

Herkese merhaba! Bu notlar, üniversite sınavı için mezuna kaldığımda edebiyat için tuttuğum deftere aittir.

Notlarımı PDF olarak paylaşma amacım, birebir benim notlarımdan çalışın diye değil, nasıl bir düzende çalıştığımı görmeniz, bilgi sahibi olmanız ve çalıştığınız kaynaklarda olmayan bilgiler varsa notlarımdan bakabilmeniz içindir.

*Lütfen çalışacağınız konuyu sadece benim notlarımdan okuyup test çözmeye geçmeyin. Bir başkasının kendi anlayacağı şekilde tuttuğu notlar aynı şekilde size fayda sağlamayabilir. **Kendi araştırmalarınız ve anlayacağınız şekilde tuttuğunuz notlar en verimli çalışma şeklinizdir her zaman.***

Edebiyata nasıl çalıştığımı, bu notları hangi kaynaklardan çalışarak hazırladığımı ya da sınav tavsiyelerimi okumak isterseniz blogumdaki “**ÜNİVERSİTE SINAVINA EVDE HAZIRLANMAK**” adlı yazımı inceleyebilirsiniz.

Sorunuz ya da eklemek istedikleriniz olursa bana eocecozer@gmail.com adresinden ya da **@referanscercevesi** adlı instagram hesabımdan ulaşabilirsiniz. (@hayalleregidenyolum hesabımdan taşındım.)

Sınav maratonunuzda hepinize başarılar dilerim. Umarım emeklerinizin karşılığını alırsınız.
Sevgiler,
Ece.

Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı (1923)

→ 1940' a kadar olan süreç, milli edebiyatın devrini niteliğindedir. (Atatürk dönemi Edebiyatı da denir.)

Genel Özellikleri

- Konuşma diliyle yazı dili arasındaki fark tamamen kalktı.
- Toplumun çok değişik kesimlerinden yazar ve şair yetişmeye başladı.
- Kadın yazarlar artmaya başladı.
- Düz yazı (nesir) türleri zirve dönemi başladı. (Roman, Tiyatro, Deneme)

YEDİ MEŞALECİLER

→ Cumhuriyet döneminde ortaya çıkan ilk edebi topluluk.

- 1928 yılında meşale adlı derginin etrafında toplanmışlardır.
- Cumhuriyet döneminin ilk şiir topluluğudur. (Bazıları Beş Hece diyor)
- Beş Hececilerin gerçeklikten uzak, samimiyetsiz, şiş, memleketçi şiir anlayışına karşı çıkmışlardır.

- Canlılık, samimiyet ve sürekli yenilik ilkelerini ortaya koymuşlar.
- Beş Hececilerden farklı bir anlayış ortaya koymamış kısa sürede dağılmıştır.

→ Genellikle saf şiir anlayışından yararlanmışlar.

ZİYA OSMAN SABA = Yedi meşale (Tek sadık kalan kişi)

→ Anılar, yoksulluk, ölüm, aile - ev sevgisi... gibi konular işlemiştir.

- Sebil ve Güvercinler
- Geçen Zaman
- Nefes Almak

Şiir

- Mutlu İnsanlar Fotoğrafhanesi
- Değişen İstanbul

Hikaye

1

Cevdet
Ziya
VASEFİ
Sabri
Yasar
Muhammed
Kerem

CEVDET KUDRET SOLOK =

@hayalleregidenyolum

→ Tiyatrayla ilgilenmiştir.

→ İnsan psikolojisini anlatan romanlar yazmıştır.

- Birinci Perde

Şiir

- Sınıf Arkadaşları
- Havada Bulut Yok
- Karıncayı Tanırsınız
- Tersine Akın Nehir

Roman

Oyun

- Benim Öğlum Bina Okur
- Örnekleriyle Edebiyat Bilgileri
- Dilleri Var Bizim Dile Benzerler
- Bir Bakıma
- Sokak → Hikaye

VASFI MAHİR KOCATÜRK =

↳ Ulusal, Epik, Lirik şiirler

- Tunc Sesleri
- Ergenekon
- Geçmiş Gecele
- Bizim Türküler

Şiir

SABRİ ESAT SİYAVUŞGİL

↳ Fransız şairlerin şiirlerini Türkçe'ye çevirmiştir.

- Odalar ve Sofalar } şiir

@hayalleregidenyolum

2

KENAN HULUSİ KORAY

↳ Hikayeleriyle öne çıkmıştır.

→ korku türünde örnekler veren ilk hikayeci

• Bahar Hikayeleri

- Bir Yudum Su
- Son Öpüş
- Bir Otelde Yedi Kişi
- Osmanlılar → Roman

Hikaye

YAŞAR NABİ NAYIR

↳ "Varlık Dergisi" kurucusudur.

- Kahramanlar
- Onar Mısra
- Sevi Çıkma
- Bir Kadın Söylüyor
- Adem ile Havva

Şiir

Öykü

Tiyatro

Roman

metin → Tiyatro

MUHAMMER LÜTFİ BAHŞİ

SAF (Ö2) ŞİİR ANLAYIŞI (CANAYAZ)

→ İyi ve mükemmel şiir yazmaktır.

→ Sembolizm etkisi görülür.

↳ SAF şiirin temelini Atan "AHMET HASİM" dir.

Yahya Kemal

- Şiir Hakkında Bazı Muloahazalar → poetik metin

Türk edebiyatında ilk poetika örneği

Poetik metin = Şiirle ilgili görüşlerin anlatıldığı metinlerdir.

Fransız şairler
• Verlaine, Mallarmé'nin
şiir anlayışıyla yazmışlar.

→ Anlam kapalılığı ve müzikalite önemlidir.

Her okuyon farklı
anlam çıkarabilir

Diğer, kafiye, redif, asonans, aliterasyon

(imge, çağrışımlar, aluslamlar bağdaştırma, söz sanatları)

→ Sembolizm akımından etkilenmişlerdir.

→ Sanat Sanat içindir.

→ Şiirde biçim güzelliğine önem verilir.

→ İdeolojilere yer verilmez. (siyasi, dini)

→ Bireysel konular işlenir

→ Gerçeklerden kaçıp hayale sığınma

→ Akşam kızıllığı, melankoli, sararmış yapraklar, hüzn, ölüm

→ Şiiri sayılı bir sanat olarak gördükleri için nazımı nesre yaklaştırmaya karşılırlar.

Nazımı, nesre yaklaştıranlar :

• Tevfik Fikret

• Nazım Hikmet

• Mehmet Akif

İsmail Habib Sevilik = •Tunadan Batıya? Gezi
•Guritten Yazılar
Sevket Süreyya Aydemir = Şuğu Arayın Adam → Roman
•Tek Adam •İkinci Adam

•Türk Terceddüt Torini → inceleme
•Özamanlar
•Atatürk için ? Anı

öğretici
mekinler
kısmında.

→ "Sultan'ül Suera" anıvırı almış.

önemli şiirleri

Necip Fazıl Kısakürek (Gile - Kaldırımlar) • mistik şair

→ (Kaldırımlar şairi) • mistik yâğır aşır (algıya göre varlıklar, dini)

• Büyük Dağı) Dergilerini
• Ağac) çıkarmış

• Gile
• Kaldırımlar
• Ben ve Ötesi
• Örmcek Ağı
• Sonsuzluk Kervanı

şiir

• Bir Adam Yaratmak) Tiyatro
• Tonum
• Aynadaki Yalan → Roman
• Gile inen Nur → monografi

AHMET HAMDİ TANPINAR (Zaman, Birincilik, Rüya Şairi)

• Yahya Kemal ve
Ahmet Haşim'den
etkilanmış.

→ Çok yönlü şairdir. → Doğu - batı çatışmasını iyi işlemiştir.

→ Ankara, Erzurum, Konya, Bursa, İstanbul

• Beş Şehir) Deneme
• Yaşadığım Gibi)

• Huzur
• Saatleri Ayarına Enstitüsü
• Mahur Beste
• Sahnenin Dışındakiler

Roman

• Abdullatif Efendi'nin Rüyanı) Öykü
• Yaz Yöğmuru

• Bursa'da Zaman
• Ne İçindeyim Zamanın

3

CAHİT SITKI TARANCI (Ölüm Şairi)

→ Ölüm teması.

• Ömrümce Sakut
• Otuz Beş Yaş
• Sanrası
• Doğsten Güzel

Ziya'ya mektuplar → mektup
(şiir dair parçalarını)
ortaya koymuş

@hayalleregidenyolum

AHMET MURİP DIRANAS

→ İyimserlik ve hayranlık duygusu egemendir.

• Ağrı
• Serenat
• Olvido
• Fahiye Abı

şiir

• Gölgele
• O Bayle istemezdi

Tiyatro

ASAF HALET ÇELEBİ (Sevgi şairi)

• He
• Lâmelif

şiir

Om mani Padme Hum → şiiri

Özdemir ASAF

• Lavlaya
• Dünya kaç gözümde
• Bir Kapı önünde
• Yuvarlak köşeleri
• Çiçekler yemeyin
• Ben beşildim
• Yalnızlık paylaşılmaz

Cahit Sıtkı Tarancı
Ahmet Hamdi Tanpınar
Necip Fazıl Kısakürek
Ahmet Münip Diranas
Yedi meşaleciler
Asaf Halet Çelebi
Ziya Osman Saba

SAF ŞİİR

TEMSİLCİLERİ

(Hoş Kız Bacadan)

Halide Nusret Zariifuna
Orhan Saik Gökay
Şükrü Nihal Başar
Kemalettin Kamu
Ömer Bedrettin Usaklı
Zeki Ömer Defne
Behcet Kemal Çağlar
Ahmet Kuru Teker
Cemal Ertoprak
Arif Nihat Asya
dönemettin Hariri Onon

Milli Edebiyat Zevk ve Anlayışını Sürdüren Şiir

↳ Memleketçi şiir anlayışı

↳ Bayrak, vatan yurt sevgisi, memleket özellikleri, Atatürk sevgisi, Atatürk ilke ve inkıpları...

↳ Hece ölçüsü (serbest te kullanılmış.)

ARIF NİHAT ASYA (Bayrak Şairi) → Rubai'de yazmıştır.
(Hece, Aruz, ve serbest yazdı.)

- Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor
- Kökler ve Dallar
- Dualar ve Aminler
- Heykeltıraş
- Rubailer

• Casnaklar
• Fethi Marşı
• Kubb-i Hadra
• Rubaiyat-ı Arif

• Enikur Kapi → Düz yazı

4

@hayalleregidenyolum

ORHAN SAIK GÖKVAY

• Yas → şiir

• Bu Vatan Kimin → şiir

• Destursuz Bapa Girenler → Eleştiri

• Dede Korkut Kitabı → inceleme (sadeleştirdi.)

KEMALETTİN KAMU (Gurbet Şairi)

• Şiirlerinde yurt sevgisi, gurbet, ask ağır basar.

- Gurbet
- Bingöl Cabanları

Şiir

ÖMER BEDRETTİN USAKLI (Anadolu Şairi)

• "Yıldızların Altında" şiiri
bestelenmiş

- Sarıkız mermerleri
- Yayıla Dumani
- Deniz Sarhoşları

Şiir

BEHCET KEMAL ÇAĞLAR

↳ "Ankaralı Asik Ömer" mahlasını kullanırdı.

↳ Foruk Nafiz Çamlıbel ile Onuncu Yıl Marşı'nı yazdı.

- Enciyes'ten kopan Gıp
- Benden içeri

• Burada Bir Kalp Çarpıyor

ZEKİ ÖMER DEFNE (Öğretmen şairi)

- Denizden Çalınan Gıke
- Ziller Çalacak
- Sessiz Nehir
- Kordelenler

• 11.02

memleket sevgisi
Beş Hececiler → sade dil

Halit Fahri Oğansoy
Enis Behçet Koryurek
Yusuf Ziya Ortaç
Orhan Seyfi Orhan
Fouz Nafiz Çamlıbel

- Aruzla başlayıp, heceyle devam etmişler.
- Heceyle, serbest mizelerat yazmayı denemişler.
- Düz yazı → şiir

Toplumsal şiir zevk ve anlayışını sürdürenler :

Akadir = Tebliğ, Hoş geldin Halil İbrahim

Canlı İrgat = İrgatın Türbesi, Bu şehrin çocukları, Ağzından konuşuyor

Suat Taser = Bir, Hürriyet, merhaba, Evrende Ellenimiz

Mehmet Kemal = Birinci kilometre, dünya güzel olmalı

Enver Göke = Dost dost ile kavgaya, Panzerler üzerimize kalıyor

Akadir Mericboyu = Dört Pencere

ŞÜKUFİ NİHAL BAŞAR

İlk şiirlerinde Servet-i Fânî'nin etkisinde kalmış, daha sonra millî edebiyat'a geçmiştir.

• Hazan Rızacıları) Şiir

• Yıldızlar ve Gölgeler
• Gâyâ
• Su

• Şiirle Yolları
• Sabah Kustarı

• Domonic Dağları'nın Yolcusu → Roman

HAÜDE NUSRET ZORLUTUNA

İlk şiirlerinde aşk temasını işlemiştir.

• Gel Bahar, Git Bahar, Ağla Bahar) Şiir
• Yurdumun Dört Burcu
• Yolla Türküsü

• Bahar Geldi

• Benim Küçük Dostlarım
(Anı)

NECMETTİN HALİL ONAN

• Dur Yolcu
• Gökü Taşları) Şiir

• Bir Yudum Daha

5

AHMET KUTSİ TECER

Asık Veyse' in keşfedilip toninmasını sağlamıştır.

• Neredesin?
• Orda Bir köy var uzakta) Şiir
• Siirler
• Köşebaşı
• Kocayigit
• Koroğlu

• Haldy

• Bir Pazar Genc
• Kocayigit
• Koroğlu
• Satılık Ev

Tiyatro

SERBEST NAZİM VE TOPLUMSAL ŞİİR ANLAYIŞI

→ Nazım birimi olarak dize kullanılır.

İdeolojik şiirdir. (siyasi düşünce)

→ marksist (solcu) ideoloji : sınıf farklılığı, savaş karşıtlığı

→ Fütürizm akımından etkilenmiştir. Rus şairlerden özellikle Mayakovski'den

→ Söylev havası vardır. → Alıcıyı harekete geçirme işlevi kullanılır.

(Sabahattin Ali, Erçimen + Behzat Lav, Nazım Hikmet, İsmail Gökber, Tez, Hasan İzzet'in Dinamo)

NAZİM HİKMET RAN

→ Rus şair Mayakovski'nin etkisinde kalmış

→ Gelecekkilik
→ Fütürizm etkisi (makine sesleri)

• Memleketimden İnsan Manzaraları
• Kuvayı Milliye Destanı
• Seyh Bedrettin Destanı
• 835 Satır
• Taranta Babu'ya Mektuplar

Şiir

• Kan Karışması) Roman
• Yaşamak Güzel Şey Be Kadesim → Roman
• Yeşil Elmalar → Roman
• Demokles'in Kılıcı → Tiyatro

"maksimalizm istiyorum" şiirinde Fütürizm akımının izleri görülür.

Tahir Oymak'ta Ayıp değil Zehre Oymakta

• Kefataşı → tiyatro
• Kurtuluş Savaşı Destanı
• Jandarma Sı-yacı
• Gece Gelen Teğmen
• Benim Kendini Mırmır Öldürdü
• Sesini Kaybeden Şiir

Hasan Hüseyin Karacaoğlu =

- Marksist şiiri benimsemiştir.
- Kızılkupu
- Açıyı Bizi Eyleti
- Temmuz Bildirisi

Yurdumdan
→ Bir Çocuk Benceşinde
→ Atatürk ve Kurtuluş Savaşı
→ Atatürk şiirleri
→ Çocukluk meşuresi
→ Sakarya Meydanı
→ Gökçeada
→ Gökçeada
→ Maviye'den

ERGEMENT BEHZAT LAV

- Uç Anadolu
- Mau Mau
- Kaos
- S.S.S
- Acı Kıldım Acı

Şiir

6

CEYHAN ATIF KANSU (Çocuk doktoru)

→ Ulusçuluk düşüncesi, Atatürk sevgisi

- Yanık Hava → Şiir
- Başbozumu Sofrası → Şiir

• Cumhuriyet Ağacı → düzyazı (deneme, Fıkra, makale)

SABAHATTİN ALİ

- Konuşma toplumsal eşitsizliklerden
- aldı.
- Köye ve köylüye ilgili ilk şiirleri
- kısa.

• Kurbanların Serenatı → Şiir

- Kuyucaklı Yusuf
- İsimizdeki Şeytan
- Küçük Mantolu Madonna

Roman

• Yeni Dünya → Oyun

Kemal Özer

- Güç Yordanı
- Kavranın Yüreği
- Güç Bir Yüz
- Yaşadığımız Günlerin Şiirleri
- Tutsak Kon
- Sende Katalanlar Yaşamı Savunmaya
- Geceye karşı söylenmiştir.

İLHAMİ BEKİR TEZ

- 24 saat
- Birinci Form
- Herhangi Bir Şiir Kitabı

Şiir

• Taşlı Tarladaki Ev → Roman

HASAN İZZETTİN DİNAMO

→ İlk şiirlerinde Camii'nin, sonrakilerinde Nazım Hikmet'in etkisi parlaktır.

- Kurtul Barış → Roman
- Sürgün Şiirleri
- Deniz Feneri
- Özgürlük Türküsü
- Gerekendimden Şiirler
- Öksüz Musa
- Musa'nın Gerekendimden
- Savaşta Çocuklar → Oyun

Şiir

Roman

GARİPÇİLER (1. Yeniciler)

Orhan Veli Kanık
Melih Cevdet Anday
Özay Rifat Horozcu

- Gençlik hayatı → Sıradan insanlar
- Kafiye, şiir, söz sanatları... yok. → Bolca ironi var (ince alay)
- Argo söyleyişlere, halk söyleyişlerine yer vermişler.
- Yüzeysel olarak toplumsal sorunlara değinmişler.

→ "Dadaizm" etkili dir. Her şeye karşıdır.

→ Sürrealizm, etkisi vardır. → Anlık duyguları

• Hece ve aruz ölçüsüne
perakeli bulmuşlar. Sebest
olmaya yöneltmişler.

ORHAN VELİ KANİK

→ (yazık oldu söyleyin erendi'ye)

"Mehmet Ali Sel" takma adıyla ilk şiirlerini yazmıştır.

- Garip
- Vazgeçemedim
- Destan Gibi
- Yenisi
- Harşl
- "Yaprak" dergisini çıkarmış

Şiir

• La Fontaine'den Fabl → Çeviri

• Nasrettin Hoca → Fıkralarını derlemiş.

- Kitabı Seng-i Mezar
- İstanbul'u Dinliyorum
- Anlatamıyorum

• Deniz Döğru
• Dindirilmiş dal

LEAF CLUB

→ "Gizli Emir" romanıyla TRT 1970
sanat sanatları romanı olmamış

MELİH CEVDET ANDAY

→ İlerleyen yıllarda garip çizgisinden çıkıp mitolojik ve topluma yönelik şiire yönelmiştir.

- Rahatı Kacan Ağaç
- Telegramhane
- Kallion Bölü Odyseus

Şiir

• Mikado'nun Çöpleri } Tiyatro

- Görece Denizin Üstünde
- Tekne'nin Ölümü
- Ölmüşlük Arasında Gılgamış → Şiir

OKTAY RIFAT HOROZCU

(TDK'nın ilk başkanı)

→ İlerleyen yıllarda soyut şiire yönelmiştir.

- Çoban Şiirleri
- Yaşayan Ölme
- Perçemli Sokak
- Aşk ve Avarlık Üzerine Şiirler

Şiir

(II. Yeni'ye yakın)

- Kargayla Tiki → Şiir
- Eller Var Özgürlüğün
- Kadınlar Arasında
- Bir Takım İnsanlar
- Aşk Merdiveni
- Etil Horoz

→ Yaprak Dergisi'ni çıkarmışlardır.

HISARCIAR (Garip Dışında Yeniliği Sürdüren Şiir)

→ İlkelerini 17 yıl sonra yayınlamışlardır.

→ Garipcilere karşı çıkmışlardır.

(Hangi özelliğine karşı?) → Milli değerimize aykırı diye

→ Sanatının dili yaşayan dil olmalıdır.

→ Ö2 Türkçesi anlayışına karşı çıkmışlardır.

→ Eskiği reddetmeden yenilik yapmalıyız.

→ Sanatı her türlü ideolojiden uzak durmalıdır.

→ Evrensel olmanın yolu milli olmaktan geçer.

→ Kendilerini kaleye benzetirler.

Bedir Şiki Erdoğdu - Hancı, kışlada çarlar,
kara gözüm efkarından göl çayırı, ve Ben
yalnız

7

@hayalleregidenyolum

MEHMET CİNARLI

- Halkımız ve sanatımız
- Bir Yeni Dünya Kurmuşum
- Güneş Rengi Kadınlerde
- Gerçek Hayatı Astı

MUSTAFA

İLHAN GEÇER

- Gırgıllık Geçti
- Yeşil Göğ
- Hazzem Beste
- Büyüyen Eller
- Kahrverengi Gözlerin

MUSTAFA NECATİ KARAAER

- Güvercin Uçurmak
- Sevmek Varken

MUNİS FAİK OZANSOY

NEVZAT YALÇIN

YAVUZ BÜLENT BAKİLER

→ Milli, mnevî duygulara önem

→ mistik duygululuk (Din, İslam, Allah)

- Türkistan, Türkistan
- Senirle
- Yalnızlık
- Duvak
- Harmon
- Bir Gün Baksam ki Gelemissin

SEVİNG ÇOKUM

→ Milli edebiyat zevk ve anlayışını
Hikayelerinde İstanbul'un süregelen
muhafazakâr kesimlerini anlatır. Metinler
• Gece Rüyaları • Çirpinti • Zor • Roman
• Hilal Görünüşü • Bel Zamanı • Sat YG Zaman → Roman
• Eğik Ağaçlar } Hikaye
• Közaya Ana • Beyaz Bir İvan
• Dehşet Vaka • Evlerinin Önü
• Karanlığa direnen yıldız → Roman

Göçten AKIN

- Sığda • Kestim kora saçlarımı
- Rüzgar Saat • Kırmızı Karanfil
- Uzak Bir Kıyıda • Seyran Destanı
- Deli Kızın Türküsü • İlahiler
- Ağlıyor ve Türküler

II. YENİCİLER

→ I. Yeniciilere tepki olarak ortaya çıkmıştır.

↳ Şiiri bastırdıkları için

→ II. Yeni tesadüfen ortaya çıkmıştır. Ortaklaşma yok. Birbirlerinden haberleri yok.

→ "Soyut Şiir" anlayışı vardır. → Anlaşılmaz, kapalı, imgeleli

→ Şiir dilini zorlamışlardır. → Alışılmamış Bepdastırma

→ Yeni yeni sözcükler. → Surrealizm akımı (Bilişçilik)

→ Dadaizm

→ Bazı şiirlerinde büyük harf ve noktalama işareti kullanmamışlardır.

→ Serbest şiir anlayışı vardır.

ÜLKÜ TAMER

→ Çocukluk duygusallığı var.

- Virgülin Başından Geçenler
- Yarınların Üstündeki Kuş
- Göç Otları Altında Şiir
- Göç Otları Yanılmıyor
- Sıra Öller
- Bir Adım Yalnızlıktı
- Kime Cektim Hava Değil
- Söyküzdür

CEMAL SUREYA (Cemalettin Seber)

↳ "Popirüs" dergisini çıkarmıştır.

- Üvercinka
- Göçebe
- Sevdâ Sözleri
- Göz Bitiği
- Sıcak Nal
- Beni Öp Sonra Doğur Beni

Şiir

- Şapkam Dolu Çiçeklerle
- Gönübirlik (uzat saçlarını Frigya)
- 99 Yüz
- Folklor Şiire Düşün

deneme
eleştirir

EDİP CANSEVER

→ En üretken şairdir.

- Yercemimli Karanfil
- Umutsuzluk Parkı
- İkinci Üstü

Şiir

↳ "Masa da Masaymış Ha"
Şiiri, Dinik - Düzenlik şiir
Kitabında yer alır.

- Nerde Antigone
- Ben Kuni Bey Nasılım
- Sonrası Kalır
- Oteller Kenti
- Açılmayan Yakup
- Tragedyalar

SEZAI KARAKOÇ

→ mistik duygusallığı vardır. (Din, İslam, metafizik)

→ "Diriliş" dergisini çıkarmış.

- Hızır'la Kırk Saat
- Mona Rosa
- Körfez
- Şahdamar
- Taha'nın Kitabı
- Sesler
- Zamana Adanmış Sözler
- Göz Mustangu

Şiir

Yunus Emre → inceleme

- Körfez
- Şahdamar
- Çesmeler
- Ayın

Şiir

- Sivil Şiirler
- Yort Savul
- Devlet ve Tabiat

Hayalleri Regidenyolum

9

ECE AYHAN

→ Karamsarlık, ölüm ve arzu.
→ Son derece kapalı şiir

- Bakışsız Bir Kedi Kara
- Zambaklı Padışah
- Kınar Hanım'ın Denizleri
- Ortodoksulur

→ Hay Hak! Söylesiler
→ moratesi Requiem
→ Basıbozuk Günceler

MAVİCİLER

→ Garip akımına tepki olarak ortaya çıkmıştır.
(Neden eleştiriyorlar?) → Basit şiir yazdıkları için

→ Şiirin basit olmayacağı, içli ve derin olması gerektiği savunulmuştur.
→ "maviciler" denilen toplumcu gerçekçi şiir anlayışını başlattı.

ATTILA ILHAN

(Garip ve 2 yeni şiirine karşı çıktı)
"Ali Kaptanoplu" takma adı

→ Sosyal realizm düşüncesinden etkilenmişlerdir.

→ Divan + Halk + Batılı tarzda şiir

→ Romanlarında yakın tarihi ve çağdaşlaşmayı işlemiştir

- Duvar
- Sisler Bulvarı
- Ben Sana mecburum
- Yaprak Kaçağı
- Yavaş Sevmek
- Elde var hüznün

- Sokaktaki Adam
- Kurtlar Sofrası
- Bıçağın Ucu
- Yoraya Tuz Basmak
- Sirtan Fıyıl

• Abbas Vapıcı (Gezi)

FERİD EDGÜ

• Ah mine! Ask → şiir

• O → Roman: Daha sonra
"Hakkari'de Bir Mevsim" adıyla
sinemaya uyarlanmış.

GÜNER SÜMER

• Ask Bir masaldır

A. Kadir = çevirileriyle anlıdır.
4 iliyado adıyla
• Tebliğ
• Hoş Geldin Halli

- ESİK
- ASK Tahtı
- Delta ve Çocuk

Bencet Necatigil

"Şiirimizin Evliya Çelebis'i"

İLHAN BERK

- Kıl
- Güneşi Yakınların Selamı
- Deniz Efsesi
- Sen Antoine'nin Göveranleri

TURGUT UYAR

- Kayayı Delen İncir
- Ar2-1 Hal
- Türkiye
- Dünyanın En Güzel Arabistanı
- Tütünler Islak
- Göpe Bakma Duruşu

Orhan Duru
Teoman Civelek
Güner Sumer
Atilla İlhan
Ferid Edgü
Ahmet Oktay

AHMET OKTAY

→ "Ahmet Arif" etkisindedir.

- Gölgeleri Kullananak
- Her Yüz Bir Öylece Yazor
- Yol Üstündeki Semaver
- Sordarılan Bir Sokakın Tarihi
- Koca Bir Zamanın Ahniti

ORHAN DURU

• Ağır İşçiler

Enver Gökçe =

- Post Post ile Kanga
- Panzerler Üzerimizde Kalkor

Arif Damar =

- Kedi Akli
- Ağırden Güne
- İstanbul Bulutlu
- Seslerin Ayak Sesleri

Satan Birsel:
- Zikirname

GARİP DIŞINDA YENİLİĞİNİ SÜRDÜREN ŞİİR (BAĞIMSIZLAR)

- İlk devrimci yenilikleri yapmışlar.
- 1940' tan sonra serbest ölçüyle yazmışlar.
- ↳ Bir topluluğa bağlı olmak istememişler.
- Bireyci, Toplumcu, mistik

10

BEHÇET NECATİGİL

- Radyo oyunları vardı. (3 turuncular)
- Şiirlerinde çevresini, sokakını, ev içini, halk kültüründen gelen unsurlarla batı şiirini birleştirerek anlatmış.

"Dar çevre şairi" denir.

"Ev Şairi"

→ Şiirlerinin çoğunda ev kelimesi geçer.

- Kapalı Gârşî
- Çevre
- Evler
- Divançe
- Sevgilerde

Şiir

- Bile-yazdı → Düz yazısı
- ↳ poetik metin

Nesir alanında

• Edebî isimler sözlüğü
• "yazarlar"

- İki başına yürümek
- Eski Toprak
- Söğün bir göl oluyor dokununca

FAZİL HÜSNÜ DAĞLARCA

- En başarılı şairlerindendir
- Epik şiir - Yapay Destan

@hayalleregidenyolum

- Gelişimini sürdürmüş, değişik ideolojileri aktarmış

- İlk şiirlerinde Necip Fazıl'ın etkisindeydi.

- Toplumcu duyuruluşu ön plana çıkarmıştır. → Milliyetçi tavrı var

"Türkçe katında yaşamak" şiirinin "Türkçem benim ses bayrağım dizesi güçlüdür."

- ↳ Yaşayan en büyük Türk Şairi ödülü almıştır.

- Özerden Genele
- bireysel toplumsala bir çatısı var.

- Havaya Güzlen Dünya
- Çocuk ve Allah
- Çakır'ın Destanı
- Gâ Şehitler Destanı
- Çanakale Destanı
- Toprak Ana
- Sivaslı Karınca

Şiir

- Türk olmak
- 7 memetler
- 19 Mayıs Destanı

"Sivas Yollarında"
Şiiri anlatıyor.

CAHİT KÜLEBİ

→ Kendi şiirinde yaptığı "yeni romantizm" diye adlandıran.

→ Memleketçi anlayışla yeniliği bir arada sentezlemiş.

→ Halk, Dağa, Kadınlar şiirinin temelerini oluşturur.

- Adamin Biri
- Atatürk Kurtuluş Savaş'ında
- Rüzgar
- Yeseeren Otlan

Şiir

- SÖZ
- Yığın
- Türk mavis

11

ÜMİT YAŞAR OĞUZCAN

→ Faruk NAFİZ'in etkisi vardır.

→ Ask, ayrılık, özlem başlıca temalardır.

↳ Rubai'ler yazmıştır.

- Askımızın Son Çarşambası
- Akıllı maymunlar
- Seninle ölmek istiyorum
- Üstüne varma İstanbul

Şiir

ÖZDEMİR ASAF

→ 2 ile 4 dizeden oluşan yoğun ornatılmış şiirleri vardır.

↳ Felsefi Düşünceler

↳ Şiirlerinde "sen-ben" ilişkilerinden yararlanmıştır.

- Çiçek senfonisi
- Dünya kaçtı Gözüm
- Benden Sonra Mutluluk
- Yuvarlağın köşeleri → düz yazı

↳ Şiir hakkında poetik metin

- Lavina
- Ben öğildim
- Çiçekleri Yemeyi

• Yalnızlık Paylaşılmaz → şiir

• "Milyon Kere Ayten" en önemli şiiridir.

SABAHAATTİN KUDRET AKSAL

→ Kent yaşamı süren insanların tutku ve sevinçlerini anlatır.

• Bir odada üç ayır → oyun

• Yaratı Hayvan → hikaye

- Sarkılı kahve → şiir
- Eşik • Çizgi • Göz işi • Övünç

• Gazoz Ağacı → Hikaye layık

BEDRİ RAHİMİ EYÜBOĞLU (Kessam sair)

- Kanvada Senlik var → oyun
- Tersine dönen Bernisiye
- Evlin üzerindeki Bulut

→ Anadolu folklorü, Anadolu güzellikleri, Anadolu kültürü

↳ Halk edebiyatı etkisi vardır.

- Karadut
- Yaradana mektuplar
- Dol karabakır Dol

Şiir

- Canım Anadolu
- Delifisek

Düz yazı

HİLMİ YAVUZ

@hayalleregidenyolum

↳ Yahya Kemal ekolü → Gelenekçi bağlı ama yenilikçi olmuştur. (yeniliğe açıktır.)

↳ İslam mistisizmine sahiptir.

- Büyükün yaz
- Göl şiirleri
- Kestir üzerine
- Hurlu şiirler

• Ceviz Sorduktan Anı

- Yalnızlık şiirleri
- Bedrettin üzerine şiirler

- Dağ şiirleri
- Yağ şiirleri
- Hüzün ki En çok Yakındır Bize

Şiir

Ebubekir Eroğlu = "Diriliş" dergisi'nde şiirler yayınlamış.

→ "Kayıpların Şarkısı" şiiri ödü almış. • Kuşluk Şiirleri • Yirmidört Şiir • Şahitsiz vakitler • Toplu şiirler

MİSTİK DUYARLILIĞA DAYANAN ŞİİR

→ Doğaüstü güçler → dinsel dünya görüşü

CAHİT ZARİFOĞLU

• Gürek dede ile Fadırah • Serçe kuş - çocuk kitapları
• İşret Çocukları
• Yedi Güzel Adam
• Menziller

• Yaşamak → günlük

• Savaş Ritimleri) Roman

• İns → öykü • Serçe kuş - çocuk kitabı

NURULLAH GENG

• Çiçekler Üşümesin

• "Yağmur" şiiriyle peygambere övgü niteliğini taşıyan şiirdir.

• Yankı ve Hüzün

• Aşkın isyanıdır Benim

• Siyah gözlerine beni de görür

ERDEM BAYAZIT

• Sebep Ey) Şiir
• Risaleler

"Mavera" dergisini kurdu.

(Kasım Özdenören, Alaattin Özdenören arkadaşlarıyla)

ASAF HALET CELERİ

Hint - Fars edebiyatı

→ modern - gelenekçi şiir

↳ Soyut şiirin tanımlandığı ilk şiir

• He

• Lameleif

• Om Mani Padme Hum

• Laleler

12

İKİNCİ YENİ SONRASI TOPLUMCU ŞİİR

→ 1961 yılında bir anayasa çıkarılıyor (işçi ve grev yasaları) → bağımsız
↳ En özgürlükçü anayasa. (Üniversite ve TRT özelleşiyor.)
↳ Nazım Hikmet Ren'in eserleri yasaklı olmaktan çıkıyor.

→ Serbest şiir anlayışı devam etmiş.

40 ton farkı ; - Devrimin araçlarına mesin inanc var.
- Savaş gelmişler
- Sloganla yazmışlar (Slogan dayalı üslup)

→ Köyden kente göç artınca, sorunlar da burda kendini göstermiş.

RIFAT ILGAZ → öğretmen

@hayalleregidenyolum

"Hababam Sınıfı" romanını eğitim sistemini eleştirel amaçla yazmış.

"Sınıf" şiirini yazmış. (Sınıf Şiiri)

• Yoksul yoksul yoksul Aşçı → Aşçı

• Yarenlük • Sınıf • Yaşadıkça

• Eskiden de sabah oldu → Şiir

→ "Karartma Geceleri" romanı

(Hapishane darbe olayları)

• Rodan Arıncı

• Ben kışat İstanbul'da → öykü

AHMET ARİF

• Serbest nazım ve toplumcu

→ "Anadolu" şiirini yazmış.

→ Nazım Hikmet'ten etkilenmiş.

→ Anadolu yaşamı, şiirlerinde görülür. (Toplumcu damarla)

"Hasretinden Prangalar Eskiştin" şiirini yazmış.

→ Cema Süreya'ya mektuplar → Mektup

REFİK DURBAĞ

- Dor Apacında? beşer 3 Fırtın
- Savrumus Bir Şafak Gönlerinde
- Kuz Tufanı
- Hücremde Ay Isığı
- Kırmızı Kanatlı Kartal
- Çirak Aranıyor
- Denizler Sincabı
- İkinci Baskı
- Çaylar Sirketten
- Hayat tutuşturun Acılar
- Hayatımız üstüne şiirler
- İrmak boylarında Turac Seslerinde
- Dövüşe Dövüşe Yürünecek
- Ayısığı Yana Yana
- Fırtınayla Barajla Denenmiş Arkadaşlıklar

ARİF DAMAR

→ "İstanbul Bulutlu" şiir kitabı → "Günden Güne" şiir

- Alıcı kus
- Seslerin Ayak Sesleri
- Saat 8'i geç vurdu.
- Kedi Akli

ENVER GÖKGE

→ Dost Dost ile kavga
→ Panzerler Üzerimize kalkar

} şiir

- Dede Korkut Masalları
- Kelile ve Dimne

SÜKRAN KURDAKUL

CEYHAN ATUF KANSU

(Atatürkçü ulusçu yönü)

→ "Tomurcuk" şiirini yazmış.

→ Yanık Hava
→ Haziran Defteri } şiir

CAN YÜCEL

- Babası (Hasan Ali Yücel) → ilk milli eğitim bakanı

→ "Sevgi Duvarı"

→ Seke Seke

→ Kuzgunun Yavrusu

} şiir

İSMET ÖZEL

Atatürkçülikle "Halkın Dostları" dergisini çıkarıyorlar.

→ İlk şiirlerinde çok sert (Sloponvari)

→ 1970'li yıllardan sonra mistik tarza

yöneliyor. (dinci, islam duyarlılığı) • Amento şiiri

→ milliyetçilik, islamcılıkla yazıyor.

• mazaranda Tulu Su

GÜLTEN AKIN

→ Kestim Kara Saçlarımı } şiir

→ Kırmızı Karanfil

• Geceleyin Bir Koşu

• Evet İsyen

• Celadima Gümserken

• Erbain • Amento

• Taşları Yemek Yasak → Özyazı

• Ca mesele → Özyazı

• Şiir okuma kılavuzu → Özyazı

• Bir Yusuf Masalı → şiir

• Zor zamanlarda konuşmak → Özyazı

ATAOL BEHRAMOĞLU

→ "İsmet Özel" ile "Halkın Dostları" dergisi çıkarmış.

→ Nihat Behram ile "Militan" dergisi

• Bebeklerin Ulusu Yok

• Yaşadıklarımdan Öğrendiğim Bir Şey Var

• Ask İki Kısılıktır

• Bir gün mutlaka → Toplumcu gerceği yönüne yöneltti.

ahayalleregidenyolum

} şiir

• Bir Ermeni General

• Kızına mektuplar

• Ne Yağmur Ne Şiirler

• Türkiye özgün Yurdum Güzel Yurdum

SÜREYYA BERFE

→ "Gün Olsun" şiirini yazmış.

• Kalfa

• Çıkrık

• Seçme Şiirler

• Seni seviyorum

• Hayat ile şiir

• Fıkırlar söyledi den yazdım

• Savrulun

• Ruhumun

• Ufkun dışında

• Nabiga

HASAN HÜSEYİN KORKMAZGİL

→ "Acılara Tutunmak" şiirini yazmış.

• Acı Çekmek

• Özgürlükse

• Özgürlük ikimizde

→ (markist mayısa şip)

→ Ağlasın Ay Sofrası

→ Acıyı da eyledik

→ Kızılarmak

→ Temmuz bildirisi

→ kavel

• Büyükler konuşuyor

• Emos

• made in Turkey

} mizahi hikayeler

Kars'ta Gildir ilçesinin
Göyözü köyünde doğmuş

Seref Taşlıova =
• Gazel görünür
• Gel

Gazel şiirlerini "Göçü"
başlığıyla
adı kitapta toplanmış

Atatürk kanunlu şiir yarışmasında
"Giri Anadolu Giri Atatürk" şiiriyle
birincilik ödülü aldı.

CUMHURİYET DÖNEMİ HALK ŞİİRİ

Halk Şiiri geleneği

→ Halk Ölcüsü → Somut Şiir
→ Dörtlük → Halk Söyleyişi

↳ Aşıklık geleneği önemlidir.
↳ (Saz ile dolaşan ozanlar)

→ Teknoloji gelişince aşıklık geleneği zayıflamış.

• Eskiden eserler anında oluşuyordu teknoloji gelişince da hazırlıkla
Stüdyoda kayıt, radyolara gelenek zedeleniyordu.

→ Usta-Cırak ilişkisi zayıflıyor.

• Kars, Erzurum, Sivas aşıklık
geleneğinin olduğu yerler.

→ Geleneksel temaların yanında
göçün şartlarına uygun temalar da yazılmış.

AŞIK VEysel SATIROĞLU (Sivasın Sarıkışla ilçesinde doğmuş)

→ Gözlerini kaybetmiş. → Saz ile eserlerini icra etmiş.

→ Ahmet Kutsi Tacer, tüm Türkiye'de tanınmasını sağlamış.

→ Alevi kültüründen ^{beslenildiği} geldiği için bu tasavvufun izleri görüldü.

• "Benim Sadık Yarım kara Toprak" türküsü var. "Toprak" şiirinin
dizeleri

• Dostlar Beni Hatırlasın) Şiir
• Sazımdan Sesler

@hayalleregidenyolum

MURAT ÇOBANOĞLU (Kars yöresinden)

→ Milli duyguları ön plandadır.

• Cumhuriyet Destanı
• Çetti Çıttı

"Neyine Güvenem Yalan
Böğürün"

"Kızıoğlu Mustafa Bey" şiirini yazmıştır.

ABDURRAHİM KARAKOÇ (Saz çalır, sadece yazar)

→ Mistik duygululuk ön plandadır.

→ Taslamalarıyla tanınır.

"Minribon" şiirini yazmış. → Türkü olarak okunmuş.

• Dosta çağrı

• Kon Yazgısı

• Unutursun

• Hatay Güçleri

• El Kutakta

• Vur Emri

Şiir

"Hasan'a mektuplar" → Tüm şiirlerini toplamıştır.

NEŞET ERTAŞ

Abdal'dır. → O geleneği temsil eder.

• "Bozkuş'un Tezenesi" olarak tanınır.

• Zonidem • Gönül Dağı

Şiir

Diğer isimler

Ali İzzet, Yaşar Reyhani,
Seref Taşlıova, Ozan Arif

milliyetçilik
şir yong

Asik Reyhani

• Anu Gözüm
• Gönai Sarayı

→ Şiirinin çoğu
"Gümüş Yeşil" e
toplannış

Asik Reyhani

• Alvarlı Reyhani

• Böyle Babil

• Kervan

• Su Tepenin Arkasında

→ Erzurum'un
Hasan Kâle
"İçesinde"
dopmuş.

ASIK MAHZUNİ ŞERİF (kahraman maraşı)

→ Toplumcu yönü ön planda

→ Haksızlıklara karşı eserler vermiş.

• Sarı Saçım Mavi Gözüm

• Yuh Yuh

• Hon Sarhoş Hancı Sarhoş

• Dom Dom Kuruşunu

• İşte Gidiyorum çeşmi siyahım

Şiir

• Bu mezorda bir Garip var
• Acm Kaşvet

♪ Amerika
Kartil Kartil ♪

1980 Sonrası Şiir

• İdeolojik olayışlardan vazgeçmiş

→ Ordu yönetime el koyuyor. Özgürlükler kısıtlanıyor.
• Pek çok insan hapse atılıyor. Darbe oluyor

Anlaşılması güç, imgele, çağrışımlı şiirler olmuştur. (kapalı şiirler)

→ 2. Yeni'ye benziyor.

→ Murathan Mungan

→ Folklorik şiirler, mistik şiirler, metafizik şiirler, toplumcu şiiri
devam ettirenler, "garip şiirine yaklaşımlar" vardır.

→ Nazımın nesire yaklaştığı görüldü.

@hayalleregidenyolum

HAYDAR ERGÜLEN

→ imgele şiirin önde gelen ismi

→ "3 Çiçek" dergisini çıkarmış.

→ Gerçekçilik, ince algı, toplumcu yönü var.

• 40 Şiir ve Bir } şiir

• Nar

• Eskiden Terzi

• Karşılaştırmalı Bulamış Soruları

• Hafız ve Semender

• Sokak Prensesi

• Kortan Vahit

• Sırat Şiirleri

• Kabreden Emekli Bir Kız Kordes

HÜSEYİN ATLANSON

→ mistik duyarlılık var.

• Dergan ve Diriliş dergilerinde yazmış.

• Baikon Çıkamazında Efendilik Tarihi } şiir

• Şehir konuşmaları

• Kaçak Yalçı

• Su Burcu

• İlk sözler

ENİS BATUR

LALİ MÜLDÜR

• Bir Orta Çağ Yalnızlığı → şiir

• Nil

• Rindil

• Sarnic

• Tuğralar

→ uzak kültürleri yazmış.

• Seriler kitabı

• 420k Firtına

• Kuzey Defterleri } şiir

• Destina

• Sunumeryem

• Ame Ben Barbar mıyım } Deneme

MURATHAN MUNGAN

• Bir Garip Orhan Veli → oyun

• Kum Saati

• Yaz Sınatları } şiir

LEAF CLUB

Ebuhkir Eroğlu = Kışlak soahteri,
kayipların şarkısı, yirmi dört şiir

- meşaleler.
- Gittin Taş Atarak denizlerime
- Leke • Kara ışıltak • Kış Dörtükleri

Toplumcu şiir anlayışına da uygun

- Ahmet Telli = Cismet Özer'den etkilenmiş
- Yanga Yılları
 - Hüzün işyon olur
 - Sözü kalın
 - Su çarşafı

Ahmet Erhan

- Sahibinden Satılık
- "Bugün de ölmedim Anne" şiiri bestelenmiş.
- Alacakaranlıktaki Çiçek
- Yaşamın ufuk çizgisi
- Akas - Cıltmıy - Beneyenler için
- Deniz unutmak Adını

SEDAT UMRAN

"Eşyanın Sairi" olarak tanınır.

- Kara ışıltak → şiir

→ Günümüze Orhan Veli'si

KÜÇÜK İSKENDER

→ En karanlık adamdır.
→ Kapalı anlatımlı, baş kaldırıcı

- Gözlerim sığmıyor yüzüme
- Periler ölürken özürlü diler } şiir
- Gürk et Deposu
- Papapana Silah Çekme
- Bir Gitt Siyah Deri Eldiven

-İpevci Bırakma Sanatı

SUNAY AKIN

(Kadıköy'de oyuncak müzesi var.)

→ Eserlerinde çocuklar önemi
bir yer tutar.

→ Gerçekçi, Atatürkçü

- Makiler } şiir
- Artık Ağlar
- Kaza Süsü
- 62 Targem

16

→ TV programları yapmakta.

CUMHURİYET DÖNEMİ ROMAN VE HİKAYE

→ 1960'lara kadar
milli edebiyat devamıdır.

→ teknik açıdan kusurluydu.

- Roman + Güç edebiyatımıza "Tanzimat Dönemi" ile girdi.

→ Türk edebiyatında roman türünün zirveye ulaştığı dönem.

→ Çağdaş Türk romancılığı ortaya çıktı.

↳ Pek çok yazarımız yurt dışında tanındı.

↳ " " Türkçe eser yabancı dile çevrildi.

→ Yazarlarımız yurt dışında ödüller almaya başladı. (Orhan Pamuk Nobel Edebiyat Ödülü)

→ Toplumun her kesiminden yazarlar yetişmeye başlamış. → köy enstitülerinde yetmiş köylü çocuklar

→ Kadın yazar sayısı artmıştır.

@hayalleregidenyolum

6 Başlıkta incelenir;

- Millî Edebiyat zevk ve Anlayışını Sınırlayanlar

- Bireyin iç Dünyasını Esas Alanlar

- Toplumcu Gerçekçiler

- Köy Gerçekliğini Anlatanlar

- Modernizmi Esas Alanlar

- Post - modernizmi Esas Alanlar

} Tek başlıkta inceleyebiliriz

} Tek başlıkta "

büyük türüne
meslek
edilmiş.

Türk Edeb. Hikaye denince

- Ömer Seyfettin
- Sait Faik Abasıyanık
- Memduh Şevket Esendal

MİLLİ EDEBİYAT ZEYK VE ANLAYIŞINI SÖRDÜRENLER

Roman ve hikayelerde ;

- ↳ Anadolu insanının yaşamı, hayata bakışı → Hızlı bir değişim yaşanıyor.
- ↳ Yalnız batılılaşma var, kuşaklar arası çatışma
- ↳ Aydın - Halk çatışması → Hurafeler, batıl inançları eleştirel biçimde işlemişler.
- Atatürk ilke ve inkılaplarını eserlerde anlatılmaya çalışılmış.
- Konuşma dil ile yazı dil arasındaki fark ortadan kalkmış.
- Milliyetçi duyguları kabartan eserler yazılmış.

MİTHAT CEMAL KUNTAY

@hayalleregidenyolum

→ Mehmet AKİF Ersoy' un yakın dostu → Düşüncelerinden etkilenmiş

"Çiğ İstanbul" romanı, kuşaklar arası çatışmayı anlatır.

"Türkün ~~Sev~~ Sehnamesinden" şiiri

(Tarihi, anlamına geliyor) → Türkün tarihi

17

MEMDUH ŞEVKET ESENDAL → (Bireyin iç dünyasını esas alında da incelenir.)

→ Öykülerini Çehov tarzında yazmış (Anton Çehov) → durum hikayesi kurucusu

"Yerli Çehov" denilmiştir.

→ Basit dille, sıradan, günlük yaşamdaki olayları işlemiştir.

"Edebiyat insanı umutlandırmalı" düşüncesiyle hareket etmiş.

→ Humanist duyguları vardır. (insan sevgisi)

→ Milliyetçidir.

- Ayaslı ve Kiracıları
- Vassaf Bey
- Miras

Roman

- Otakçı
- Mendil Altında
- İhtiyar Çilingir
- Hava Parası
- Veyse Çavuş
- Ev ona yakıştı
- Temiz Sevgiler

Hikayeler

REŞAT NURİ GÜNTEKİN

→ İlk başta küçük piyesler, tiyatro eleştirmenliği yapmış.

"İstanbul Kızı" oyununu yazmış, sonra romana dönüştürmüştür.
(Çalıkuşu romanı çok satılıyor, çok popüler oluyor)

→ Romanlarında idealistik vardır. (Hayalleri olan, pesinden koşan)

↳ Çalıkuşu romanında feride idealisttir.

→ Anadolu'yu idealistlikle aydınlatmak istemiş.

2 duygu ön planda, "İnsan sevgisi ve Acımak" duygusu.

"Yaprak Dökümü" romanını yazmış.

18

→ Anadolu'daki gözlemlerini eserlerinde yansıtmış.

• Kızılçık Balları • Kavak Yelleri

• Çalıkuşu

• Yaprak Dökümü

• Acımak

• Damga

• Yeşil Gece

• Dudaktan Kalbe

• Akşam Güneşi

Roman

• Balıkesir Muhasebesi } Oyun

• Anadolu Notları } Gezi Yazısı

• Tanrı Misafiri → Hikaye
• Sonraki Yıldızlar
• Örgen İşler

→ bireyin iç dünyasını
esas alarak da incelenebilir.

ABDÜLHAK SİNASI HİSAR

@hayalleregidenyolum

→ İstanbul Beyefendisi, Boğazıcı Aşığı

↳ Geçmiş zamana özlem var. (Osmanlı'daki konak, Yalı Yaşamı, Eski İstanbul)

→ Yahya Kemal Hayran

• Fehim Bey ve Rîz

• Camlica'daki Enistemiz

• Ali Nazmi Bey'in Alafrangalığı ve Seyhliği

Roman

İstanbul
aşığı

• Boğazıcı Mehtapları

• Boğazıcı Yalıları

• Geçmiş zaman köşkleri

• İstanbul ve Pierre Loti

Anı

→ monografi

• Yahya Kemal'e veda → monografi

AKA GÜNDÜZ

"Dikmen Yıldızı" romanı • Cumhuriyetin ilk yıllarını anlatır.
(Kurtuluş savaşı)

• Bir şoförün gizli defteri

• İlk sango arasında

• Güvey Ana

• Akkain

Roman

• Türk kalbi

• Türkün kitabı

• Yayıla Kızı

Hikaye

EMİNE İŞİNSU (Halide Nusret Zorlutuna'nın kızı)

→ Milli ve manevi duyguları ön plana çıkartmış.

- Küçük Dünya
 - Azap Toprakları
 - Çiçekler Büyür
-) Roman

19

HÜSEYİN NİHAL ATSIZ

"Atsızlar" grubu oluşturmışlar. → Çok idealistler. • Milliyetçiler

→ Türkçülük ve Turancılık akımının en önemli temsilcilerindendir.

"Atsız mecmua, Orhun, Ötügen" dergilerini çıkartmış. (Türkçe dergiler)

- Bozkurtların Ölümü
 - Bozkurtlar Diriliyor
 - Deli Kurt
 - Ruh Adam
-) Roman
- Yolların Sonu
-) Şiir
- ↳ Dalıkmuklar Gecesi

EFLATUN CEM GÜNEY

NECMETTİN HALİL ONAN

→ "Masalçı Baba" unvanıyla tanınmış.

• İsteyen Yara

• Çocuk edebiyatının önemli yazarı.

• Cakıl Taşları

• Bir Yudum Daha

- Bir Varmış Bir Yokmuş
 - Evvel zaman içinde
 - Gökten 3 Elma Döştü
-) (Roman) Masal

@hayalleregidenyolum

BİREYİN İÇ DÜNYASINI ESAS ALANLAR

→ İnsan gerçekliğini toplumsal değil de, psikolojik yönüyle anlatma gayreti vardır.

↳ Psikoloji bilimi, ruhsal çözümleme önemli.

→ Bireyin iç dünyasını esas alan romanlar "psikolojik romanlar"dır.

→ Yabancılaşma vardır. (Kendini toplumdan uzaklaştırıyor.)

→ Bunalım, iç sıkıntısı gibi meseleler üzerinde durulur. ↳ Oraya ait hissetmiyor.

→ iç konuşmalara çok rastlanır.

REŞAT NURİ GÜNTEKİN

@hayalleregidenyolum

→ İlk başta küçük piyesler, tiyatro eleştirmenliği yapmış.

"İstanbul Kızı" oyununu yazmış, sonra romana dönüştürmüştür.
(Çalıkuşu romanı çok satılıyor, çok popüler oluyor)

→ Romanlarında idealistik vardır. (Hayalleri olan, pesinden kaçan)

↳ Çalıkuşu romanında feride idealisttir.

→ Anadolu'yu idealistlikle aydınlatmak istemiş.

2 duygu ön planda, "İnsan sevgisi ve Acımak" duygusu.

"Yaprak Dökümü" romanını yazmış.

→ Anadolu'daki gözlemlerini eserlerinde yansıtmış.

• Kızlık Balları • Kavak Yelleri

• Çalıkuşu

• Yaprak Dökümü

• Acımak

• Damga

• Yeşil Gece

• Dudaktan Kalbe

• Akşam Güneşi

Roman

• Balıkesir Muhasebesi } Oyun

• Anadolu Notları } Gezi Yazısı

• Telli Misafiri → Hikaye
• Sönmüş Yıldızlar
• Olgun İşler

→ Greyin iç dünyasını
esas alıncada da incelenebilir.

ABDÜLHAK ŞİNASİ HİSAR

→ İstanbul Beyefendisi, Boğazıcı Asîî

↳ Geçmiş zamanla özlem var. (Osmanlı'daki konak, Yalı Yaşamı, Eski İstanbul)

→ Yahya Kemal Hayrani

İstanbul
Asîî

• Fani Bey ve Biz } Roman

• Camlica'daki Enistemiz

• Ali Nazmi Bey'in Alafrangalığı ve Seyhliği

• Boğazıcı Mehtapları

• Boğazıcı Yalıları

• Geçmiş zaman köşkleri

• İstanbul ve Pierre Loti

Anı

→ monografi

• Yahya Kemal'e veda → monografi

AKA GÜNDÜZ

"Dikmen Yıldızı" romanı, Cumhuriyetin ilk yıllarını anlatır.
(Kurtuluş Savaşı)

• Bir Sofarın Gizli Defteri

• İki Savaş Arasında

• Üvey Ana

• Korkun

Roman

• Türk Kalbi

• Türkün Kitabı

• Yayıla Kızı

Hikaye

EMİNE İŞİNSU (Halide Nusret Zorlutuna'nın kızı)

→ Milli ve manevi duyguları ön plana çıkartmış.

- Küçük Dünya
 - Azap Toprakları
 - Çiçekler Büyür
-) Roman

@hayalleregidenyolum

HÜSEYİN NİHAL ATSIZ

"Atsızlar" grubu oluşturmuşlar. → Çok idealistler. • Milliyetçiler

→ Türkçülük ve Turancılık akımının en önemli temsilcilerindendir.

Atsız mecmua, Orhun, Ötügen dergilerini çıkartmış.

- Bozkurtların Ölümlü
 - Bozkurtlar Diriliyor
 - Deli Kurt
 - Ruh Adam
-) Roman
- Yolların Sonu
-) Şiir
- ↳ Balkanlar Gecesi

EFLATUN CEM GÜNEY

NECMETTİN HALİL ONAN

→ "Masalı Baba" unvanıyla tanınmış.

• İsleyen Yara

• Çocuk edebiyatının önemli yazarı.

• Çakıl Taşları

• Bir Yudum Daha

- Bir Varmış Bir Yokmuş
 - Evvel zaman içinde
 - Gökten 3 Elma Düştü
- (Roman)
- masal

BİREYİN İÇ DÜNYASINI ESAS ALANLAR

→ İnsan gerçekliğini toplumsal değil de, psikolojik yönüne anlatma gayreti vardır.

↳ Psikoloji bilimi, ruhsal çözümleme önemli.

→ Bireyin iç dünyasını esas alan romanlar "psikolojik romanlar"dır.

→ Yabancılaşma vardır. (Kendini toplumdan uzaklaştırıyor.)

→ Bunalım, iç sıkıntısı gibi meseleler üzerinde durulur.

→ İç konuşmalara çok rastlanır.

Ahmet Mithat Efendi ile,
çok eser yazması, ve araştırması
benzer yönleri

PEYAMI SAFA

→ Türk Edebiyatında psikolojik roman denildiğinde akla ilk gelen isimdir.

Realizm ve Natüralizm etkisi var. (Fransız Etkisi)

→ Çok bilgisi vardı. "Ansiklopedik Yazar" denilmiştir.

• Ruhsal çözümlemelerde bu kadar başarılı olmasının nedeni, kendi iç dünyasını anlatmasıdır.

Eserleri orografik nitelik taşır.

→ Eserlerinde şüphe, tereddüt temaları vardır.

→ Para sıkıntısı yaşamış. Sıkıntı anlarını polisiye roman yazarak gidermek istemiş. Para kazansın diye. (Polisiye roman o zaman çok okunurdu.)

↳ "Cingöz Recai" polisiye romanlarını yazıyor. (Seridir.)
→ (Sinemaya uyarlanmış) → Arsen Wper ve Sherlock Holmes'ten etkilenmiş.

→ Doğu-Batı sentezi yapmaya çalışmış.

- Dokuzuncu Harbiye Koşusu → kemik hastalığına yakalanır, uzak akrabası eve gelir, onun kızına eşik olur. (Nüzket)
- Fatih Harbiye → Doğu-Batı karşıtlığı (Neriman, Sinasi, Macit)
- Bir Tereddütün Romanı (otobiyografik)
- Matmazel Noraiya'nın Koltuğu → Ferit, (Pansiyonda olaylar kışır)
- Sözde Kızlar
- Yalnızlık
- Cumbadan Rumbaya → Polisiye dizisi romanı
- Biz İnsanlar → Canan, Bir Akşamı, Şimşek

TARİK BUĞRA

→ Değişen hayat şartlarını, toplum düzeninin değişmesiyle toplum farklılıklarını ele alan.

- İbis'in Rüyası → Nâzım Özen'in yaşamı anlatılır.
- Küçük Ağa → Kurtuluş savaşını anlatır.
- Osmanlı → Osmanlı'nın kuruluşu
- Siyah Kenarlar
- Firavun imanı
- Gençliğim Eyvah
- Yağmuru Beklerken
- Dönemekte

@hayalleregidenyolum

memduh Şevket Esenel

- Ayaslı ve kıracıları → Roman
- Mendil Ahi'nda
- Ev Onda Yakışır
- Çöküş
- Temiz Sevgiler

Halkınas Balkısı

- Abdülhak Sinasi Hisar
- Selim İleri

Zeyyat Selimoğlu

- Tutkunun köşeleri → Roman
- Denizlerin İstanbul
- Karaya Vurdu Deniz
- Semi Adamlar
- Dileğin Telesinde Bir Adam
- Koca Beninde İki Nokta

→ Eserlerinde koradenizlilerin yaşamı, sorunları işlenmiştir.

- Ömer Seyfettin, hikaye türünü meslek edinen ilk sanatçı

23

MUSTAFA KUTLU

@hayalleregidenyolum

→ Hikaye türüne sadık kalmış. Sadece hikaye yazmış.

"Dergah" dergisinin yazı işleri müdürlüğünü yapmış.

- Yoksulluk içimizde
- Ya Tahammül Ya Sefer
- Ortadaki Adam
- Yokuşa Akan Sular

Hikaye

- Uzun Hikaye
- Hüzün ve Tesadüf
- Mavi Kuş
- Sır
- Bu Böyledir

• Şehir mektupları } Deneme

- Alasya ve mandolin

SAMİHA AYVERDİ

→ Eserlerinde tarihi yoğun bir şekilde kullanmış.

↳ İnceleme yazıları ve romanları İstanbul üzerine yazmış.

"İstanbul Romanı" denmiş. ↳ Tasavvuf da yazmış.

• Kenan Rifai'yi eserlerinde, okuyucuya tanıtmaya çalışmış.

- Türk Tarihinde Osmanlı Asırları

• Aşk Bu İmiş

• İbrahim Efendi Konağı

• İnsan ve Seytan

- Batıya dönük
- Mesih Paşa İmamı
- Mabetin Gır Gırcı

• Yaşayan Ölü

• Aşk Budur

• Roman

• Son Menzil

• Ailesi Apacı

→ Kemalettin Tuncu'da bireyin iç dünyasını esas alarak yazmış.

TOPLUMCU GERÇEKÇİLER (Yazarlar hapishoneye girmişler.)

→ Cumhuriyet döneminde toplumcu gerçekçi romanlar çoğalmış.

↳ Halkın içinden yazarlar yetişmiş. (kendi gözlemleriyle, kendi sorunlarını anlatıyorlar) (1930'dan 1980'e kadarki süreçte Fazlîdir.)

↳ Anadolu Coğrafyası, Anadolu insanları, sorunları, inançları üzerine yoğunlaşıyor.

↳ Köyden kente göç ortıyor. (Bu durumun sorunları esere yansıyor)

→ İdeoloji ile iç içedirler. Eserlere yansır. (marksist, sosyalist) (Sanat Toplum içindir)

→ Çatışmalar göze alır. (Aşağı-köylü, zengin-fakir, işçi-işveren)

→ Realizm ve Naturalizm etkisi görülür. öğretmen-imam

Necati Cumali :

- Güzel Aydınlik
- Harbe Eidenlerin Sorkisi
- Kizilcikli Yolu

} Şiir

- Yalnız Kadın
- Zeliş
- Susuz Yaz
- Makedonya
- Dila Hanım

} Öykü

• Acı Tütün - Tütün Zamanı } Roman

Rifat Ilgaz :

- Sarı Yazma
- Karadeniz'in Kuyucubundan
- Hababam Sınıfı
- Karatma Seceler
- Yıldız Karayeli

} Roman

- Soluk Soluk
- Yarenlik
- Vagabond
- Sınıf
- Oskâdâr'da Sakah

} Şiir Anahatları

SADRI ERTEM

- Bay Virgöl
- Şiirler Söğüt Gülen Köyü
- Rıca'yı İndir Rıca'yı Kaldır

} Hikaye

- Çıkkılar Durunca
- Olsunlar

} Roman

→ Toplumcu gerçekçi çizgide ilk romanı o yazmış.

"Çıkkılar Durunca" romanı bu anlayışın ilk romanıdır.

SABAHATTİN ALİ

→ Anadolu, köy, kasaba hayatından seçtiği acıklı konuları gerçekçi biçimde işlemiştir.

→ Pek çok şiiri bestelenmiş. [Göçlere Kortal Gibiydim, Çocuklar Gibiyim, Aldırma, Gönü Aldırma]

Aziz Nesin ile birlikte "Marko Paşa" dergisini çıkartıyor.

- Kuyucaklı Yusuf
- Kırk Montalı Madonna
- İçimizdeki Seytan

} Roman

- Değirmen
- Kaşık
- Sırça Köşk
- Yeni Dünya
- Ses

} Hikaye

• Ağır ve Ağır - Şiir

ORHAN KEMAL (Mehmet Resit Öğütçü)
(Babası siyasetçi)

@hayalleregidenyolum

→ Hayatı boyunca maddi sıkıntı çekmiş. Her işi yapmış. (Bulasık, Garson, İşçi)

→ Eserlerindeki başarısı ve içtenliği geçirdiği zor günlere bağlıdır.

→ Adana'yı, Çukurova'yı, ağa-köylü çatışmasını yansıtmış. [Çamaşırcının Kızı] → hikayesi

→ Sinemaya, diziyeye uyarlanan eserleri (Hanım'ın Ciftliği, Gurbet Kuşları)

→ Nazım Hikmet ile aynı mupusta yatmışlar.

- Hanım'ın Ciftliği
- Avare Yıllar
- Murtaza
- Bereketli Topraklar Üzerinde
- Baba Evi
- Demet Kuşu
- Eski ve Şuurları

} Roman

- Vukvat Var
- Suculu
- Gurbet Kuşları
- Cemile

- Ekmek Kavgası
- Çamaşırcının Kızı
- 72. Kaşık
- Sarhoşlar
- Ekmek Kavgası
- Önce Ekmek
- Kardeş Payı
- Grev

} Hikaye

• Çamaşırcının Kızı

24

Necati Cumali :

- Güzel Aydınlik
- Harbe Gidenlerin Sirkisi
- Kizilcikli Yolu

} Şiir

- Yalnız Kadın
- Zeliş
- Susuz Yaz
- Makedonya
- Dila Hanım

} Öykü

• Acı Tatın -

• Tatın Zamanı } Roman

Rifat Ilgaz :

- Sarı Yazma
- Karadeniz'in Kıyısından
- Hababam Sınıfı
- Karanma Gece
- Yıldız Karayeli

} Roman

- Sinek Salıya
- Yarenlik
- Yagadikka
- Sınıf
- Asker'de Sabah

} Şiir

SADRI ERTEM

- Bay Virgöl
- Şiirler Söyleyen Köylü
- Bacayı İnkâr Bacayı Kaldir

} Hikaye

- Çıkrıklar Durunca
- Düşkânlar

} Roman

→ Toplumcu gerçekçi çizgide ilk romanı o yazmış.

"Çıkrıklar Durunca" romanı bu çizgisinin ilk romanıdır.

SABAHATTİN ALİ

→ Anadolu, köy, kasaba hayatından seçtiği acıklı konuları gerçekçi biçimde işlemiştir.

→ Pek çok şiiri bestelenmiştir. [Çocuklar Kortal Gibiydim, Çocuklar Gibiyim, Aldırma, Göñü Aldırma]

Aziz Nesin ile birlikte "Marko Paşa" dergisini çıkartıyor.

- Kuyucaklı Yusuf
- Kıvrık Montolu Madonna
- İçimizdeki Seytan

} Roman

- Değirmen
- Kaşani
- Sırça Köşk
- Yeni Dünya
- Ses

} Hikaye

• Ağlar ve Ağzın → Şiir

ORHAN KEMAL (Mehmet Resit öğretici)
(Babası siyasetçi)

@hayalleregidenyolum

→ Hayatı boyunca maddi sıkıntı çekmiş. Her işi yapmış. (Bulasık, Garson, İşçi)

→ Eserlerindeki başarısı ve içtenliği geçirdiği zor günlere bağlıdır.

→ Adana'yı, Çukurova'yı, ağa-köylü çatışmasını yansıtmış. [Çamaşırcının Kızı] → hikayesi

→ Sinemaya, diziye uyarlanan eserleri (Hanım'ın Çiftliği, Gurbet Kuşları)

→ Nazım Hikmet ile aynı mupusta yaşamışlar.

- Hanım'ın Çiftliği
- Avare Yıllar
- Murtaza
- Bereketli Topraklar Üzerinde
- Baba Evi
- Devlet Kuşu
- Eski ve Öğülleri

} Roman

- Vukuat Var
- Suculu
- Gurbet Kuşları
- Cemile

- Ekmek Kavgası
- Çamaşırcının Kızı
- 72. Köş
- Sarhoşlar
- Ekmek Kavgası
- Önce Ekmek
- Kardeş Payı
- Grev

} Hikaye

• Çamaşırcının Kızı

25

Yasar Kemal, Orhan Kemal, Kemal Tahir → 3 kemaller olarak anılır.

→ Zulfü Livaneli
yakın arkadaşı

Nobel Edebiyat ödülüne aday
gösterilen ilk Türk yazar

YASAR KEMAL (Kemal Sadık Gâşceli)

- Çukurova, Adana yaşamı eserlerinde görülür. (coğrafyasını anlatır. Betimlemeyle)
- Bölgenin efsaneleri, Folklor özellikleri
- Yazarlığa gazetecilikle başlıyor. Röportaj yapıyor. Fıkra yazıyor.

• Seri romanları var (Nehir romanı)

- Peri Bacaları → Röportaj
- Bu Diyar Baştan Başa → Röportaj

• İnce Memet

• Dimez Otu

• Orta Direk

• Yer Demir Gök Bakır

• Demirciler Garsısı Cingheti

• Yusufçuk Yusuf

• Çakırcalı Efe

• Teneke

• Demir Kışkı

• Hilmi Dildurseler
• Sin Boşalar Efsanesi
• Ağrı Dağı Efsanesi

→ Romanlar cilt halindedir.

→ Devamlıdır. Ya da başka konudur.

Roman

• Sarı Sıcak → Hikaye

• Çukurova Yana Yana → Röportaj

• O güzel insanlar o güzel attara binip gittiler.

KEMAL TAHİR (İsmail Kemaleddin Demir)

(Her şeye muhalefet bir adam)

→ Gankiri, Çorum, Kırşehir, Malatya cezaevlerinde yattı.

"Göl İnsanları" hikaye kitabı, tanınmasını sağlamıştır.

→ Tarihi romanlarıyla ön plandadır.

→ Tezli roman yazmış.

(Önde gelen isimlerinden)

→ Nehir roman'ın önemli temsilcisidir.

→ Romanlarında Çankırı, Çorum dağlarından, Anadolu coğrafyasından bahseder. (Tarihi olaylar, Kurtuluş Savaşı, Hapishane günleri)

• Esir Şehrin İnsanları

• Rahmet Yolları Kesti

• Sağırdere

• Yargın Savaşçı → Kurtuluş Savaşı

• Devlet Ana → Osmanlı Kuruluşu

• Kurt Konunu → Atatürk Sıkıştı

• Bozkırdaki Çekirdek

• Yedigöller Yayılası

• Kelleci Memet

• Yol Ayrımı → Roman

• Köyün Kamburu

• Körduman

• Esir Şehrin Mahpusu

FAKİR BAYKURT (Burdurlu)

→ Köy romanı edebiyatı denildiğinde aklı geçen ilk isim

"Çilli" hikayesi ödül almış, tanınmış.

• Yılların Öcü

• Onuncu Köy

• Tırpan

• İmparatorun Oğlu

• Onuncu Köy

• Amerikan Sörpüsü

• Kaplımbazılar
• Yormekmek

Roman

• Çan Arası

• Sınırdaki Ölüm

hikaye

@hayalleregidenyolum

26

RIFAT ILGAZ, Oktay Akbal, ? Bu grupta da
Talip Apaydın, Dursun Akçam
Samim Kocagöz, Mahmut Makal,
Abbas Sayar, Kemal Bilbaşar

→ İlk Mizah yazıları
"Akaba" dergisinde
yayınlandı.

VEDAT TÜRKALİ

- Bir Gün Tek Başına
- Tek Kişilik Öğün
- Koronikta Uyhanlar

Roman

AZİZ NESİN (Mehmet Nusret)

→ Dünya edebiyatının da
önde gelen mizah yazarlarından.

- Yedek Parça → Hikaye
- Fil Hamdi → Hikaye
- Toros Conavari → oyun
- Göl Kralı → Roman
- Zübük → Roman
- Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz → Roman

Roman

MUZAFFER İZGÜ

→ Günümüz mizah yazarı
→ Birçok çocuk kitabı yazmış

- Zıkkımın Kökü
- Halo Dayı ve İki Öküz
- Zıkkımın Kökü
- Matador Mahmut
- Gecekondu

Roman

- Bonda Takımı
- Donumdaki Para
- Deliye Her Gün Bayram
- Oydu Birincisi

Hikaye

- Çiç → oyun
- Hışırakalın → şir
- Hoptrind → masal
- Hadi Ödorsene Çankam → oyun
- Darda Dell Var → hikaye
- Sındiki Çocuklar Horika → roman

KÖY GERÇEKLİĞİNİ ANLATANLAR

→ Tanzimat Dönemi
Nabizade Nazım'ın "Karabibik" romanı, konusu köyde geçen ilk romandır.

→ Ebubekir Hazım Tepayram'ın "Küçük Paşa" romanı köye yönelmenin ilk
başarılı örneğidir. (Karabibik'ten daha gerçekçi anlatılır)

→ Toplumcu gerçekçi çizgide köyden bahsedilen ilk roman

Mahmut Makal'ın "Bizim Köy" romanıdır.

27

Cumhuriyet döneminde köy edebiyatı romanı artmıştır.

→ 1950' den sonra artma nedeni, "Köy Enstitüleri" sınıf öğretmenleri
yetistirilmiş köyü modern hale
getirmek

İsmail Hakkı Tonguç ve Hasan Ali Yücel eşliğinde açılmıştır.

→ Öğretmen gittiği yerde tarımı da öğretecekti. Çok yönlüler.
Öğrenciler de okul yapımına yardım ediyordu.

→ Müzik aletlerini kendileri yapmışlar.

→ Fakir Baykurt'ta bu gruptandır.

→ İlk kurulan, Hasanoglan Köy Enstitüsü

Mahmut Yesari =
• Coban Yıldızı) Roman
• Çulluk

Sevket Süreyya Aydemir = "Suçu Arayan Adam"
otobiyografik romanı.
"Tek Adam" eserinde Atatürk'ü, "İkinci Adam"
eserinde İsmet İnönü'nü anlatmış

→ Erdal Özyılmaz: • Odalarda • Yorgunlar? (roman) • Varolusun • can kırıkları (aykırı)

→ Fahir Bayraktar: • Brinda'da Son Gün → Roman • Kovanazdaki Adam → Roman

Tanık Dursun K.: • Hışmıgiller • Yeşil Döşü • Sevmek diye bir şey { Hikaye

Edebiyat köy yazılarında ağır akmış.

→ Orhan Hançerlioğlu: • 7. Gün → Roman • Gezir Yitiriz: • Koca Vaparı • Sahipsizler • Beyaz Türkü • Alınan Ekmeği • Dünyadan Bir Atın Geçti • Babacı Saban

Köy Enstitüsü

Mahmut Makal

TALİP APAYDINI

• Vatan Değiller • Taz Ouman İçinde • Defne • Tazın Torpunu • Emmeği } Roman • Ortakçılar → Roman

→ İbris köy Enstitüsü'ne bitirmiş

• Sarı Traktör } Roman • Yarbükü • Susuzluk → Şiir

"Bizim Köy" romanı, büyük yankı uyandırmış. Köy gerçekliğini anlatır.

ABBAS SAYAR (Bozkırın Romanı)

→ Köyü anlatan romanlar yazmış. • Yozgat'ta çalışıp çiftçilik yaptıktan sonra, romanlarında yozgat ağıyla yazmış.

DURSUN AKÇAM

→ Çehov tarzı öyküler de yazmış. • Moral • Aynı Ağrı • Kanlı Dere'nin Kurtları • Taş Carbası • Köyden İnadın Şehire • Hikaye • Roman

• Yılkı Atı → Roman • Celo • Can Şenliği • Yorgunlu Sıkı Sarı → Hikaye • Dik Bayır

• Kanlı Dere'nin Kurtları → Roman • TKK ödülü almış. • Kon Cicekleri • Anlatı ve Çocuklar

SAMİM KOCAGÖZ

KEMAL BİLBAŞAR

→ Eserlerinde ağa-köylü çatışmasını işlemiş.

→ Anadolu yaşamı, halkın gelenek • Başla Güler Ağaların Düğünü • Yeşil Gölge

28

→ Kurtuluş Savaşı'nı anlattığı

• Cemo } Roman • Memo • Seyh Saif • İsyani'ni anlatır

"Kalkpaklılar" ve "Doludizgin" romanları vardır. • Yılan Hikayesi • Bir Şehrin İki Köpüğü • Enbinlerin Dönüşü • Doludizgin • Kalkpaklılar • Bir Gıft Öküz • İkinci Dünya • Bir Köş Toprak

• Denizin Çağışı • Ay Tuluğdu Güre Roman (Ağa-köylü çatışması) • Çavuş • İspatların Öfkesi • Anadolu'dan Hikayeler • Hikaye

• Sam Amca → Hikaye • Nöğmurdaki Kız • Şişinok • Telli Kavak

MODERNİZMİ ESAS ALAN ESERLER

Modernizm, gelenekçi reddedip, yeniliği ortaya koyma tavrıdır. Dolayısıyla, geleneksel roman anlayışı terk edilir.

→ Kişi, olay, zaman önemsizleştirilmiş, imger ön plana çıkmış. Somut değil alegorik bir anlatım benimsenmiştir.

→ Kısa zaman zinciri (giriş, gelişme, sonuç) kırılarak, zaman içinde geri dönüşler (kozmik zaman)

→ Kişilerin, daha çok iç dünyaları üzerinde durulmuş. Bilinç akışı (insanın zihninden geçenler)

→ Gerçek, düş, bilinçaltı iç içedir.

@hayalleregidenyolum

→ Bireyin bunalımları, toplumla çatışması anlatılır insanın, hayatın huzursuzluk üzerine kurduğu ana düşüncesi şerif. (Bencilik, yalnızlık, tükenmişlik, toplumdan kaçış) üzerinde durulur.

→ Üslup olarak şiirsel anlatım serpiştir.

→ Sürrealizm, Varoluşçuluk, Sezgiçilik gibi akımlardan da etkilendir. (Bilinçaltı) (insanın huzursuz olması)

→ Modernizmin ihtiyacı karşılamadığını düşünenler

POSTMODERNİZMİ ESAS ALAN ESERLER

→ Modernizmin sorgulanmasıyla ortaya çıkmış modernist anlayışın tıkanmış ileri sürmüşler. [modernizm Sonrası]

→ Yaşanılanların aklı uygun izahının olmadığını savunarak olayların sacma ve mizahi tarafını öne çıkarırlar.
→ absürt → ironi

→ Yazar bir toplumun üyesi olmayı reddeder. Kendi bireyselliğini ortaya koyar.

→ Gerçek yaşamda karşılaşılan kişilerle hayal dünyası kahramanları iç içe verir.

→ Sonu belirsizdir. (Öyle mi gibi kalırsın 99)

→ Roman içinde farklı türlerden yararlanılır. (Metinler Arasılık)

→ içinde anı, deneme, otobiyografi türlerinden yararlanabilirler.

→ Dille oynamak, dilin olanaklarını sonuna kadar zorlamak bu anlayışın belirgin özelliğidir. [kapalı anlatım, uzun cümleler] → Şiirde II. Yeni'ye benzer.

→ İlk örneği Öğüz Atay'ın "Tutunamayanlar" romanıdır.

→ Ahmet Hamdi Tanpınar'ın romanları da benzer.

29

SAİT FAİK ABASİYANIK

→ Hikaye türünün Türk edebiyatındaki 3 önemli öykücüsünden biridir.

→ İlk eserlerinde mopsant (öray) tarzı, sonra Gehov (tarzı) ön plana çıkmış.

→ "İstanbul Öykücüsü" denir.

→ İstanbul'u eserlerinde fon olarak kullanır. (Burgazada)

→ Şiirde Orhan Veli ne ise, hikayede Saîr Faîk odur.

(günlük yaşamı, sıradan insanları, balıkçıları, balıkçıları, azınlıkları, simitçileri anlatmış)

"Bir insanı Sevmekle Başlar Her Şey" sözü dünyaya bakış açısını ifade ediyor.

• Şimdi Sevişme vakti → Şiir

• Kayıp Aranıyor
• Medar-ı Maişet Motoru } Roman

- Semaver
- Sarnıç
- Şahmerdan
- Çözumsuz Adam
- Mahalle Kahvesi
- Havada Bulut
- Alemdağ'da Var Bir Yılan
- Son Kuşlar
- Teneideki Çocuk

Hikaye

- Havuz Başı
- A2 Şekerli
- Kumpanya

Hasan Ali Taptas = . Gölgelişier
 . Bir Hızanlı Hız } Roman
 . Yoklar Aşılması
 . Öle Zaman Geçirir } Roman
 . Bir Geciken Kızı } Roman
 . Bir Geciken Kızı } Roman

Nedim Gürsel = . Uzun Sarmas Bir Yaz -> Öykü
 . İlk Kadın
 . Başka Kesen } Roman
 . Resimli Öykü } Roman

(Roman) = . Çocukluğunun Sıkık Geceleri
 Tezer Özlü = . Yaşamın Ucu -> Yönelim

Nazım Sekir Ögür = .
 . Nun Masalları -> Hikaye
 . La: Sonsuzluk Hecesi } Roman
 . İsimle Ateş Arasında } Roman

NEZİHE MERİÇ

• Cumhuriyetin ilk kadın öykü yazarlarından

→ Yaşadığı her an için hikaye çıkarabilmiş. (Durum Hikayesi)

→ Kadın sorunları, kadın mücadeleleri, kadın yalnızlıkları konularını işlemiş.

• Menekşeli Güneş
 • Toprak Kızma
 • Sazbulanık } Öykü
 • Bir Kara Derin Kuyu } Öykü
 • Dumanlı } Öykü
 • Yarıma } Öykü
 • Gözünde } Öykü
 • Gülseli Sesi } Öykü

• Karşın Çıkma21 -> Tok Roman Göbe
 • Boşlukta Mavi
 • Cıvırtı Alacakaran
 • Suvar Aydınlanıyor } Oyun

VÜS'AT O. BENER

→ Eserleri otobiyografik özellik taşıyor

→ Ölüm teması önemli yer tutar.

→ Anlaşılması güç bir yazardır. (modernizm yazarlarının geneli öyle)

→ Bilinç akışına çok yer verir.

• Dost
 • Yaşamaz2 } Hikaye
 • Mirzalı Vargülü } Hikaye

• Buzul Çığının Virüsü -> Roman
 • Ahlat Ağacı, İpin Vcu -> Oyun

ADALET AĞAOĞLU

@hayalleregidenyolum

→ Eserlerinde doğa, toplum, zaman ilişkilerinin, insan dünyasındaki yansımaları üzerinde durmuş.

→ Toplumun çalkantılı dönemlerini ve bunun insan üzerindeki etkisini inceler.

→ Geriye dönüş ve iç monologlar kullanır.

• Ölmeye Yatmak
 • Fikrimin İnce Güllü } Roman
 • Bir Düşün Gecesi } Roman
 • Romanlık Bir Viyana Yazı } Roman

• Üç Beş Kisi -> Roman
 • Yüksek Gerilim -> Hikaye
 • Kendini Yazan Sanki -> Tiyatro

FURUZHAN

→ İlkokuldan sonra eğitimine devam etmemiş, kendi kendini geliştirmiştir.

→ Eserlerini kadınlar, çocuklar, göçmenler, aile sıkıntıları, yoksul yaşamlar üzerine kurmuş. (yurtta kalmış çocukken)

• Parasız Yatılı
 • Benim Sinemalarım } Öykü
 • Kışatma
 • Gül mevsimidir
 • Gecenin Öleli Yazı

• 47'li -> Roman
 • 68 Kışatını Anlatır.
 • Berlin'in Nar Çiçeği

30

Hikaye, romanlarını hep kadın üzerine kurmuş.

İNİCİ ARAL

→ Kadın erkek ilişkilerini, kadın sorunlarını anlatmış.

- Ağda Zamanı → Hikaye
- Kırık Aesimleri

- Ölü Erkek Kuslar
- Mor
- İçimden Kuslar Göküyor
- Safran Sarı
- Hiçbir Ask Hiçbir Ölüm
- Yeni Yalnız Zamanlar

Roman

Halit Ziya'nın "Kırık Hayatlar" romanından esinlenerek yazmış.

OĞUZ ATAY

31

→ Modern romanın öncüsü.

→ Türk edebiyatının ilk postmodern romanı "Tutunamayanlar" romanıdır.

→ Metinleri ayrıntılar, iç konuşma, bilinç akışı, düşler, farklı söylemlerle örülmüş karmaşık bir gerçekliğe sahiptir.

→ Şehir yaşamında bireyin yalnızlığını, toplumdaki kavgalarını işler.

→ Aydınları ironi ile eleştirir.
(ince alay)

- Eleştiri, mizah, ironi

→ İdeojilere karşıdır.

@hayalleregidenyolum

- Tutunamayanlar
- Tenekeci Çayınlar
- Bir Bilim Adamının Romanı

Roman

- Korkuyu Beklerken → Öykü

YUSUF ATILGAN (edebiyat öğretmeniymiş ama siyasi olaylardan, atılmış.)

→ A2 ve B2 yapmış. [Nevzat Cozum, Ziya Atılman] takma isimlerini kullanmış.

- "Bay C" karakteri
- Ayıak Adam
- Anıyurt Oteli

Roman

- Psikolojik bunalımlar kendini topluma ait hissedememe

"Zebecet" karakterinin iç dünyası, bunalımları

- Bodur Minarenden Öle → Hikaye

• Ahmet Hamdi Tanpınar'dan dersler almış.

BİLGE KARASU

→ Bireyin günlük hayatındaki acmazlarını işler.

→ Öykülerinde yalnızlık, tutku, inanca, ölüm, korku gibi kavramları imgesel bir dille işler.

→ Çağırışmalı, kapalı anlatım

• "Pegasus" öyküsünü alan ilk ve tek Türk yazardır. "Gece" romanıyla kazanıyor.

- Göçmüş Kediler Balancesi
- Troya'da Ölüm vardı
- Uzun Şuarmış Bir Günün Akşamı

Hikaye

- Ne Kitapsiz Ne Kedisiz
- Nana İncire Gözel → Öykü
- Kılavuz 2 → Roman

Kilitli roman diye de adlandırılır. B22. eleştirilmiştir

Gezirileri ile meşhur
Fransız dili ve edebiyatı
Tahsin Yücel : Peygamberin son beş günü } Roman
• Düşlerin öyküsü } Hikaye
• Komsular
İhsan Oktay Arar : • Gariz kahraman
• Suskunlar
• Yedinci Gün
• Kitabın Hiyel
• Efrasyab'ın hikayeleri
• Amak
• Puslu Kıtalar Atıfı } Roman
Leyla Erbil : • Güce
• 3 Başlı Ederha } Roman
• Tanrı Bir Kadın
• Karanlık Gönü

ORHAN PAMUK

- Nobel edebiyat ödülünü kazanan ilk ve tek türk yazar (2006)
- Postmodern anlatımın tüm olanaklarını kullanmış, (Zaman Kırılması) Flashback
- Tarih, felsefe, şiir, gazetelerden bilgiler araştırıp eserlerinde yer verir.

- Cevdet Bey ve Oğulları
- Sessiz Ev
- Beyaz Kale
- Kara Kitap
- Yeni Hayat
- Benim Adım Kırmızı
- Kar

• Kırmızı Sacı Kadın
• Kafanda Bir Tuhaflık

- Babamın Bavulu → Anı
- İstanbul → Anı
- Manzardan Parçalar → Deneme
- Ötek Renkler → Deneme

Roman

NAZLI ERAY

@hayalleregidenyolum

- 16 yaşında yazdığı ilk hikayesi "Masyö Hristo" dur.
- Türk edebiyatında büyü gerçekçilik akımının öncüsüdür.

- Yıldızlar Mektup Yazar
- Ayısıpı Sofrası
- Ay Falıısı
- Aşkı Gıyinen Adam
- Pasifik Günleri

Roman

- Ah Bayım Ah → Hikaye

- Hazin Dünya
- Kız Örne Kuyruğu
- Eski Gece Pöçeleri
- Geceyi Tanıdım
- Ask Afak Burada Oturmuyor

• Ekmek Arası Dünya → Deneme

LATİFE TEKİN

- Büyü gerçekçiliğin izleri görülür.
- Yoksulluk, kenar mahalle konularını işler

- Sevgili Arsız Dışım
- Buzdan Kılıçlar

Roman

→ Berce Kristin Çöp Masalları

BUKET UZUNER

- Gezgini yanı vardır. Eserlerinin çoğunu böyle oluşturur.

- Kumral Ada Mavi Tuna
- Su
- Toprak
- Uzun Beyaz Bulut - Gelibolu

Roman

- Ayn En Cıplık Gönü
- Güneş-Tijen Çirpene

Hikaye

Gecen yine gitmiş
Ekvator'du

- FERİT EDGÜ
- Kimse
- Kaçkılar
- Gözün
- Bir Gemide
- Ağlık
- Ah mine'li Ask → Şiir
- Eylülün gölgesinde bir yazdı (Roman)

• "Kırmızı" de bir mevsim

→ Roman

Hikaye

ELİF SAFAK

- Kem Gözleri Anadolu → Hikaye
- Zenspare → Deneme
- Pınhan
- Şehrin Aynaları
- Mahrem
- Gıttı Pınas
- Gaba ve Piç
- Siyah Süt
- Ask
- İskender

Roman

• Ustun ve Ben
• Mimari Simon'ı anlatır

OKTAY AKRAL

- Sair Dostlarım → Anı
- Hiroşimalar Olmasın → Gezi
- Garipier Sokakı
- Suçumuz İnsan Olmak
- Önce Ekmekler Bozuldu
- Bizans Definesi
- Aşksız İnsanlar
- Yalnızlık Bana Yasak
- Berber Aynası
- Tarzan Öldü

Roman

Hikaye

→ Eserlerinden yapılan seçkiler
"Kağıt Helva" adıyla yayımlandı

TOMRIS UYAR =
 • 20. yüzyılın 20. yüzyılı
 • İpek ve Bakır
 • Gözlemeler
 • Özgün Papatyalar
 • Sekizinci Gözetim
 • Aramızdaki Sey

PINAR KÜR

(siyaset)

→ Roman ve öyküleri, aşk, iktidar ilişkileri, cinsellik, kadın ve cinsiyet konuları etrafında şekillenmiş.

• Asılacak Kadın } Roman

• Yarın Yarın

• Küçük Güneş
 • Bir Cinsiyet Romanı
 • Cinsiyet Farklılığı

• Akıllı Olmayan Sular } Hikaye
 • Bir Deli Ağac

SEÇİM İLERİ

→ İlk öyküsünü 19 yaşında yazmış. "Cumartesi Yalnızlığı"

→ modernizm sanatçıları ile aldığı konular (Bireyin iç dünyası, benlik, yalnızlık) ile eserlerini oluşturur.

→ Bilinç akışı, hayali teknikler... kullanır.

• Cumartesi Yalnızlığı } Hikaye

• Postırma Yazı

• Bir Denizin Eteklerinde
 • Son Yaz Akşamı
 • Dostlukların Son Günü

• Kırık Deniz Kabukları
 • Her Gece Bodrum → Roman

• Cennet Kraliçesi
 • Mavi Kanlıların Yalnızlığı
 • Benim Olsaydın

EMİNE İŞİNSU (Halide Nusret Zorlutuna'nın kızı)

→ Türkiye dışında yaşayan Türklerle ilgili duyular.
 → Hikayelerinde, kendi hayatından izler de taşır.

* Azap Toprakları

• Çiçekler Büyür

• Atıklarınca

} Roman

33

RASİM ÖZDENÖREN

@hayalleregidenyolum

→ müslüman modern bir çizgide olan yazar, hikayelerinde insan ve insan ruhunu anlatmış. (İslami dünya görüşü, tasavvufi duyarlılık)

→ Aleporik anlatım görülür. → modernizm yapıtlarında görülür.

• Gök Sesli Bir Ölümler } Hikaye

• Denize Açılan Kapı

• Çarpılmışlar

• Çölüne
 • Hastaneler ve İşıklar

• Gül Yetistiren Adam → Roman

• İkin Ecu
 • Red Yozlun
 • Auhun Matzemesi
 • Yumurtayı Hana Vardın Kırmızı
 • Başadımız Günter } Deneme

HALIKARNAS BALIKÇISI (Cevat Şakir Kabaağaçlı)

→ müğla'nın Bodrum ilçesinin eski adı.

→ Düşüncelerinden dolayı sürgüne gönderiyorlar Bodrum'a.

→ Bodrum'a gidince dönmek istememiş o yüzden o ismi vermişler.

→ Eserlerinde deniz insanlarını, sünger avcılarını, balıkçıları anlatmış.

• Ağanta Buringa Burinata } Roman

• Deniz Gurbetçileri

• Çekilerin Çocukları

• Turgut Reis

• Uluc Reis

• Ege kıyılarından

• Ege'nin İbisi

• Merhaba Akdeniz

• Yaşasın Deniz

• Gülen Ada

• Formak Dalgası

} Hikaye

• Mavi Sürgün → Anı

İnceleme Deneme
 • Arslan'ın Sesi
 • Heykeli Yurt

• Türk edebiyatına batılı anlamda ilk tiyatro örnekleri "Tanzimat"ta başlamıştır.

Geleneksel Türk Halk tiyatrosu: Hacıvat-Karagöz, orta oyunu, meddah..

→ yazılan ilk tiyatro Sinasi'nin "Şair Evlenmesi"

→ Sergilenen ilk tiyatro Namık Kemal'in "Vatan yahut Silistre"

Epik tiyatronun kurucusu
Bertold Brecht - Adam Adamın
Çektiği Ana ve Çocukları
Kafkas Tebesir Dairesi

Cumhuriyet Döneminde Tiyatro (Göstermeye Bağlı Metin)

→ Türk edebiyatında tiyatro türünün en çok gelişme gösterdiği dönem.

→ konservatuvarlar açıldı. (Tiyatro bölümleri de vardı.)

→ Türk edebiyatı kendi yazar ve oyuncusunu yetiştirebildi.

→ Kadın oyuncu sıkıntısı giderildi.

• Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatında tiyatronun kurulmasını sağlayan oluşumunda çok büyük emeği olan "Muhsin Ertuğrul" tiyatro asıptır.

→ İlk zamanlarda konular milliyetçilik, Atatürk ilke ve inkılapları üzerine işlenmiş, halka anlatmak yoluyla (1930'a kadar)

→ Sonra aile yapısı konusu yer almış (1940'lı yıllar)

→ 1950'den sonra birey-toplum konularına yönelmişler.

• Modern tiyatronun örnekleri verilmeye başlanmıştır.

→ Absart tiyatro, Epik Tiyatro → sahnelenenin bir oyun olduğunu anlatmak.

(uyumsuz, saçma sapan)

→ Toplumcu tiyatro türüdür.

(Toplumsal sorunlar aktarılır,

Seyircinin kafa yorması istenir.)

→ olaylar eleştirel biçimde anlatılır.

→ izleyiciyi de oyuna katabilirler.
(izleyicinin ayık olmasını isterler " ")

→ Türk edebiyatının ilk epik tiyatrosu

Haluk Toner'in "Keskin Ali Destanı"dır.

→ Deve kuşu
Kabare'nin kurucusudur.

@hayalleregidenyolum

MUHSİN ERTUĞRUL → çok disiplinli bir adam

→ Batı anlamdaki Türk tiyatrosunun kurucusudur.

→ yurtdışında tiyatro eğitimi almış. Yeni tiyatronun kurulmasında çok yardımcı olmuş. (en küçük isten en büyüğüne kadar)

"Leblebici Harçara" adlı film denemesi olmuştur.

→ İstanbul şehir tiyatrosu kurulmasında etkisi vardır.

→ Oyunculuk, yönetmenlik, rejisörlük yapmış.

"İnsan ve Tiyatro Üzerine Gördüklerim" adlı anı eserinde tüm bu gördüklerini anlatmış.

→ Tiyatro oyunu yazmamış.

- Yasin Efendi
- Renkli Fener
- Benden Sonra Tufan olmasın

- Ayarsızlar
- Harput'ta Bir Amerikalı
- Büyük Şehir

CEVAT FEHİMİ BAŞKUT → ilk oyunu "Büyük Şehir"

- Muhsin Ertuğrul'un ısrarlarıyla tiyatro yazmış.
- Yurtdışında sergilenen ilk türkçe oyunu yazmış. "Peygamber"
- "Buzlar Çözülmeden" oyunu, en meşhur oyunudur.
 - ↳ "Deli Deli Kâperi" olarak sinemaya uyarlanmış → zema sunal oynamış, kaymakam

HALDUN TANER → modern hikayeciliğin önemli temsilcisi

- Tiyatro yazarı olduğu kadar hikayecidir de. (2 türde de başarılı eserler vermiş.)
- Türk edebiyatının ilk epik tiyatro eserini vermiştir.
- "Keşanlı Ali Destanı"

- kabare tarzı tiyatroyu çıkarmış. (olacak o kadar tarzı)
 - ↳ Deve Kuşu kabare
- Öykülerinde, büyük şehrin tipik insanını, bunların yaşamlarını işler
 - ↳ Eleştiri, ironi, mizahı da katarak oyunları eleştirmiş.

- Keşanlı Ali Destanı
- Gözlerimi Kapanım Vazifemi Yapanım
- Huzur Gıkması
- Vatan Kurtaran Saban
- Fazile+ Eczoneşi

- Zilli Zorife
- Marko Paşa

@hayalleregidenyolum

Tiyatro

- Eşgin Göğesi
- Vatan Kurtaran Saban

- On İkiye Bir Var
- Yaşasın Demokrasi
- Şişhane'ye Yağmur Yağıyordu
- Kandıralar

Hikaye

- Sersem kocanın Kurnaz Karısı

GÜNGÖR DİLMEN

- Türk edebiyatındaki absürt tiyatroların kurucusu sayılır.
- Konularında Yunan Mitolojisi, tarih üzerinde durmuş.

- Midas'ın Kulakları
- Midas'ın Kördüğümü
- Midas'ın Altınları
- Canlı Maymun Lokantası
- Bağdat Hatun
- Deli Osmul
- Aşkımız Aksaray'ın En Büyük Vangisi
- Kurban

Tiyatro

REFİK ERDURAN

1930'larda geçen
birden çok kâhıla evlenme
→ gelenekini
eleştirmiş.

- Cengiz Han'ın Baskıleti
- Bir kilo namus
- Deli
- Karayar köprüsü

Tiyatro

TURAN OFLAZOĞLU

→ Tiyatrolarının konularını tarihinden,
kahramanlarından seçmiştir.

- Deli İbrahim
- 4. Murat
- Genç Osman
- Kösem Sultan
- Cem Sultan
- Kanuni Süleyman
- Sokrates savunuyor

Tiyatro

- Elif Ana
- Keziban
- Deli İbrahim

ORHAN ASENA

"Türk tiyatrosunun Shakespeare'i"
olarak tanınır.

→ Başkaldırı, insan, mitoloji,
konularını işler.

- Atçalı Keli Mehmet
- Hürrem Sultan
- Ya Devlet Başa Ya Kuzgun Leşe
- Tanrılar ve İnsanlar

- Ögü Kentin Napızı
- Simavna'nın Seyhü Redrettin
- Tohum ve Toprak
- Fadik Kız

Tiyatro

→ Osmanlı konularını anlatıyor
→ Gülpans Destanı'ndan esinlenmiş.

RECEP BİLGİNER

→ "Devlet sanatçısı" unvanını almış.

→ "İşyoncular" oyunu ilgiyle
karşılanınca sinemaya uyarlanmış.

- Sarı Naciye
- Yunus Emre
- Utancı Dünyası

Tiyatro

→ Gazeteci dost

- Parkta Bir Sonbahar Günüydü
- Ben Devletim
- Zorlerden Sonra

36

TURGUT ÖZAKMAN

@hayalleregidenyolum

→ Devlet tiyatrolarında oyunu sergilenen en genç tiyatro yazarıdır.

→ Eserlerinde geleneksel tiyatroyla batılı tiyatroyu sentezlemiştir.

- An Şu Gençler
- Duvarların Dtesi
- Kanavice
- Pembe Evini Kaderi
- Ocak
- Römportör
- Güneşte On Kış

Tiyatro

- Dörtte - Genellikle 1915
- Korkma İnsanlık Korkma

• Şu Çılgın Türkler → Roman

- Tu2Su2 Deli Bekir
- Dersimiz Atatürk

Senaryo

NECATİ CUMALI

→ Garip Dışında Yeniliği Sürdüren Siir ya da romanda da olabiliriz

→ Eserlerinde Ege bölgesini, oradaki yaşamı işler.

"Susuz Yaz" → oyun, öykü
sinemaya uyarlanmış. Yurtdışında ödül alan ilk Türk filmi.

- * • Tütün Zamanı
- * • Aci Tütün
- Yağmurlar ve Topraklar

Roman

- Nalınlar
- Baş Besik
- Vur Emri

Tiyatro

• Dila Hanım → Hikaye

Salah Birsel: • Kuruluş felsefe Bâncesi → Deneme

- Ah Beyoğlu Vay Beyoğlu → Deneme
- Boğazişi Zingir Mıngır → Deneme
- Nezilen Kırpa → Gönül
- Kışları Örtünmek → Gönül
- Dört Köşeli Üçgen → Roman

• Serpazest-i Naho Bey

2. seviye ulaşılan dönem

(makale, deneme, fıkra)
Anı, Gezi Yazısı, Biyografi

CUMHURİYET DÖNEMİ ÖĞRETİCİ METİNLER

→ Dil gönder, sesli işlevde kullanılır.

→ Halkın anlayabileceği dille yazılmış.

→ Ön planda olm denemidir.

Fatih Rifki Atay:

- Deniz aşırı
- Bizim Aideniz
- Tuna Kuyuları
- Taymıs Kuyuları
- Hint
- Yeni Rusya

• Gankaya

• Zeytin dağı

• Ateş ve Güneş

• Atatürk'ün

• Hatıraları

• Fikir ve Konuşmaları → Fıkra

Anı

NURULLAH ATAÇ → Çıkmış bir adam

→ Türk edebiyatında deneme denince akla gelen ilk isim.

→ Garipçileri korumuş, desteklemiş.

→ Ö2 Türkçe anlayışı çok belirgindir.

→ Modern anlamda denemenin ilk temsilcisidir.

→ Eleştirmenliğiyle, genç sanatçıların ortaya çıkmasını sağlamış.

→ Devrik cümleleri sık sık kullanmış.

- Günlerin Getirdiği
- Sözden Söze
- Karanlık Defteri
- Okuma Mektupları
- Güne

- Sö2 Arasında
- Dergilerde

Deneme

Sabahattin Eyüboğlu:

- Yunus Emre'ye Selam
- Mavi ve Kara → Deneme
- Sanat Üzerine Denemeler

• Eflatun Cem Güney

SUUT KEMAL YETKİN

• Günlerin Getirdiği

- Yokuşa Doğru
- Düşün Payı
- Edebiyat Konuşmaları
- Edebiyat Üzerine
- Şiir Üzerine Düşünceler

Deneme

İSMAİL HABİB SEVİK

→ Gezi türünde ön plana çıkmıştır.

• Tunadan Batıya

• O Zamanlar

• Yurttan Yazılar

• Atatürk için

Anı - Gezi

Deneme

- Edebi Yenilgimiz
- Avrupa Edebiyatı
- Edebiyat İstikrarı
- Türk Tercüme Edebiyatı
- Tarih

Araştırma - inceleme

CEMİL MERİÇ [insanlar kötüyü, kitaplara sığındım]

→ Çok okuyan kültürlü, gerçek bir aydındır.

→ Doğu-Batı uygarlığı arasındaki farkları eserlerinde işlemiş.

- Bu Ülke
- Mağaracılar
- Hint Edebiyatı
- İslık Düşünceleri
- 40 Ambar

Deneme

• Jurnal 1 → Gönül

Jurnal 2

Ruşen Esref Ünyadın:

- Diyarlar Ki
- Anıforatlar Kumandanı
- Mustafa Kemal ile mülakatı
- Atatürk'ün Hastalığı
- Geçmiş Günler → Deneme
- Damla Damla → Mensur Şiir

Sevket Rado

• Esref Saat → sohbet

LEAF CLUB

(Fonetik)

İşitsel

Sanatlar: opera, tiyatro, müzik, edebiyat,

Görsel (Plastik) " = mimari, resim, hat, minyatür, heykel

Dramatik (Ritmik) = Tiyatro, sinema, bale, opera, dans..

TARİH İÇİNDE TÜRK EDEBİYATI

→ Edebiyat, Fonetik (İşitsel) sanat dallı içine girer.

- Türk edebiyatında batılı ölçütlere göre inceleyen ilk kişi "Mehmet Fuat Köprülü" dır.

Türk edebiyatının 3 ana dönemi;

- İslamiyet Öncesi Dönem
- İslamiyet Etkisinde Gelişen Dönem
- Batı Etkisinde Gelişen Dönem

38

Türk Edebiyatı'nın Dönemlere Ayrılmasındaki Ölçütler

→ Din değişimi (Şamanizm, Maniheizm, Budizm, İslamiyet) → inançları, eserlere yansıdı.
↳ Türklerin inandıkları dinler.

→ Kültürel değişim (Göçebe kültür, İslami kültür, Batı kültürü)

→ Coğrafi farklılaşma (Orta Asya'dan Batı'ya göç etmişiz, değişik coğrafyalara)

↳ [Kazak edebiyatı, Azeri edeb., Özbek edeb., Türk edeb.. gibi edebiyatlar oluştu.]

→ Lence ve Şive farklılıkları (Azeri lehçesi, Kazak lehçesi...)

↳ Türkçe farklı lehçelere ayrılmış.

@hayalleregidenyolum

TÜRK EDEBİYATI DÖNEMLERİ

İslamiyet Öncesi
Türk Edebiyatı
(5. yy - 10. yy)

↳ Sözlü Edebiyat
↳ Yazılı Edebiyat

İslam Etkisindeki
Türk Edebiyatı
(10. yy - 19. yy)

↳ Divan Edeb.
↳ Halk Edeb.

Anonim Halk
Edebiyatı

Dini
Tasavvufi

Aşık
Tazî

Batı Etkisinde Gelişen
Türk Edebiyatı
(19. yy - 21. yy)

Tanzimat Dönemi
Türk Edebiyatı
(1860 - 1895)

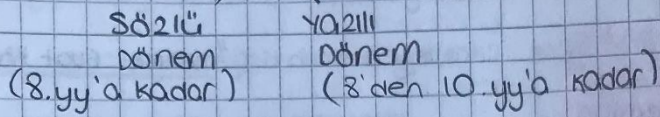
Servet-i Fânî
Edebiyatı
(1896 - 1901)

Fecri Atı
Edebiyatı
(1909 - 1912)

Millî
Edebiyat
(1911 - 1923)

Cumhuriyet Dönemi
Türk Edebiyatı
(1923 - ...)

İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı (10.yy'a kadarki süreç)

→ En önemli türü destandır. Destan dönemi Türk edebiyatı da denir.

SÖZLÜ Edebiyat Genel Özellikleri

→ Yazının kullanılmadığı zamanlarda, edebi ürünlerin sözlü biçimde ortaya konduğu dönem.

→ SÖZLÜ edebiyat "mitolojik dönemde" oluşmaya başlamıştır.

↳ Bizim mitolojik unsurlarımız;
At, Kurt, mağara, ok, yay

↳ Evrenin doğuşu, insanın yaratılışıyla ilgili olağanüstü hikayelere mit, bunların doğuşunu anlamını yorumlayan bilim dalına "mitoloji" denir.

↳ Yunanlıların mitolojik unsurları;
zeus, Poseydon, Eros,

→ Bu dönemde "Samanizm, Budizm, Maniheizm" dinleri etkisi görülür. Edebi ürünlere yansır.

→ Sözlü edebiyat ürünleri, dini törenlerde doğmuştur.

• Sipir, Şölen, Yuğ törenleri vardı.

Av Töreni Totem kabul edilen hayvanlar kesilip ziyafet yapılıyor.
↓
Totem kabul edilen hayvanı yakalıyorlar.

→ Ölenler için düzenlenen yas törenleri.

39

@hayalleregidenyolum

→ Kam, Bakış, Şaman, Oyun, Ozan adı verilen şairler kopuz eşliğinde şiirler söyler.

↳ Bu şairler aynı zamanda şairbaz, kahin, hekim, toplumun saygın kişileri müzisyen

→ Nazım birimi dördük, ölçü olarak hece, yarım kafiye kullanılır.

→ Yabancı dil etkisi yok denecek kadar azdır.

→ Koşuk, Sagu, Sav, Destan dönemin ürünleridir.

→ İslamiyet öncesi bu ürünler Koşgarlı Mahmut'un "Divanü Lügati't Türk" eserinde görülür.

SAGU: Ölenin ardından söylenen şairlerdir.

Bu tarz şiirlere Halk edebiyatında → Ağıt
Divan edebiyatında → mersiye denir.

KOŞUK: Aşk, sevgi, yipitlik, doğa konularında söylenir.

Konu itibarıyla Halk edebiyatında → Koşma
Divan edebiyatında → Gazel'in karşılığıdır.

SAV: Atasözünün karşılığı.

Ahayallere giden yolum

DESTAN: Bir toplumun yaşamını derinden ilgilendiren savaş, göç, kıtlık gibi olayları olağanüstülikle anlatan uzun monzum şiirlerdir/dykülerdir.

• Doğal Destan ve Yapay Destan olarak ikiye ayrılır;

Doğal Destan: Anonim şekilde kuşaktan kuşağa aktarılan ürünlerdir.

→ Oluşumu için 3 aşamadan geçmesi gerekir.

Gekirdek

Destana konu
olacak olayın
yaşandığı
evredir.

Yayıma

Yaşanan olay
ağızdan ağıza
kuşaktan kuşağa
aktarılır.

Derleme

Sözle gelenekte
yaşanan destan, göç
şairlerle kitap haline getirilir.

→ Bizim Türk Destanlarının
Derleme Aşaması" yoktur.

Yapma Destan: Belli bir şairin topluma etki eden bir olayı doğal destana benzetererek şiirleştirmesine denir.

Dünya Edebiyatındaki Doğal Destanlar

• İlyada ve Odyssea → Yunan → ^{Derleyicisi} Homeros	• Igor → Rus
• Şehname → İran → Firdavsi	• Şinto → Japon
• Kalevala → Fin → Lönnrot	• Beowulf → İngiliz
• ^{→ bilinen en eski destan} Gilgames → Sumer	• Ramayana → Hint
• Le Cid → İspanyol	• Mahabharata
• Nibelungen → Alman	• Chansen de Röland → Fransız

Dünya ve Türk Edebiyatındaki Yapma Destanlar

- Kurtarılmış Kudüs → ^{Yazar} Tasso → İtalyan
- Gılgamış Destanı → Ariosto → İtalyan
- İlahi Komedi → Dante → İtalyan
- Kaybolmuş Cennet → John Milton → İngiliz
- Genç Osman Destanı → Kayıkçı Kul Mustafa
- 3 Şehitler Destanı → Fazıl Hüsni Bağlarca
- Gökün Destanı
- Şeyh Bedrettin Destanı → Nazım Hikmet Kar
- Kuvayi Milliye Destanı

41

Oluşum Sırasına Göre İslamiyet Öncesi Türk Destanları

- Yaradılış Destanı → Altay
- Alp Er Tunga → Saka Türkleri (İskitler)
- Şu
- Oğuz Kağan → Hun
- Attila
- Bozkurt → Göktürk
- Ergenekon
- Töreliş → Uygur
- Gök

@hayalleregidenyolum

İslamiyet Dönemi Türk Destanları

- Saltuk Ruğra Han Destanı
- Manas Destanı → Kırgızlar → ^{Dünyanın en uzun destanı}
- Cengiz Han Destanı
- Battal Gazi Destanı
- Danişment Gazi Destanı
- Köroğlu Destanı
- Edipe Destanı

İslamiyetten Önce Türk Destanları

Kayranan (Gıgen)
Tanrı

Yaratılış Destanı: Evrenin yaratılışı anlatılıyor. →

Şu Destanı: Büyük İskender'in doğu seferlerini anlatır.

→ Büyük İskender, Saka ordusu, 22 kişi, Türkmenler

Alp Er Tunga Destanı: Sakaların İranlılarla mücadelesi anlatılır.

→ 100 Rastem

→ Firdavsi'nin şehnamesinde "Efrasiyab" olarak geçer.

Attila Destanı: Batı Hun hükümdarı Attila'nın savaşları anlatılıyor.

Oğuz Kağan Destanı: Oğuz boylarının nasıl oluştuğu anlatılır.
(meten)

→ Oğuz kağan'ın hayatı.

@hayalleregidenyolum

→ Doğuyor, ilk gün konuşuyor, sarap istiyor. 40 gün sonra büyüyor, oynuyor.

→ Ormanda ışık beriyor peri kızı çıkıyor, evleniyorlar. 3 çocukları oluyor.

→ Daha sonra yine ormanda bir ağaçtan kız çıkıyor, onunla da evleniyor. 3 çocuğu oluyor. [Oğuz boylarının oluşumu]

Bozkurt Destanı: Cinliler savaşın sonra tüm türkleri öldürüyorlar. 10 yaşında bir çocuk hariç. Onun da kılı ve bacaklarını kesip ölçme terk ediyorlar.

→ Sonra kurt geliyor, ona bakıyor. Evleniyorlar, çocukları oluyor.
[Göktürklerin dışı kurttan türeyiş]

Ergenekon Destanı: Türklerin, demir bir dağı eritip alarak ergenekondan çıkışı anlatılır. (21. Mart)

Türeyiş Destanı: Baba, kızları için kule yaptırıyor onları kimseyle evlendirmiyor. Sadece, tanrıyla olursa olur.

→ Kulenin araya kurt geliyor kurtu tanımlıyorlar. Kızlar evleniyor kurtla. Çocukları oluyor.

Göç Destanı: Uygar hükümdarı, Cinli prensese aşık oluyor. Cinliler "prensese veriniz, siz de kutsal taşınızı verin" diyorlar.

→ Kimse taşı vermek istemiyor ama hükümdar veriyor.

→ Kutsal taş sınırları geçince tersine dönüyor her şey. Kılık bşıyor, türkler göç ediyor.

(kutsal taş) → taş

- İslamiyet öncesi Türk siirinde ;
- ↳ Coşunlukla yarım uyak kullanılır,
 - ↳ Nazım birimi dördüktür.
 - ↳ Hece ölçüsü kullanılmıştır.

İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı Yazılı Dönem (8.yy - 10.yy)

- Türklerin yazıyı kullanmaya başlamalarıyla, İslamiyeti kabul etmelerine kadarki geçen süredir. *→ edebi değeri yok.*
- 6.yy'a ait "Yenisey Yazıtları" en eski yazılı belgelerdir.
- ↳ Yenisey yazıtları, mezar taşlarına yazılan ufak çaplı şeyler olduğu için ilk yazılı belge "Orhun Abideleri" kabul edilir.
- Yabancı dil etkisi sınırlıdır.
- Göktürk dönemi ve Uygur dönemi olarak ikiye ayrılır.
- ↳ Yazılı dönemde Türkler 2 alfabe kullanmış. (Göktürk - Uygur alfabesi) *→ 38 hâfli → 18 hâfli*
- Türkler sırasıyla Göktürk, Uygur, Arap, Latin alfabesi kullandılar. *↳ Kiril Alfabesi de var. ↳ Azeri, Kırgızlar kullanmış bir müddet.*

@hayalleregidenyolum

Göktürk Dönemi (Orhun Abideleri) - Göktürk Yazıtları

- Günümüzde Moğolistan sınırları içindedir. Orhun Irmağı'nın yakınındadır.
- "Tonyukuk, Kottigin, Bilge Kağan" anıtları önemlidir. **43**
- Atalarımız bu taşı kalıcı olsun diye yazmışlar. (Beng-ü Taş)
- Türklerin ilk yazılı eseridir.
- Türk sözcüğünün geçtiği ilk metindir.
- İlk kez "Cüveynî" bahsetmiş bu kitabe için. Sonra Strahlenberg *görmüyor merak ediyor.*
- ↳ Danimarkalı Thomsen, anıtları okuyan ilk kişidir.
- ↳ Rus Türkolog Radıff'ta bilim dünyasında tanınmasını sağlamış.
- Nutuk / Söylev özelliği taşır *→ Hem anı hem tarih özelliği gösteriyor. ↳ Siyasetname özelliği de taşır.*
- İdarecilerin ve hakanların halkı aydınlatması, yaptıklarını halka anlatması...
- Kitabelerin bir yüzü göktürkçe, bir yüzü cincedir.
- Edebi dille yazılmıştır. *→ 8.yy'da oluşturulmuş.*

- (vezir)
- Tonyukuk, devlet adamıdır. Kendisi yazmış. ^{Türk edebiyatındaki ilk yazar}
- **Tonyukuk Yazıtı (720)** → Bilge Kağan'ın emriyle Yolluğ Tigin tarafından yazılmış. ^{Kutadgubina oğlu}
- **Kutadgubina Yazıtı (732)**
- **Bilge Kağan Yazıtı (735)** → oğlu "Tengri Kağan" tarafından "Yolluğ Tigin"e yazdırılmış.

Uygur Dönemi

- Eserler dini içeriklidir. (manihheizm - Budizm)
- "Senzade ile ac. Pars Hikayesi"
- **Altun Yaruk (Altın Işık)** → Senzade kendini Pars'a yem edince, Buda oluyor.
- **Sekiz Yükmek (Sekiz Yığın)** → Budizmin kuralları
- **Kalyanama Kara ile Papamkara** → "İyi düşünceli ve kötü düşünceli prens"
- **İrk Bitig (Fai Kitabı)** → Macevheri bulup canların birbirini öldürmesini engellemek amacı vardı.
- Türkler Buda'ya "Burkan" diyorlarmış. (Burkanlık, Türklerin budizme verdikleri isim)
- Türk edebiyatındaki ilk şair "Aprincur Tigin" dir.

Geciş Dönemi ve İlk Türk İslam Eserleri

- İslamiyet öncesi ve İslamiyet etkisi birlikte görüldüğünden "Geciş Dönemi" denmiş.
- Geciş dönemi araçlarında ;
- Hem ^{İslamiyet öncesi} dörtlük, hem de ^{İslamiyette} beyit var.
- Hem hece hem de aruz ölçüsü var.
- Hem eski Türkçe hem de Arapça ^{Farsça} sözcükler esenere girmeye başlıyor.
- Arap ve İran edebiyatı nazım şekilleri görülmeye başlanıyor.
- Türkçe'nin "^{Karahanlılarda kullanılan dil} Hakanîye lehçesiyle" oluşturulmuştur.
- İleride "Çağatayca" adını alıyor.

Dönemin Eserleri

- Kutadgu Bilig
- Divan-ı Lügati't Türk
- Arabet'ül Hakayik
- Divan-ı Hikmet

44

@hayalleregidenyolum

KUTADGU BİLİĞ (mutluluk veren bilgi) (11.yy)

- Balasagunlu Yusuf yazmış. (Yusuf Has Hacip)
 - ↳ Kitabı beğenince adına Yusuf Has Hacip diyor.
- ↳ Dönemin Karahanlı hükümdarı Tabgac Buğra Han'a sunuyor.
 - ↳ Kitabı beğeniyor, onu baş danışmanı yapıyor.
- İslamiyet etkisiyle yazılan ilk eser
- Türk edebiyatında mesnevi nazım şekliyle oluşturulan ilk kitap
- Aruz ölçüsünün kullanıldığı ilk eser.
- Kitapta devlet yönetimiyle ilgili hükümler olduğundan siyasetname özelliği taşıyor.
 - ↳ ideal devlet yönetimi nasıl olmalı
- 6645 beyit, 173 dörtlükten oluşur.
- ↳ İslamiyet etkisiyle, içine arapça da giriyor.
- Hakaniye lenceşiye yazılmıştır. • Kitabın 3 yazma nüshası var;
 - Viyana - Kahire - Fergana'da
- Didaktik bir eserdir.
- ↳ "İdeal insan nasıl olunur", "ideal devlet yönetimi nasıl olur" hakkında yazmış.
- Alegorik bir eserdir. (kahramana, olaya bazı anlamlar yüklenir.)
- ↳ Eser, 4 kahramanın konuşmalarından oluşuyor;

- Kün Togdu (Hükümdar) : Adalet
- Ay Toldı (vezir) : mutluluk
- Ögdilmiş (vezirin oğlu) : Akıl ve zeka
- Ogdurmuş (derviş) : Ölüm

45

} temsil ediyorlar.

→ Eserde 8 öğüt verilmiş ;

- İnancılı ol. — Akıllı ol.
- Adaletli ol. — Merhametli ol.
- Sabırlı ol. — Kanaatkâr ol.
- Güzel sözli ol. — Akılcı gözlü ol.

(11.yy)

DIVAN-I LÜGATİ' T TÜRK

Eserin sonunda, o dönemin Türk dünyasını gösteren bir harita vardır.

- "Kasgarlı Mahmut" tarafından yazılmış.
 - ↳ kitabını dönemin Abbasi Halifesi "Ebül Kasım Abdullah" a sunmuş.
- Araplara Türkçeyi öğretmek için yazılmış. (Arapça yazılmış.)
- 7500 sözcük açıklıyor. (örnek vererek)
- İslamiyet öncesi bilgilere ulaşmamızda önemli bir kaynaktır.
- Türkçe'nin ilk sözlüğüdür.
- Türklerin gelenek ve göreneklerini de anlatır.
- İlk ontolojidir diyebiliriz. (Kosma, Sagu, savlara yer vermiş.)
- ↳ Tek bir yazma nüshası vardı. Onu da 30 Akce'ye Ali Emiri almıştı. Sonra o da yapıtı vererek Türklerin kütüphanesine girmesini sağladı.

ATABET'ÜL HAKAYİK (Hakikatlerin Eşiği)

→ En ağır dille yazılan eser (12.yy)

- "Edip Ahmet Yükeki" yazmış.
 - ↳ dönemin karahanlı hükümdarı "Siponsalar Mehmet Bey"e sunuyor.
- 40 Beyit 101 dörtlükten oluşuyor.
- Doğrunun, bilginin, alçak gânlılığ olmanın faydalığını, cimriliklin, kötülüğün zararlıından bahsediyor.
- Hakaniye lehçesiyle yazılmış.
 - ↳ Kutadgu Bilig'e göre dille daha ağır. (Ayat ve Hadislere başvurulduğu için.)

DIVAN-I HIKMET

→ en sade dille yazılan eser (12.yy)

- "Hoca Ahmet Yesevi" ilk mutasavvıf kabul edilir.
 - ↳ sözleri söylemiş, sonra onu yazıya geçirmişler.
- Tasavvuf edebiyatının başlangıcı sayılır.
- Hikmet denilen dörtlükler var, yavaştan yavaştan İslamiyetin öğretilmesi amacı vardır.
- Şiirler hece ölçüsüyle oluşturulmuş.
- Hakaniye lehçesiyle yazılmış.
- Allah, peygamber sevgisi, cennet-cehennem anlatılmış.

46

DIVAN EDEBİYATI (13.yy-19.yy)

Genel Özellikleri:

@hayalleregidenyolum

- 13.yy ve 19.yy arası Osmanlı imparatorluğu dönemidir.
- Divan edebiyatının en parlak dönemi 16.yy'dır. (Kısmi dönem)
- İlk yılları etkilenme 13,14,15.yy
- Zirve dönemi 16.yy
- 18.yy'da son büyük şairler gelmiş. 19.yy → Divan edebiyatı yerini Tanzimat edebiyatına bırakıyor.
- Batı etkisinde gelişen Türk edebiyatı
- Özgün bir edebiyat değildir. Arap ve Fars edebiyatı etkisiyle şekillenmiş.
- Kullanılan dil Farsça, Arapça, Türkçe kelimelerden oluşan dil.
- Osmanlıca
- Eserlerde Arapça ve Farsça'nın çok fazla olması, aruz ölçüsüyle yazılabilir olduğu içindir.
- Şairlerin şiirlerini topladığı kitaba "divan" denir.
- Bu yüzden döneme, Divan edebiyatı denmiş.
- Yüksek zümre edebiyatı, Enderun edebiyatı, Klasik Türk edebiyatı isimlerini de alır.
- Saray edeb., Havaş edeb.
- Şiirlerini yazarken kullandığı kaynaklar: tasavvuf, aşk hikayeleri, tarih, astronomi, yerli kahır unsurları, hadis
- Günlük yaşamdan uzak, soyut bir edebiyattır.

Divan Şiiri:

- Genellikle beyit kullanılır. → Aruz ölçüsü → Tam ve zengin kafiye
- Beyit güzelliği
- Bütün güzelliği değil, parça güzelliği önemlidir.
- Çünkü amaç, sanat yapmak, iyi ve güzel yazmaktır.
- "Sanat için sanat" anlayışı hakim
- Başlık yoktur.
- Fuzuli'nin "Su kasidesi"
- Redifine göre
- Şiirin dizeleri su ile bittiği için
- Nazım sekline göre adlandırılır.
- Kullanılan nazım birimi, şekli Arap, Fars'tan etkilenmiş.
- "Sorkı ve Tuyuğ" nazım biçimlerinin Türkçeye özgü olduğu söylenir.
- "Göz için kafiye" anlayışı benimsenmiştir.
- Şair son dörtlük veya beyitte mahlasını kullanır.
- Takma isim

Azâde → Bağımsız dizelere verilen addır

- mazmun (kalıplaşmış söz) sıklıkla kullanılır.
- Genel olarak bireysel konular işlenmiş.
 - Aşk acısından duyulan mutluluk, L Aşk çok soyut işlemiş. kime, neye aşık olduğu belli değil
- Bol miktarda sanat, mecaz, alegori kullanılmış.
- Dili ağırdır.
- "Nazire" yaparlar Birinin şiirine benzeterek onun gibi yazma.
- "Tenzil" tam tersidir Birinin şiirini aleyh şeklinde değiştirir (Hezel)

Divan Şiirinde Akımlar

Türkî-i Basit: (15-16.yy)

@hayalleregidenyolum

→ Şiiri basitleştirmek istemişler Arapça, Farsça sözcük ve tamlamalardan kaçınmayı amaçlamışlar.

→ Divan şiirindeki mazmunlar yerine, halk şiirindeki mecazları ve deyimleri kullanmışlardır.

→ Edirneli Nazmi, Tatavialı mahremi, Aydınlı Visali kurmuştur.

→ Başarılı olamadılar. Bunlar sair değildi zaten.

Serb-i Hindi (Hint Tarzı) [17-18.yy]

→ Sairler hint sarayına gidiyor. Bir süre sonra Hint edebiyatı, Fars edebiyatını katarak sentez oluşturmaya çalışıyorlar. → Radisyonlar beğendiği şairleri yanında istemiş.

→ Hayatı ön plana çıkarmışlardır. Anlam iyice kapalı, çok karmaşık mazmunlar, ile anlaşılması güç hale gelmiş.

→ Şiirde müzikaliteyi arttırdılar. [Anlam kapallılığı ve müzikalite]

→ Batı edebiyatındaki sembolizmin karşılığıdır.

→ Naili, Nef'i, Şeyh Galip

→ Divan edebiyatının son büyük şairi

→ Sembolizmin ilk örneklerini vermiş.

Hikemî Şiir: (17.yy)

→ Şiirde düşünce ön plana çıkarılmış.

[Divan edebiyatında yazılan didaktik şiirler]

→ Okuyucunun ders alması amaçlanır.

→ Özlü söz, atasözlerine sıklıkla yer verilmiş.

→ "Nabî" en önemli ismidir. "Nabî Eklü" de denir.

Manâilîleşme: (16,17,18.yy)

49

- Türkî-i Basit'lerin anlayışını devam ettiren şiir.
- Halka yaklaşıma.
- İstanbul yaşayışı, zevk ve anlayışı, dil ve özellikleri her yönden şiire girmiştir.
- Divan edebiyatı soyutluluğu bir nevi somuta dönüşmüştür.
- Dilde sadeleşmeyi sağlıyor.
- Aruz, Türkçeye başarıyla uyarılıyor.
- Halk edebiyatı ve divan edebiyatı birbirine yaklaşıyor.
- "Nedim" zirveye taşınmış. • Türkü'den esinlenerek şarkı'yı oluşturmuş.

@hayalleregidenyolum

DIVAN EDEBİYATI NAZIM ŞEKİLLERİ VE TÜRLERİ

şiirin dış yapı özelliklerine göre adlandırılması (beyit, kafiye) ölçü

→ şiirin içerğine göre adlandırılması.

Divan Edebiyatı Nazım Şekilleri = Beyitle, dörtlük ya da dörtüklerle, bentlerle
↳ Rubai
↳ Tuluğ
↳ mürabba
↳ sarık

Beyitlerle Kurulanlar

GAZEL: "Kadınlara söylenen güzel söz" anlamına gelir.

- Divan edebiyatındaki en çok kullanılan ve sevilen nazım şeklidir.
- Aşk, kadın, şarap, eğlence, tasavvuf, ıstırap.. gibi konular işlenir.
- Gazelin içeriksel olarak, halk edebiyatındaki karşılığı kasma'dır.
- 5-15 beyit arası yazılır.
- Divan edebiyatı, kuracı bir edebiyattır.
- aa/ba/ca/da.. şeklinde kafiyeleşir.
- Arap edebiyatı kaynaklı nazım şeklidir. (Şarkı, Tuluğ hariç)
- İlk beyitine matia denir. → kendi içinde uyaklı olan dize
- Son beyitine makto denir. → şiirin mahlası var.

- ya da "son beyit"
- En güzel beyitine "beytül gazel" denir.
 - Bütün beyitleri aynı güzellikteyse "yek avaz" gazel denir.
 - Beyitler arası anlam bütünlüğü varsa "yek anek" gazel denir.
 - Dize ortalarında uyak bulunan gazellere "musammat gazel" denir.

Gazel Türleri

- Aşkane Gazel → Aşkı anlatır. (Fuzuli)
- Rindane Gazel → dünya sevip geçici, anı yaşar. (Baki)
- Hikemi Gazel → öğretici (Nabi)
- Şuhane Gazel → kadını, aşkın zevklerini anlatır. (Nedim)

KASİDE: Övgü şiirleridir. Din ve devlet büyükleri övülür.

- 33-99 beyit arası yazılır.
- aa / ba / ca / da ... şeklinde kafiyeleşir.
- ilk beyitine matla, son beyitine makta denir.
- Şairin mahlasının geçtiği beyite "tac beyit" denir.
- En güzel beyitine "beytül kasid" denir.

@hayalleregidenyolum

50

→ Kaside 6 bölümden oluşur;

- **Nesib (Teşbib)**: İlk 15-20 beyit, tasvir (betimleme) yapılıyor. [Giriş Bölümü]

Bahar ayı (Bahariye), Ramazan ayı (Ramazaniye), Kış Tasviri (Şitaiye), Bayram tasviri (İydaiye), Atı betimleme (Ransiyeye)

- **Girişgân**: Övgüye giristir. Asıl konuya geçilir.
- **Methiye**: Asıl konunun anlatıldığı bölüm. Kasidenin sunulduğu kişi övülür.
- **Tegazzül**: Kaside içindeki gazeldir.
→ Hüner göstermek için yazarlar.
- **Fahriye**: Şairin kendini övdüğü bölüm.
- **Dua**: Kaside yazılan kişi için dua edilir.

Konularına Göre: divan edeb. nazım türleri

Tevhid: Allah'ın birliği
Naat: Peygamberi öven
Hicriye: Girişle alay etmek.
Münacaat: Allah'a yakarış.
Methiye: Yas şiirleridir.
 → sözlü edebiyat → sözü
 → halk " → öğit

mesnevisi olan şairler: Seydi, Seyh Gâlip, Mevlânâ, Fuzulî, Kececi Zâde İzzet Molla, Kâdî Sıhname'tin Sultan veled, Nâbî, Ahmedî

MESNEVİ: → Türk edebiyatına İran'dan geçmiştir.

- Beyit sayısı sınırsızdır. • Türk edebiyatındaki ilk mesnevi: "Kutadgu Bilig" dir.
- Olay anlatılır. • Mevlânâ'nın "mesnevi" eseri 26 bin beyittir.
↳ (Gadimezon hikâye ve romanı)
- aa/bb/cc/dd... şeklinde her beyit kendi içinde kafiyelenir.
- Aruzun kısa kalıplarına yazılır. → Konu bütünlüğü vardır.
- 5 mesnevi bir araya gelirse "hamse" denir. Hamse yazar şairler
Ali Şir Nevâî, Taşlıcalı Yahya Nergisi, Nevîzade Atoyi, Subhîzade Feyzi, Hamedullah Hamedî.
- İlk hamse sahibi Ali Şir Nevâî'dir.
osmanlıca ↳ Cağatay sahasında
- ↳ Anadolu sahasında ilk hamse sahibi "Hamedullah Hamedî" dir.
- ↳ Anadolu sahasında "Taşlıcalı Yahya" önemli bir isim.
- Aşk konulu hamse = Leyla ile Mecnun, Yusuf ile Züleyha
- Dini, tasavvufi konulu = mevlid

KİTA: 2 beyitten oluşur. 2-12 beyit arasındadır.
→ 2'den fazlaysa "Kıta-ı Kebire" (büyük kıta) denir.

→ ab/cb/db... şeklinde kafiyelenir.

@hayalleregidenyolum

MÜSTEZAT:

- "Tevfik Fikret" servet-i fânun'da serbest müstezatta önemli bir isimdir.
- Bir uzun bir kısa dizeden oluşan nazım şeklidir.
- ↳ Kısa dizelere "ziyade" denir.
- Servet-i fânun'da kuralları daha da rahatlaştırılarak "serbest müstezat" olarak kullanılmıştır.

Tek Dörtlülük Kurulumlar

RUBAİ: aaxa şeklinde kafiyelenir.

- ↳ Kendine has 24 kalıbı vardır. Bunun dışında yazılamaz.
↳ Aruz kalıbı
- Anlam yoğunluğu vardır. [A2 sözle çok şey ifade etmek]
- Felsefi konular, şairin dünya görüşü, ölüm, aşk acısı... anlatılır.
- İran edebiyatı kaynaklıdır.
- Dünya edebiyatında akla gelen ilk isim "Ömer Hayyam" dir.
- Türk edebiyatında Aflmîzade Hâletî, Yahya Kemal, Arif Nihat Asya önemli rubâî şairleridir.

Halk edebiyatındaki maninin etkisiyle ortaya çıkmıştır.

TUYUĞ: Türklerin kazandırdığı bir nazım şeklidir.

→ Rubai ile benzer. (aaxa), konu olarak da rubai'ye benzer.

→ Tek kalıbı vardır. [Fairatun, Fairatun, Fairan]

→ "Kadı Burhanettin" önemli ismidir.

→ Nesimi ve Ali Şir Nevai'de yazmıştır.

@hayalleregidenyolum

Dörtlükten oluşunlar

→ Tercüben'den esinlenmiştir.

SARFI: Türklerin kazandırdığı bir nazım şeklidir.

→ Dörtlük sayısı 3-5 arası değişir.

→ aaaa / bbba / ccca... şeklinde kafiyeleşir. → gazel'deki üçünün dörtlük olarak uyarlanmış hali

→ Bestelenmek için yazılır.

→ Her bendin sonunda tekrar eden kısma "nakarat" denir.

→ Her bendin 3. dizesine "miyan" denir.

→ Aşk, sevgi, ayrılık, lirik konular işlenir.

→ "Nedim" önemli ismidir.

52

MURABBA: Dörtlük sayısı 4-8 arası değişir. → Bestelenme amacı yok.

→ aaaa / bbba / ccca... şeklinde kafiyeleşir.

★ 5'er dizeden oluşan nazım şekline "muhammes" denir.

→ Fuzuli, Aşki, Taşlıcalı Yahya önemli murabba şairleridir.

→ Genellikle dini ve didaktik konuları işlenmiştir.

Bentlerle Kurulurlar [Tercüibent - Terkiibent]

→ Beyitlerle bir araya gelip bent oluştururlar. → 7 beyit bir araya geldi bir bent oldu.

→ Bentleri birbirine bağlayan beyte "vasıta beyit" denir.

→ 5-15 bent arası yazılır.

→ Konuları: felsefe, toplumsal eleştiri, tasavvuf, kainatın sırları...

→ Her seferinde farklı oluyorsa Terkiibent denir.

→ Her seferinde aynı oluyorsa Tercüibent denir.

→ Tercüibent biraz daha tasavvuf ağırlıklı, terkiibent biraz daha eleştiri ağırlıklı.

→ 16.yy'da "Boşadattı Rumi" önemli ismidir, terkiibentin. → Naziresini Ziya Paşa yazıyor.

→ Tercüibent'i en çok yazan "Enderunlu Fazıl" dır.

→ Ziya Paşa ve Şeyh Galip de başarılı örneklerini vermiştir.

Dört dizelek bentler = murabba, Terbi, Taştif
Beş dizelek bentler = muhammes, Tanmis, Tardiyye
Altı dizelek bentler = müseddes, tesdis

Yedi dizelek bentler = müsebbba, tesbi
Sekiz dizelek bentler = müsemmen, tesmin
Dokuz dizelek bentler = müteassa, tetsi
On dizelek bentler = müvşşer, ta'şir

Bentten oluşan diğer nazım biçimleri

→ Bentlerden oluşan nazım biçimlerine genel olarak "müsammat" denir
→ iç kafiye olmalı

→ Bentlerden oluşan nazım biçimlerine genel olarak "müsammat" denir
→ iç kafiye olmalı

Terbi = dörtlüme demektir. Bir gazelin her beytinin önüne aynı ölçü ve uyakta iki dize eklenerek oluşturulur.

Taştif = ikiye ayırma demektir. Eklencek iki dize, beytin önüne değil de iki dizinin arasına yerleştirilir.

Muhammes = Aynı ölçüde beşer dizelek bentlerden oluşan nazım biçimidir.
→ aaaba/bbbba.. şeklinde kafiyeleşir.

→ Daha çok felsefi ve dini düşünceler üzerine yazılır.

Tanmis = Bir gazelin bir beytinin başına başka bir şair tarafından aynı ölçüde üç dize ekleyerek oluşturulan nazım biçimidir.

Tardiyye = Muhammes'in özel biçimidir.
→ Aruzun " mef'ûlû / mef'âilûn / Fe'ûlûn " kalıbıyla yazılır.

Divan Edebiyatı Nazım Tüpleri

Naat: Peygamberimizi öven şiirler. (su kasidesi) → Fuzulî

Tevhit: Allah'ın birliğini esas alan şiirler.

Münacaat: Allah'a yakarır.

Mersiye: Ölen kişi için yazılır. → ismiyet öncesi = sadu
→ halk edebiyatı = aşit

Hicviye: Birini eleştirmek için. → halk edebiyatı = taşlama

Surname = Şenâ'atlerin sunnet törenleri anlatılır.

Şenrengi = Şenâ'atlerin özellikleri anlatılır.

Yüzyıllara Göre Divan Şairleri

13. yy

Hoca Denhani

→ Din dışı konularda yazan ilk divan şairi.

→ O zamana kadarki şiirler, hep dini - tasavvufiydi.

→ Divan edebiyatının ilk şairi kabul edilir.

→ "Serakuku Şenâ'at" eserini yazmış. • Divan
→ mesnevidir.

• Hoca Denhani ilk defa "Fuat Köprülü" tarafından tanıtılmış

@hayalleregidenyolum

53

→ şiirlerinde "Rumi" mahlasını kullanır.

Mevlana Celaleddin Rumi

- Ailesi Afganistanlıydı. Babası "Bahauddin Veled" büyük din alimidir.
 - ↳ Sonra ailecek Konya'ya geliyorlar.
- Mevlana, bir anvan
 - ↳ Rumi, Anadolu'nun eski ismi
- Anadolu'da yaşayan efendimiz Rumi
- Ünlü bir mutasavvıftır. • Eserlerinin hepsini Farsça yazmış.
 - ↳ İranlının dili
- "Hamdım, piştım, yandım" sözleriyle hayatını özetliyor.
- UNESCO 2007'yi "Mevlana Yılı" kabul etmiştir.
- 17 Aralık'ta Konya'da "Şeb-i Arus" töreni olur. Düğün gecesi olarak kutlanır.
 - ↳ Mevlana'nın doğduğu gün

@hayalleregidenyolum

- Sems-i Tebrizi ile tanıştıktan sonra tasavvuf yoluna girmiş.
- ↳ Sems-i Tebrizi, Mevlana'nın sohbet arkadaşlarıdır.
- ↳ Mevlana'nın üzerinde etkisi fazladır. Mevlana'nın "Naat-ı Ali" yazısı var. Hz. Ali için yazmıştır. Orada da Tebrizi'nin etkisi görülmüştür.

Eserleri:

- Mesnevi → 25.618 beyitten oluşur.
 - ↳ İlk 18 bin beyiti kendisi yazmış.
 - ↳ Devamını, Celali Hüsameddin, ondan duyduklarını yazmış.
- Divan-ı Kebir → Sems etkisiyle yazmış.
- Fihri Ma Fih (Ne varsa içinde) → Mevlana'nın sohbetlerinin derlenmesi.
- Mecalis-i Seba → 7 meclis anlamına gelir. → Mevlana'nın 7 vaa'zı
- Mektubat → Devlet idarecilerine yazdığı mektuplar • Rubaiyat

Sultan Veled

- Mevlana'nın oğludur.
- ↳ Babasının düşüncelerini yaymaya çalışmış ve "Mevlevilik" tarikatını kurmuş.

Eserleri: Divan, İbtida-name, Rebab-name, Intiha-name, Maarif, Rubabname

Ahmet Fakih

→ Mevlana'nın babasından Fıkıh dersleri almış.

- Carhname → Danyanın fahriliğinden kaçınma, ahirete hazırlanmak gerektiğinden bahseder.
- Kitabu Evsafi Mesacidi's Şerife → Hac sırasında gördüğü kutsal yerleri tanıtır. Bu yönüyle "ilk manzum seyahatname" özelliğini taşır.

14.yy

Şeyyat Hamza

Şeyyat → duvardaki ince işlemleri yapanlara denir.

↳ Sözcükleri iyi kullandığı için denilmiş olabilir.

→ Eserlerinde Eski Anadolu Türkçesini kullanmış.

- YusuF ile Züleyha → Türk edebiyatının aşk konulu ilk mesnevisidir.

- Destan-ı Sultan Mahmut

Gülşehri

→ Kırsehicilidir.

↳ Türkçe'nin sanat dili olması için çabalamış.

- mantiku't Tayr → Eserin orijinali İranlı şair "Feridüddin-i Attar" a aittir.
(Kuş Dili)

↳ Alegorik bir eserdir.

↳ Gülşehri araya kendi beyitlerini de sıkıştırıp yazmış.

↳ binlerce kuş

→ Bütün kuşlar bir araya gelmiş, başkan seçecekler. "Hüdud" adında bir kuş geliyor konuşma yapıyor herkes etkileniyor. Hüdud "Sizi bir yere götüreceğim, her şey çok güzel olacak" diyor yola koyuluyorlar. Bazıları ölüyor, bazıları ayrılıyor. Geriye sadece 30 kuş kalıyor. Çok yorgunlar bir bakıyorlar "Kaf dağı"

"Arkadaşlar dağı da aşınca kurtulduk" diyor Hüdud. Ve dağı aşıyorlar, bir bakıyorlar karşılarında aynı

↳ mesafesi "Evren içimizde"

30 kuş aynanın karşısında bir araya gelip tek kuş oluyolar. Buna da "Zamrud-ı Anka" (Simurg) deniyor.

→ vahdet-i vücud anlayışını işleyen sembolik bir eserdir. "Gülşenname" olarak da anılır.

• Felek-name

- Aruz Kısasesi

- Keramet-i Arif Evron

@hayalleregidenyolum

55

(14.yy) Kul Mesut = Kellie ve Dimne
↳ Beyhabe'den gelmiş.

(14.yy) Hoca Mesut = Süheyl Nevbahar
Kadı Barir = Siyer-i Nebi

Aşık Paşa

→ sadece Türkçe ile yazmış.

→ Türkçe'nin sanat dili olması için çalışmış.

• Garipname → Türkleri tasavvuf öğretmek amaçla yazmış.

• Fakr-name → 161 beyitlik mesnevi bir kuşu anlatıyor, Adı Fakr

• Vasf-ı Hal • Kimya Risalesi

Kadı Burhanettin

ahayallere giden yolum

→ Sivas'ta beylik kurmuş. (Eretna beyliği)
Akkoyunlularla yaptığı savaşta yenilince didağırıyor.

→ Azeri Türkçesi'ni kullanmış. → Tuvaşlarıyla ön plandadır.

• Divan

Ahmedi (Tacetdin İbrahim Bin Hızır)

→ Divan edebiyatı ilk büyük şairlerindendir. (Divan edeb. kurucularından)

↳ Daha çok din dışı konular işlemiş. (Aşk, sarap, doğa...)

• İskendername → Büyük İskender'in doğu seferi ve doğu ülkelerini fethini konu alır.
Konusu = İskender Filip'in yerine hükümdar olur. Etrafında Sokrat, Eflatun, Aristo vardır.
İran, Turan, Zabelistan, Hind, Çin, Türkistan, Rusya ve Mısır'a gider. İskenderiye sehirini
kurar. Kudüs ve Kabe'yi ziyaret eder. Ab-ı Hayat (ölümsüzlük suyu) arar da
bulamaz.

↳ İskendername'nin içinde 615 beyitten oluşan bir "mevlid" vardır. Süleyman
Celabi'den dört yıl kadar önce yazmıştır.

• Cemşid u Hürşid → Cemşid Çin hükümdarının oğlu. Hürşid Rum Kayseri'nin kızı.

Cemşid rüyasında bir kız görüyor. Çok güzel ve şakırlı de görmeye başlıyor.
Rüyadaki kızla evlenicem diyor. Minrap adında ressam arkadaşı var. Cemşid
tarif ediyor, minrap çiziyor. Cemşid bakıyor ve "aynısı olmuş" diyor.
Kız için Anadolu'ya geliyor. Kendini tüccar olarak tanıtır, kız istiyor.
Babası önce vermiyor. Sonra prens olduğunu öğrenince tamam diyor. Ama kız
başka biri daha istediği için, yarışın diyor, babası.

Cemşid kazanıyor. Evlenip Çin'e gidiyorlar. Sonra Hürşid babasını özler.
geri dönüyor...

• Divan

• İskendername

• Mir'atü'l Edebi → Arap-Fars grammerini anlatır.

• Tervihü'l Evah → Tıp ilmi.

56

Seyyid → Peygamberin soyundan gelenlere denir.
→ Hasan soyu → Serif
→ Hüseyin soyu → Seyyid

Seyyid Nesimi

- Bazı gazetlerinde "Hüseyin" mahlasını kullanmış.
- Başdat'ta yaşamış. → Alevi-İktasi geleneğinin önemli ismi.
- Azeri Türkçesiyle yazmış. → Tuluğ ile yazmış.
- Hurufi tarikatına mensiptir.
 - Her harfe gizli anlam yüklemek.
- vahdet-i vücud anlayışını cesur biçimde ortaya koyduğu için, görüşleri yüzünden derisi yüzölerek öldürülmüş.
- "Enel Hak" tabirinden dolayı.
 - kendini Allah diye tabir ettiğini, o egoda olduğu sanılmış.
- Farsça ve Türkçe "Divan"ı var.

15.yy =

@hayalleregidenyolum

57

Seyni: (Yusuf Sinaneddin)

- Hekim, din bilgini ve şairdir. Aktardır. → sıfatı otuz var.
- Dönemin hükümdarı Çelebi Mehmet'in gözü rahatsızlanmış. Seyni tedavi etmiş. Bunun üzerine ona Tokuzlu köyünün tımarı verilmiş.
 - Seyni köye girince, köylüler diyor Ne iş? Seyni "Burası bana verildi" diyor.
 - köylüler Seyni'yi dövüp, kovuyorlar. Bunun üzerine Seyni "Hornome" adlı eserini yazıyor.
- Hornome (Eseknâme) → 126 beyitlik mesnevi.
 - gayret isterken kulağından akan eser.
 - Zayıf bir eserin köylülerin işkencesine maruz kaldığını, onun öyküsünü anlatıyor.
 - kendini yerine koyuyor.
 - "Türk edeb. ilk fabl örneği"
- Hüsrev ü Şirin

Ahmet Paşa

- Başarılı şair ve padişahın kankası olanlara.
- "Sultanü's Şuara" unvanı almış.
 - En büyük yakışanı Baki'dir.
- Fatih Sultan Mehmet'in kankasıdır.
- Sarayda dedikodu çıkarıyorlar. Fatih bunu zindana attırıyor. Ahmet Paşa "Kerem" adında kaside yazıyor ve idamdan kurtuluyor.
- Nazireciliğiyle ön plandadır. • Divan'ı vardır.
- Kerem kasidesi: Seyni'ye
Güneş kasidesi: Atai'ye (F.S.M.)
Gönü redifli Muraabası: melni'ye naziredir.
 - "vay gönü, vay bu gönü, vay gönü ey vay gönü"
nakaratlı muraabası, ünüdür.

Hamdullah Hamdi → Türk edeb. en güzel "Yusuf ile Züleyha" mesnevisini yazmıştır.

15.yy

Mercimek Ahmet → • Kabusname eseriyle tanınır.

Gobür San = Gobürname → Türk edeb. ilk anl. örneği.

Necati

Asıl adı Nuh veya İsa'dır. (Nevsim Çocuğu)
→ Tezkireler Necati'yi "Hasrev-i Rum" ve "Meliküş Şuara" olarak anarlar.

→ Şiirlerinde atasözü ve deyim kullanıp şiirin millileşmesini sağlamaya çalışmış.
→ Aşk konusunu işleyen gazelleri önemlidir.

• Türkçe Divan

Süleyman Çelebi

ahayalleregidenyolum

58

→ Bursa'da bir imamdır.

→ İran'dan din adamı geliyor H2. Ali'y'i övüyor.

→ Çelebi'de H2. Muhammed'in hayatını anlattığı eserini yazıyor.

• Vesiletü'n Necat → Çok sevince "Mevlid" adını alıyor.

Ali Şir Nevai

→ Çağatay edebiyatının ölü şairidir. Yakın dostu, şair hükümdar Hüseyin Baykara'nın vezirliğini yapmıştır.

→ "Nevai bili de denir."

→ Çağatayca'nın edebi dil olmasını sağlamış.

→ Başu Türkçesi

→ Türk edebiyatındaki ilk hamse sahibi

→ İlk tezkireyi yazan kişi "Şuara Tezkiresi"

→ Şairler tezkiresi

• Muhakemetü'l Lügatayn

(dillerin kıyaslanması)

→ Türkçe ile Farsça'yı kıyaslamış.

→ Türkçe'nin üstünlüğünü kanıtlamak için yazmış.

• Mecalisü'n Nefais

→ İlk Şuara tezkiresi

• Mizanü'l Evzan

→ Türklerin edebiyatta kullandığı ölçülerini anlatır.

16.yy

→ Divan edebiyatının en parlak yüzyılı.

→ Fuzulî ve Baki dönemin önemli sanatçıları.

Bağdatlı Ruhi

→ Bağdat civarında yaşamış.

→ Dönemin toplumsal sıkıntılarını içineleyen bir dille işlemiş.

→ Toplumcu bir yönü vardır.

• Terkibibent şiiri önemlidir. → Terkibibent'in en önemli ismi.

★ 19.yy'da Tanzimat edebiyatına geçince Bağdatlı Ruhi'nin izinden giderek terkibibentleriyle ön plana çıkan "21ya Poşa"dır.

→ 21ya Poşa'nın nazireleri önemli.

16. yy

Seydi Ali Reis = Gezi yazarı olarak tanınır. • Mirat-ı memalik • münit • Mirat-ı kâinat
Latîfi (Abdülkâfî) = Türk edeb. ilk alfabetik tezkiye olan "Tezkiretü's Şuara" önemli eseridir.
↳ Divan edeb. en önemli tezkiye yazarlarından. • Divan • Latîfi Tezkiresi
• Risale-i Evsaf-ı İstanbul • Sohbet-ül uşak

Taşlıcalı Yahya → Devşirmidir

- Konuni döneminde şehzade Mustafa'nın kankası.
- ↳ Mustafa ölünce mesnevi yazıyor, sonra öldürülmesin diye memleketine kaçıyor.
- Çok mesnevi yazmış. → Hamse de yazmış.

Hayali Bey (menmet)

- Başarılı ama mütevazıdır. (belirli adam) → şöhrette işi yok.
- ↳ Şiirleri çok ince, naif ve başarılı.
- ↳ Epey para kazanmış insanları da yedirip icirmiş. → BİRİN ACUN İLİCALI 99
- Taşlıcalı Yahya kıskanıyor, çok para kazanıyor diye.
- Gazelleriyle ön plandadır. • Divan'ı vardır.
- ↳ Dönemin en önemli şairlerindendir ama Baki'nin gölgesinde kalmış.

Zati → Hoca şairi olarak da bilinir.

@hayalleregidenyolum

- Gariban adam.
- ↳ Saraya yakın yerde ayakkabıcıydı. Hem tamir ediyor hem sanat yapıyordu. Yazdığı şiirlerle de para kazanıyordu.
- ↳ Gazellerinde sade bir dil kullanmış. Atasöz ve deyimlere sıkça yer vermiş.
- Divan • Edirne Şehrengizi • Sem G Pervâne • Letâif

Fuzuli (menmet)

- Bağdat civarında yaşamış. (Bağdat Türklerinden olduğu söylenir.)
- Hayat boyu yokluk, göçtük hali vardır.
- ↳ Eserlerinde azeri türkçesini kullanmış. → Türkçe şiirinde azeri şivesi kullanmış.
- ↳ Bilime meraklı. "İlimsiz şiir, temelsiz duvara benzer" sözü önemli.
(Sevgi, hoşgörü, bilim) ↳ Şiiri oluşturan bilgin olmalı.
↳ Gazelleri ünlüdür.
- ↳ Divan şiirinin en lirik şairidir.
- mazosist bir tarzı vardır. Ruhun acı çekerek olgunlaşmasına inanır.
↳ Anlatıldığı aşkları da sonucu ulaştırma2 Platonik takılır aşka aşiktir.
- Sevgiliye kavuşamamanın vermiş olduğu zevinci işler.
(Wilet time 99)
- ↳ Alevi-Bektâsi geleneğinin • Divan'ı var. 3 Farklı dilde
önemli şairidir. ↳ Türkçe, Arapça, Farsça

- Su kasidesi → H2. Muhammed'i övdüğü naatı.
- Hadikatü's Süeda → H2. Hüseyin'in Kerbela'da şehit edilmesini anlatır.
↳ Alevi-Bektâşiler hep okur, bazıları ağlar bile.
- Leyla vü mecnun → mesnevisini sonlandırmıştır
- Şikayetname → kendisine başlanan 9 akcelik masasını almadığını anlatır.
↳ Edebiyatımızın ilk edebi mektubu.
- Beng ü Rade • Rind ü Zahid • Sakinome • Enişgü'l Kailb
- Tercüme-i Hadis-i Erbain • Sohbetü'l Esmar • Hüsn ü Aşk
↳ Ruhun beden ülkesinde yaptığı seyahat anlatılır
- Arıpça Divan • Matla'ül İtikad • Sihrat-ü maraz
↳ Göl kasidesi

Baki (Mahmut Abdülbaki)

@hayalleregidenyolum

- ↳ Babası müezzindir. Ezanı okuyan kişi.
- ↳ Sesi kötü olduğundan Baki'ye Karganın oğlu demişler.
- ↳ Baki'nin seyhülislam olma hayali vardı. Tam almaya yaklaşıyor, olamıyor.
Yaşam stili yüzünden istediği makama getirmiyorlar.
- ↳ Kanuni Sultan Süleyman'ın sohbet arkadaşdır.
↳ "muhibbi" mahlasıyla yazmış. → Gazelleri güz.
- ↳ İstanbul'da, sarayda rahat bir yaşamı vardı.
- ↳ Tasavvufu iyi bilir ama şiirlerinde kullanmaz.
- ↳ "Anı yasa" felsefesi vardır. → Zevk ve eğlenceye düşkün.
carpe diem
- ↳ Temiz ve pürüzsüz İstanbul Türkçesiyle yazmış. Dili döneme göre sadedir.
- ↳ Zati onun ustasıydı.
- ↳ "Sultanü's Şuara" (Şairler Sultanı) ünvanı verilmiş.
- ↳ Rindane gazelleri vardır. → Anı yasa, yaşamdan zevk al.

• Divan

• Kanuni mersiyesi

• Fezailü'l Cihad
• Fezailü'l Mekke

→ Kanuni önce yazmış.

• Sömbül kasidesi → Mehmet Çelebi için yazmış.

→ mesnevi türünde
eseri yok.

17.yy

Nevîzade Atâyî = Hem alim, hem şair, Hamse sahibidir.

Katip Çelebi = • Keşfü'l-Zunûn • Cihannûma • Fezileke • Mîzanü'l-Hak • Düsturü'l-Amel

Naima = Tarih yazarıdır. Pecevi = Tarih yazarı. Evliya Çelebi = • Seyahatname

Nergisi = Edebiyatımızda ilk mensur hamse'yi yazmıştır. Sözlü nesir yazarı olarak tanınır.
• Hamse • Mânşeat • Horosname

17.yy

Nefî (Ömer)

→ mesnevisi yoktur.

→ Divan edebiyatının en önemli kaside şairlerinden biri.

→ Zeki, hızlı cevap, özgüvenli bir adam

→ Dilinin avarı yok. Övüştüğü, abartarak övüyor, yerdigini de yerin dibine sokuyor.

→ H2. Muhammed'e naat yazıyor ama daha çok kendisini övüyor.

→ Çok sert hicivler yazmış.

→ Bayram Paşa'ya köpek redifli kaside yazdığı için öldürülmüş.

→ Türkçe ve Farsça Divan'ı var.

• Siham-ı Kaza → Hicivlerini topladığı eseri. (şir)

• Tuhfetü'l Uşşak

61

Nabî (Yusuf)

@hayalleregidenyolum

→ Urfalıdır.

→ idaredeki, toplumdaki bozuklukları anlatmış.

→ düşünceyle şiiri birleştiren didaktik tarzda şiirler yazmış.

→ Hikemi şiirinin divan edebiyatındaki kurucusudur.

• Hayriyye → oğluna öğüt vermek için yazmış. → Gençlere hitafen

• Hayrabadî → tasavvufi bir aşkı işlemiş. → önemde çok beğenilmiş, daha iyisi yazılmaz, denmiş.

• Tuhfetü'l Harameyn → Mekke ve Medine'yi anlatır. (Hac izlenimlerini)

• Surname • Fethname-i Konya

Şeyhülislam Yahya

→ Başarılı bir eğitim hayatı vardı.

→ Anı yaza, ica, pöl, eğlen

→ Tasavvuf bilgisini pek kullanmamış. Rindane tarzda yazmış.

→ 16.yy'daki Baki ile 18.yy'daki Nedim arasında köprüdür.

Naili

- Sebk-i Hindi ekolünün ilk ve başarılı şairidir. → Gazel şairidir.
- Divan → Ahenkli dili, mecazlı anlatımı var.

Nesati

- Sebk-i Hindi tarzının önemli temsilcilerinden
- Divan • Şehrengiz • Hilye
↳ Edirne'yi anlatır.

Azmişade Haleti

- Rubaileriyle ön plandadır.
↳ dünya edebiyatındaki en önemli temsilcisi Ömer Hayyam'dır.
- Ömer Hayyam'a benzeyen şiirleri olduğu için "Hayyam-ı Rum" denmiş.

• Divan

18. yy

@hayalleregidenyolum

62

Nedim

- Fuzuli'nin zıttı. Yigelim eğlenelim kafasında. → zevk, neşe, coşku gazelleri yazmış.
- ↳ Lale Devri'nin zevk ve eğlence şairidir.
↳ Sadakat yerleri yapıyor, eğlence için. (Yarın güzelim sadabada gidelim)
- İstanbul'un güzelliklerini, yaşamını, dinini anlatıyor.
↳ mahalleleşme okumini zirveye taşımıştır.
- Hece ölçüsüyle Türkçe bile yazmış.
- ↳ Gazel ve şarkı en başarılı olduğu nazım şekilleridir.
- ↳ "Nedimane şiirler" de denir. (Görelim eğlenelim, kâim alalım dünyadan)

Şeyh Galip (Mehmet)

- Galata mevlîhanesinde şeyhlik yapmış.
- ↳ En başarılı eserini 24 yaşında yazıyor. (Divan)
- Hüsni Âşk → Alegorik, sembolik mesnevî. → Nâbi'nin Hayrabad'ı için herkes "bundan daha güzel yazılamaz" demiş. Şeyh Galip bunu duyup Hüsni Âşk'ı yazmış. ↳ Hayrabad'tan daha iyi olmuş.
- Sembolizmin ilk örneklerini vermiştir.
- ↳ Divan edebiyatının son büyük şairi kabul edilir.

18.yy Koca Ragıp Paşa = Başarılı devlet adamı ve bilgin bir kişidir. Nâbî'nin açtığı hikemî tarzın devam ettirmiştir. Divan, Münşeât, Aruz Risalesi
Enderunlu Faizî = Rokkasname

Sümbülzade Vehbî

→ Nedim hayranıdır. Onu takip etmiş. İstanbul'un güzelliklerini anlatmış.

- Lutfiyye → Öğluna öğüt için yazmış. → Gençlere hitafen (mesnevî)
- Divan • Tuhfe-i Vehbî • Nuhbe-i Vehbî • Sevkengiz

19.yy

Enderunlu Vasîf

63

→ Nedim'in en büyük takipçisidir.

↳ Şiire günlük dili getirmiş. Sokaktaki Türkçenin arpasuna varıncaya dek, canlı olan her deyimî şiirinde kullanmış. Şarkî tarzının önemli isimlerinden.

- Divan

Kececizade İzzet Molla

@hayalleregidenyolum

→ Şiirlerinde Seyh Galip ve Nâbî etkisi vardır.
→ Eleştirilerinde yıpratıcı yönü ağır basan yerler var.

- Minnet-i Keşan → Keşan'daki sürgün yaşamını anlatır.

- Gülşen-i Aşk → Hüsni Aşk'a nazire olarak yazmış.

• Divan-ı Baharî Aşk → Gençlik şiirleri yer alır. • Divan-ı Hazan-ı Aşk → yaşamının son dönemlerindeki şiirleri yer alır.

Divan Edebiyatında Nesir → Düz yazı

↳ Övey evlat. Olmasa da olur daha geri planda kalmış.
↳ Esas çocuk nazım (şiirdir.)

→ Divan edebiyatındaki nesirde noktalama işaretleri kullanılmaz.

↳ Nesir yazmaya "inşa" denir.
↳ Nesir yazan kişiye "münşi" denir.
↳ Nesirlerin bir araya toplandığı kitaba "münşeât" denir.

→ 3 tip nesir vardır;

• Sade Nesir

↳ Halkın anlayacağı tarzda yazılan eserler.
↳ Genellikle dini konularda yazılır.
• Mercimek Ahmet

• Orta Nesir

↳ İkisinin ortası.
↳ Bilimsel metinler, tarih kitapları, tezkireler.
• Naima
• Pâcavi
• Katip Çelebi
• Evliya Çelebi

• Süsli Nesir

↳ Güzel yazma amacı var.
• Simn Paşa, Nergisi, Veyisi (kurucusu)

Lügat → Bilmece Serceste = kolay ezberlenen, ilgi çekici misra

Habname → Birini rüyada görüyor gibi anlatan eserler Musarra = dizeleri uyaklı beyit
Hilye = Peygamberimizin dış görünüşünü anlatıldığı eserler. Tarz-ı Kadim = Eski Edebiyat
Divan edeb.

NESİR TÜRLERİ

Tezkire : Biyografi.

Tezkiretül şuara →

→ şairler tezkiresi

Günümüzde bunlara antoloji diyoruz.

→ çağatay sahalarında

• İlk tezkire Ali Şir Nevai'nin "Mecalis'ün Nefais" eseridir.

→ Anadolu sahalarının ilk tezkiresi 16.yy'daki Şehî Bey'in "Hest Benist" eseridir.

→ Osmanlı'da ilk şairler tezkiresi

→ 16.yy'da Latifi'nin Tezkiretül şuara

Vakayiname : Tarihname. → Tarih yazılan.

→ Osmanlı'da tarih yazanlara "vakavüvîst" denirdi.

Sefaretname : Yabancı bir ülkeye elçi olarak gönderilen görevli, o ülkenin özellikleri hakkında izlenimlerini anlatıyor.

→ 28 Mehmet Çelebi'nin "Fransa Sefaretnamesi"

Eğüvvetname : Ahilik teşkilatını anlatır. → Esnaf Loncası . Holloşlu Yahya Burgazlı

Pendname : Didaktik eserler.

menakıpname : Din büyüklerinin basından geçen olayların anlatıldığı eserler.

velayetname : Velilerin yaşamları anlatılır.

Gazavatname : Büyük savaşlar anlatılır.

@hayalleregidenyolum

Siyer : Hz. Muhammed'in hayatı anlatılır.

Kısas-ı Enbiya : Peygamberlerin hayatı anlatılır.

Surname : Şenâdelerin sünnet törenleri anlatılır.

Müzyıllara Göre Divan Nesri Temsilcileri

15.yy

Sinan Paşa = Bol seci ve söz sanatlarıyla örülü, divan edebiyatındaki süsü nesrin kurucusudur.

• Tazarrunâme

• maarifname

• Tezkiretül Evliya

Mercimek Ahmet = Sade nesrin en önemli temsilcisi.

• Kabusname

64

16.yy

Seydi Ali Reis =

Kanuni döneminin kaptanlarından biri. → Kötü hava şartları, fırtına...
↳ Donanmaları emanelt ediyorlar kaybediyor. 4 yıl yürüyerek Hindistan'dan İstanbul'a gelmiş.

↳ Gezip gördüğü yerleri de anlatmış.

• Miratü'l Memalik → Gezi yazısıdır.
(memleketlerin Aynası) ↳ Edebiyatımızdaki ilk gezi yazısı.

Babürşah = Timur'un torunlarından

• Babürname → Gezi ve anı yazısı özelliği var.

Piri Reis = (Muhiittin Piri)

→ Ünlü bir haritacıdır.
↳ İlk dünya haritasını yaptı.

• Kitab-ı Bahriye → Türk denizcilik tarihini anlatıyor.

17.yy

Veysi

→ habname, düretü't-tâc

Nerpişi

↳ ilk mensur nasiseyi yazmış.

Katip Celebi =

→ Araştıran, öğrenen, çevresini aydınlatan biriydi.

↳ Fransızca ve latince de öğrenip batılı kaynakları da okuyordu.

→ "Hacı Kaifo" olarak da bilinir.

• Cihannüma → coğrafya kitabı

• Keşfi Zünun → 14.500 eseri tanıtmış, yazarlığıdır.

• Fezleke → kendi döneminin olaylarını anlatmış.

• Takvimü't Tevâri → Hz. Adem'den kendi dönemine kadar olayları anlatmış.

• Düstur'ül Amel

• Mizan'ül Hak

→ İhtiya

→ İhtar

Evliya Celebi = Çok geniş bir coğrafyayı gezmiş.
Kitabında da anlatmış.

• Seyhatname
(gezi yazısı)

65

@hayalleregidenyolum

Kocî Bey
Peçevi
Naima

tarin yazarları

medrese eğitimini tamamlayanlara Efendi deniyordu.

Celebi = Alaylı demek medrese eğitimini tam tamamlayamayanlara denirdi.

maşing : Allah dışındaki her şey.
çokluk alemi.
Gile : nefsi köretmek için
yapılan terbiye.
Fenafillah : Allah'ın varlığından
başka gerçek varlık yoktur.

vahdet-i vücud = varlığını
Allah için görmesi.
↳ yaratana yaratılmanın tek
kaynağından geldiği inancı

HALK EDEBİYATI

Genel Özellikleri

- Halk oluşturmuştur. → Folklor edebiyatı da denir.
halk bilimi
- Kendi içinde 3 bölümde incelenir.
 - ↳ Anonim
 - ↳ Aşık
 - ↳ Dini - Tasavvufi
- Sade bir dille oluşturulmuştur.
- Halk edebiyatı ürünleri sanatla iç içedir. → özellikler söz ile
- Divan edebiyatı soyut, halk edebiyatı somuttur.
- ↳ Ana tür, şiridir.
çok çok kullanılan

66

Halk Şiirinin Özellikleri

@hayalleregidenyolum

- Nazım birimi dördüktür.
- Hece ölçüsü kullanılır. (7, 8, 11'li)
- ↳ Söz eşliğinde irticalen söylenir. → Halk şiiri müzikle iç içedir.
nazımsız, doğaçlama
- ↳ Divan edebiyatındaki kadar olmasa da söz sanatları vardır.
- maзмunlar vardır.
 - ↳ kalıplaşmış söz
(seni boyulu, kadem gözü)
- Şiirlerin başlığı yoktur, nazım şekli ve türüne göre adlandırılır.
- Halk şiiri sözlü oluşturulur.
- ↳ Halk şiiri oluşturana "aşık" denir.
 - ↳ okuma yazma bilen
bilmeyen
yenicisi aşıkını gibi çeşitleri vardır.
- Şairler son dördüğe adını söyler. "Tabşırma" denir.
- ↳ usta-çırak ilişkisine göre aşık olunur.
- ↳ Eger çırakınız sizi geçerse siz gerçek usta olursunuz.
- Halk şiirlerinin toplandığı defterlere "cânk" denir.
- Arım kafiye ve redif kullanılır.
cinastli

Anonim Halk Şiiri

- söyleyeni belli olmayan, halk arasında kendiliğinden oluşan şiirlerdir.
- mani ve türkü önemli nazım şekilleridir.

MANİ:

@hayalleregidenyolum

- Halk edebiyatının en kısa nazım şeklidir. → tek dördükten oluşur.
- 7'li hece ölçüsüyle oluşturulur. → aaxa şeklinde kafiyelenir.
- ilk iki dize doldurma, esas sözler son iki dizede söylenir.

mani çeşitleri:

Düz mani

tek dördük
7'li hece
aaxa

kesik mani

ilk dize 4,
sonra 7'li
neceyle yazılır.
"Ayaklı mani"
Kesik dize ayak
oluşturursa
Kesik kısım cinas
oluşturacak şekilde
kullanılırsa "cinaslı mani"
denir.

(artık)

Yedekli mani

→ mani sonuna
iki dize daha
eklenirse.

67

- Değiş mani de var.
→ 2 kişi karşılıklı söyler.

TÜRKÜ:

- Halkın duyguları saz eşliğinde aktarılır.
- 7, 8, 11'li hece ölçüsüyle yazılır.
- Esas sözlerin bulunduğu yere "bent", tekrar kısımlarına "kavustak" denir.
- yöreye göre farklı isimler alabilir. (Çukurova, Uzunova)
- Aşık tarzı halk edebiyatı içinde de yer alabilir, söyleyeni belliye.

Anonim Halk Edebiyatı Nazım Türleri : Ninni , Ağıt

çocukları
uyutmak için

ölen kişinin
ardından yazılır.

Aşık Tarzı Halk Edebiyatı

→ Eserlerini saz eşliğinde icra eden kişilere "aşık" denir.
→ Ortaya koydukları ürünler de aşık edebiyatını oluşturur.

→ Köy aşıkları: okuma-yazma yok.
→ Şehirli aşıklar: okuma-yazma bilen
→ Yeniçeri aşıkları: asker aşıklar

→ Sairin son dörtükte mahlasını söylemesine "tabsırma" denir.

→ Usta-cırak ilişkisiyle aşık olunur.

→ Raya görüp bade içme anlayışları vardır.

→ "Lebleğimez" atışmaları önemlidir.
→ dudak harflerini söyleme

→ irticalen olur
→ hazırlıksız

→ Aşık atışmaları önemlidir. (Birbilerine saz eşliğinde laf atarlar)

→ Aşıkların çoğu okuma-yazma bilmez.

@hayalleregidenyolum

→ Aşıkların şiirlerinin toplandığı deftere "cöşk" denir.

→ okuma yazma bilen, dinleyenler yazarlar.

→ mazmun (kalıplaşmış sözler) vardır.

→ Günlük konuşma diliyle yazılır.

→ Daha somuttur.

→ Aşıklık geleneğinin bitmesinin nedeni teknolojinin gelişmesidir. (kasetler form çıktı.)

Aşık Tarzı Halk Edebiyatı Nazım Şekilleri

KOŞMA = En sevilen, en çok kullanılan nazım şeklidir.

→ Divan şiirindeki karşılığı gazeldir.

→ İslamiyet öncesindeki karşılığı koşuk

→ Aşk, tabiat, özlüm, gurbet ... gibi lirik konular işlenir.

→ 11'li hece ölçüsüyle yazılır.

$$\begin{pmatrix} a & c & d \\ b & c & d \\ a & c & d \\ b & b & b \end{pmatrix}$$

şeklinde kafiyelenir.

→ 3-5 dörtyük arası yazılır.

→ "Dedim, dedi" tarzı koşmalar vardır.

SEMAİ = 8'li hece ölçüsüyle yazılır.

→ kendine has ezgiyle söylenir.

→ "İşitilerek öğrenilen şiir" demektir.

→ 3-5 dörtyük arası yazılır.

→ Myak düzeni koşmaya benzer.

→ Birçok yönden koşmaya benzer.

VARSAĞI = Güney Doğu Anadolu'da yaşayan varsak Türklerinin, özel bir ezgiyle söyledikleri Türkülerden gelişmiş bir biçimdir.

→ 8'li hece ölçüsüyle söylenir. → yığınca bir edbiyla söylenir.

→ "Bre, Hey, Behey" gibi seslenmeler vardır.

→ Birçok yönden koşmaya benzer.

DESTAN = yazılan uzun şiirlere denir. → 11'li ya da 8'li hece ölçüsü kullanılır.

→ 104 dörtük ve daha fazlası da yazılabilir.

→ Her konuda yazılabilir. (Aşk, savaş, meslek...)

@hayalleregidenyolum

→ Uyak düzeni koşmaya benzer. → Kendine özgü ezgisi vardır.

→ Seyrani ve Aşık Ömer bu alanda ünlüdür. → son dördüğünde sair, mahlasını söyler.

→ Kayıkcı Kul Mustafa'nın "Genç Osman Destanı" türün en önemli örneğidir.

Aşık Edebiyatı Nazım Türleri (Koşma'nın türleri)

69

Güzelleme

→ Sevgili, aşk, tabiat, doğa... gibi lirik şiirlerdir.

• Karacaoğlan

Kocaklama

→ savaş, yığınca, top, tüfek... gibi epik şiirlerdir.

• Dadaloğlu
• Koroğlu

Toslama

→ Toplumun ve kişilerin ahlak, yarıları eleştirilir.

• Seyrani

Ağıt

→ Ölen kişinin ardından söylenir.

• Aşıklar, aruz ölçüsüyle de yazmışlar. Aruz ölçüsüyle nazım şekilleri de oluşturulmuş.

(Seliş, Kalenderî, Satranç, Vezni Ahır, Divan), Semai

Aşık Edebiyatı Temsilcileri

(16. yy önceler hakkında bilgimiz yok, sözlü gelenek olmaları için)

Koroğlu (16. yy)

→ Aşıkların piri sayılır.

→ Bilinen en eski aşıktır.

→ Gerçek adı "Rusen Ali" dir.

→ Rivayete göre Balı Beyi babasını kör ettirir için ona isyan etmiş, onunla mücadele etmiş.

→ Kocaklamalarıyla ünlüdür.

"Genden selam olsun Balı Beyi'ne"
Çıkıp su dağıtma yaslanmalıdır.

→ Divan şiiri etkisi yoktur.

dizeleriyle isyan etmiş.

→ Zulme karşı ayaklanmış, halkın sesi olmuştur.

Karacaoğlu (17.yy)

- Halk edebiyatının en çapkın adamı. Gittiği her köyde sevgili yapmış.
- Güzellemeleriyle ön plandadır. (Aşık edebiyatının en lirik şairidir.)
- Güney Doğu Anadolu'da Toroslar'da yaşayan Türkmen asiretine mensuptur. (Göçebe şair)
- Sevdığı kızları anlatırken isimlerini de söylemiş. Fiziki özelliklerini ince ayrıntısıyla betimlemiş.
- En çok "varsığı" söylemiş halk şairidir.
- Divan şiiri etkisi yoktur.

@hayalleregidenyolum

Kayıkçı Kulu Mustafa (17.yy)

- Yeniceri aşıklarından. (Gençliğinde, denizciye yardım ettiği için "Kayıkçı" adını almış.)
- "Genc Osman Destanı" önemlidir.
- Divan şiiri etkisi yoktur.

70

Aşık Ömer (17.yy)

- En çok şiiri bulunan şair. (1500 şiiri var)
- Okuma-yazma bilen şehirli şairdir. (Yeniceri şairidir.)
- Divan'ı vardır. → Aruz ölçüsüyle de yazmış.
- Aslında divan edebiyatı şairi gibi, ama edebiyatçılar hece ölçüsüyle yazdığı şiirler iyi olduğundan halk edebiyatına almışlar.

• Sairname şiiri 34 dörtölçü 105 şair isimleri → tanıttığı şairlerin tamamı divan edebiyatı şairleridir.

- Okuma-yazması olduğu için, aşıklar tarafından "Ustad" kabul edilmiş.

- Divan şiiri etkisi vardır.

Gevheri (17.yy)

- Aşık Ömer'in benzeri → Şerifli aşık, aruz ölçüsüyle de yazmış.
- Asıl adı Mustafa, Kırım veya İstanbullu. → Divan'ı vardır.
- Divan şiiri etkisi vardır. → Okuma-yazması var.

Ercişli Emrah (19.yy)

- uzun süre, Erzurumlu Emrah ile karıştırılmış.
- Emrah ile Selvihan hikayesinden, Ercişli Emrah olduğu anlaşılmış.

Levni (18.yy)

- Edirnelidir.
- minyatür sanatıyla ilgilenmiştir.
- Atasözlelerini nazma aktararak "Atalar sözü bestanı" eserini yazmıştır.
- Divan şiiri etkisi vardır.

Dertli (19.yy)

@hayalleregidenyolum

- Sevdigi kıza ulaşamayınca intihar etmek istemiş, sonra dertli mahlasını almış.
- Divan şiiri etkisi vardır. Hem hece hem aruzla yazmış. → okuma-yazması var.
- kahvehane'de uzun süre çözülemeyen bilmeceyi çözmüş.
- Yabancı eleştiren yergi ve taşlamalar yazmış. "Saz şeytan ıstıdır" diyenlere "Telli saz" isimli şiiri yazmış.

Erzurumlu Emrah (19.yy)

- "Dedim, dedi" tarzı kışmalarıyla meşhurdur.
- Dedim... dedi ki yok yok
- Aruzla yazdığı şiirlerinden oluşan Divan'ı vardır.
- okuma-yazması var.
- Kasma ve semailerde çok başarılıdır.

Bayburtlu Zihni (19.yy)

- Taşlamalarıyla ünlüdür.
- Haksızlıklara gelemez.
- Osmanlı - Rus savaşı sıkıntılarını da şiirlerine aktarmış.
- Divan şiiri etkisi vardır.
- "Vardım ki yurdundan ayıp göçürmüş" dizesini Rusların Bayburt'u işgali üzerine söylemiş.
- kalem şairidir.

• Sergüzeştname • Divan-ı Zihni • Kitab-ı Hikaye-i Garibe

Sevranî (19.yy)

- Kayserilidir.
- Taşlamalarıyla ön plandadır.
- İstanbul'a gidip aruzla da yazıyor. İstanbul'un haline şaşırıyor. Padişaha bile taşlama yazıyor. Öldürmesinler diye kayseri'ye kaçmak zorunda kalıyor.
- Divan şiiri etkisi vardır.

Dadıloğlu (19.yy)

- Asıl adı Veli'dir.
- Çukurova Türkmenlerinden, konargöçerdir.
- Avsar boyundan
- O zamanlar, iskan politikası vardı. Yerleşik hayata karşı çıkmış şiirlerinde de buna isyan vardır.
- Kocakamlarıyla ünlüdür.
- Türkmenlerin özgürlük sembolü almış.
- Divan şiiri etkisi görülmüş.

Dini-Tasavvufi Halk Edebiyatı

- ↳ Hoshörü, insan sevgisi, Allah aşkı ön plandadır.
- ↳ Geçitli tarikatlarla, tasavvuf yasatılır.
- ↳ "Vahdet-i vücud" anlayışı tasavvufun temelini oluşturur.
(tek vücut)
 - ↳ Evrendeki her şey Allah'tan parçadır tümü Allah'ı oluşturur.
- ↳ "Kâmil insan" en üst mertebeye ulaşmaktır.
(insan-ı kâmil)
 - ↳ Tasavvufun amacı insan-ı kâmil'e ulaşmak.
- ↳ Bunların edebi olarak şiirler yoluyla anlatılması, dini-tasavvufi halk edebiyatını oluşturur.

Dini-Tasavvufi Halk Edebiyatı Nazım Türleri

İlahi = Allah aşkını ifade eden ezgili şiirlerdir.

- ↳ Belli bir ölçüsü yok, hece ya da aruzla oluşturulur.
(7, 8, 11)

↳ En sevilen nazım türüdür. "Yunus Emre" önemlidir.

↳ Tarikatlara göre farklı isimler alır;

@hayalleregidenyolum

H2. Ali ve
12 imâm
sevgisi
ön planda

Nefes → Bektâşî

Ayin → Mevîvî

Durak → Rumhûr

Deme → Alevî

Tapûğ → Gâlsenî

Nutuk = Tarikata yeni girenlere, tarikat kurallarının öğretildiği şiirlerdir.

Sathiye = Samimi bir üslupla, Allah ile konuşur gibi yazılır. Aslında bağnazlığın eleştirildiği şiirler. (çok ince, riskli tür)

Devriye = Ruhun Allah'tan gelip ona dönüşünü anlatan şiirlerdir.
↳ doğumdan önce, doğum, yaşam, ölüm, ölümden sonra

Tasavvuf Edebiyatı Temsilcileri (13.yy'da en gelişen dönem)

Ahmet Yesevi (12.yy)

↳ Sıdükten sonra yesevîlik tarikatı kurulmuş.

↳ Tasavvufi edebiyatının kurucusu, ilk mutasavvıftır.

- Divan-ı Hikmet → hikmetlerini toplamış.

Hacı Bektâşî Veli (13.yy) (Kulpînde)

↳ Anadolu'ya gövrecin dönünde gemiştir Nevşehir'de öğretilerini yaymış.

↳ Bektâşî tarikatının kurucusudur. (Bektâşîlik Balkanlara da yayılmış)

- Makalat

↳ "4 kapı 40 makam" öğretisi önemli

1. kapı → Şeriat

3. kapı → marifet

2. kapı → tarikat

4. kapı → hakikat

Yunus Emre (13.yy)

- Bazı dizeleri "sehimümteni" özelliği taşıyor.
- Halkın içinden çıkmış. Sade, temiz bir üslupla tasavvufi görüşünü dile getirmiş.
- Evrensel bir insan sevgisi vardır. (Yaradılanı severim yaradandan ötürü)
- Hem hece hem aruzla yazmış. mevlana → eserlerini farsça alıstırmış Yunus Emre → "Anadolu Türkçesiyle"
- UNESCO, 1991'i Yunus Emre yılı ilan etti.
- "İlahi" nazım türünün en güzel örneklerini vermiştir.
- Risale'tü'n Nushiyye → 593 beyit ve aruz ölçüsüyle yazmış. → didaktik nitelik taşıyor

Hacı Bayram Veli (Numan) (14-15.yy)

- Ankara'da yaşamış. → Bayramiye tarikatını kurmuştur.
- İstanbul'un fethini önceden müjdelemiş.
- Nutuk

Eşrefoğlu Rumi (14-15.yy) (Abdullah)

- Didaktik ve lirik şiirler yazmış. → Yunus Emre tarzında yazdığı şiirlerden oluşan Divan'ı vardır. "Müzekkin Nüfus"
- Hacı Bayram Veli'nin damadı.
- Tarikatname
• Nasihatname
• Belâiâtü'n Nûbve

Kaygusuz Abdal (Gaybi) (14-15.yy)

- Alevi-Bektaşî edebiyatının kurucusu kabul edilir. → Hem hece hem aruzla yazmış.
- Aya çıkıyor ve geyik vuruyor. Sonra geyik kaçıyor. Gaybi de peşinden koşuyor. Geyik onun dergâhına giriyor. Dergâhtaki Abdal Musa, Gaybi'ye "Ne arıyorsun" diyor. Gaybi "Geyik buldum, buraya kaçtı" diyor. Abdal Musa sırtındaki oku çıkarıyor ve "Bunu mu arıyorsun?" diyor.
- Abdal Musa, geyik davuna girmiş. Gaybi de sonra, Abdal Musa'nın dergâhına katılıyor.
- Kaygusuz Abdal, Alevi-Bektaşî geleneğini misir'a kadar yaymış.

mensür
nazım
nesir

• Budalname
• Vücutname
• Sarayname
• Dilgüşan

mensür
nazım
nesir

• Migatname
• Boşname
• Saradname

• Gevhername
• Kitab-ı Miglat
• Gâlisân

→ Sathiyeleriyle ünlüdür.
"Kıldan kaprı yaptırmışın"
Geşin kullar peşin deyi
Hale biz göyle duranım
Yışt isen peş a tanrı

Pir Sultan Abdal (Haydar) (16.yy)

- Sivas'ın Banaz köyünde doğmuş. → Sadece hece ölçüsüyle yazmış.
- Alevi gelenekleri ve tarikat içinde gelişti. → Halk önderidir.
- Şah İsmail'e olan yakınlığı nedeniyle idam edilmiştir.
- Sarı Tombura şiiri → Bektaşîlik
→ Nefesleriyle ünlüdür
"Geşin canlar bir olalım"
Münke kıl olalım

Sömmeni (18. yy)

Aziz Mahmut Hüdayi (16-17. yy)

→ Yalın bir üslupla hikemi tarzda şiirler yazmıştır.

Niyazi Mısıri (17. yy)

→ Mısır'da eğitim almış. Dikkatlik ve eleştirel tarzda yazmış.
→ Yunus Emre ekolüne mensuptur. • Divan-ı İlahiyat

Kazak Abdal (17. yy)

→ Eleştirel tarzda yazmış. Eşefi saldım çayıra
avradını

74

Erzurumlu İbrahim Hakkı (18. yy)

@hayalleregidenyolum

• marifetname → ansiklopedik yapıt • Divan (İlahiname)

Halk Edebiyatı Nesir Türleri (masal, Efsane, Halk Hikayeleri, Geleneksel Türk Halk Tiyatru)

Geleneksel Türk Halk Tiyatrosu

→ Eskiden tiyatroya "temaşa" denirdi. → Sözlü olarak aktarıldı. Yazıya
dayandırılmazdı.

→ "Tuluat" özelliği gösterir.
→ Oğaçlama, kazıksız

→ Komedi unsuru önemlidir.

2 Seyle sağlanır;

→ Yanlış anlaşılma

→ Şive taktikleri
(ağız)

→ Epik tiyatroya da
benzer.

→ Gölge Oyunu, Orta Oyunu,
Meddah, Kay Seyirlik

Gölge Oyunu (Hacivat Karagöz)

→ Karagöz oyununun mucidi
"Şeyh Küsteri"dir.

→ Karagöz oynatıcısına "hayali / hayalbaz" denir.

→ Yardımcısına "çırak" denir. Çırakın yardımcısına "sandıkçı" denir.

→ Müzik yapan kişiye "yordak" denir. → Zilleri olmayan defe benzeyen enstrümanı çalan
kişiye "dayızeren" denir.

→ Karakter yok, tip var.

kendine has
özellikleri olur.

→ Genel özellikleri barındırır

Karagöz = Saf, temiz kalpli, zeki ama okumamış.

Hacivat = Tipik bir aydın.

→ 4 bölümden oluşur;

• Muhsaddime (Giris) = Müzik eşliğinde Hacivat Karagöz sahneye gelir.

• Muhavere = Hacivat Karagöz atışır.

• Fosil = Olaya diğer karakterler de geliyor. Mesaj da burada veriliyor.

• Bitis = Oyunun son bölümü. Hacivat "Yıkılın perdeyi eyledin viron, varayım sahibine haber
vereyim hemm" sözyle biter. (Sırcı lison ettiysekk affola)

Tuzsuz Deli Bekir → Kabadayı, sarhoş

Celebi → Zengin çocuğu, mirasverci

Zenne → Kadını canlandıran erkek

Efe → Zorba

Bebe Ruhi → Güce saygıları

• Ermeni, Yarıdıl, La2, Arnavut

Orta oyununda söyleşme bölümüne "Arzbar" denir.

Orta Oyunu: Halkın etrafını çevrelediği bir meydana ezbersiz, sufi örsüz oynanan oyundur. (kol oyunu, meydan oyunu, zühür)

→ Karagöz oyununun yere inmiş biçimi.

→ Orta oyun için ayrılan yere "palanga" denir.

→ Dekor yok, denemek karar azdır, sahne görevini gören birkaç esya vardır;

→ Arkaya perde koyarlar, "yeni dünya" derler

→ "Dükkan" dedikleri tezgah ya da iskemle kullanılır.

→ Kavuklu ile Pisekar
Karagöz Hacıvat

• Karagöz Hacıvat'taki tipler burada da geçerli.
• Bölümleri de aynı (Mukaddime, Muhavere, Fasil, Bitiş)

Meddah: Günümüzdeki stand up'ın o dönemdeki karşılığıdır.

→ Sandalye, mendil, sapa kullanılır. • Oyun sonunda "kıssadan hisse" verilir.

→ Taklit yeteneği en önemli özelliğidir.

Köy Seyirlik Oyunları: Yılın belli günlerinde, düğünlerde, bayramlarda, kutlama törenlerinde oynanır.

→ Taklide dayanır. → Yazılı metne dayanmaz. → Oyuncular halktandır.

Masal: Olaganüstü özellikler

→ miş'li geçmiş zaman

→ tekerlemeyle başlar, biter.

→ yer, zaman belli değil

→ evrenselidir (dini, ırksal özellik yok)

→ iyiler ödüllendirilir, kötüler cezalandırılır.

→ Hayvanlar da konuşturulabilir (fobi)

Efsane: Halkı inandırmaya yöneliktir.

→ "Bir pir duvarı yönüttü" deniyor, halk inanıyor.

→ Yereldir.

75

@hayalleregidenyolum

Halk Hikayesi:

→ Destan ve modern hikaye

arasında geçiş ürünüdür.

→ Halk arasında kendiliğinden

oluşur (aşk, dini...)

• Ferhat ile Şirin

• Dede Korkut Hikayeleri

→ 15.yy'da yazıya geçirilmiştir.

Dede Korkut Hikayeleri:

→ 12 hikaye 1 önsözden oluşur.

• Sadece olaganüstüleri kullanılmaz, yaşanabilirlikler de vardır.

• Nazım-Nesir karışıktır.

kahraman
diyalogları

→ olaylar

→ Deli Dümri, Basat'ın Tepegözü öldürmesi için koca oğlu Seyrek, Birse Han oğlu Boğaç Han Hikayesi, Salur Kızının Evinin yağmalanması.

→ Olaganüstü ve yaşanabilirlik vardır.

→ "Kitab-ı Dedem Korkut Ala Lisan-ı Tairfe-i Opuz Han" özgün ismidir.

→ Nazım-Nesir karışıktır. → Sesi ve aliterasyonlara yer verilir.

→ Anadolu'ya yerleşen Opuzların yaşamını, kendi içlerindeki mücadelelerini anlatır.

→ Dede Korkut, hikayelerin yazarı değil, anlatıcısıdır. (Tepegöz, Deli Dümri)

→ 2 yazma nüshası vardır (Vatikan, Dresden)

Eski Yunan Edebiyatında;
Hesiodos → didaktik şiirin yaratıcısından.
Aiskhylos → ilk büyük trajedi yazarı
Sophokles → ilk şiirin en önemli temsilcisi.

Aisopos (Ezop) = Fabl türünün kurucusu

BATI EDEBİYATI

ilk şiirler, tiyatrolar, masallar çıkmış.

→ Batı edebiyatının kökenleri Eski Yunan'dır.

(medeniyeti, sporu...)

→ İlyada

• Herodot, Homeros, Ezop (Aisopos), Aiskhylos, Sophokles, Euripides

Trajedi türünün kurucusu

Sokrates, Platon, Eflatun, Aristoteles, Aristophanes, Ariosto → Çılgın Orlando

→ İlk büyük komedya

→ Eski komedya, kurbacılar, kışkırtıcılar, şakı

Latin Edebiyatı: Roma, İtalya civarı

→ Ovidius, Virgil, Horatius

• Ciceron, Vergilius, Dante

→ Dönüşüm ölü söylevci

Alman Edebiyatı:

• Goethe → "Faust" tiyatro eseri önemlidir.

→ "Genç Werther'in Acıları" romanı önemlidir.

Avusturya edebiyatı

Schiller, Thomas Mann, Brecht, Franz Kafka

→ Haydutlar, Don Quixote, Wilhelm Tell

Amerikan Edebiyatı: Martin Eden

→ Tom Sawyer

→ Beyaz Ols

→ Fareler ve İnsanlar, Gılgamış, Kızılderili

→ Çocukların için geliyor, intihar Adam ve Deniz, Sırtlara Veda

• Mark Twain, Jack London, John Steinbeck, Ernest Hemingway

Fransız Edebiyatı: Alfred de Musset

→ Denemeler

→ Le Cid

→ Cid, Horace

→ Tortuere, Gılgamış, Kızılderili, Cimri, Scapin'in Dolapları

→ Kraliçe Henriette, Ely Blaz, Sefiller, Henriette, Cromwell, Notre Dame'in Karburu

• Montaigne, Pierre Corneille, Moliere

→ La Fontaine, Victor Hugo

→ 3 Sırtlı, Monte Kristo Kontu

→ Emile, Toplum Sözleşmesi

→ Gılgamış, Kızılderili, Zombi, Eugenie Grandet

Alexandre Dumas Pere, J.J. Rousseau

→ Honore de Balzac

→ Kızıl ve Kara

→ Madame Bovary

→ Tomalak, Kızık Roque, Ayışığı, Güzel Dost

Henri Beyle, Stendhal, Gustave Flaubert, Guy De Maupassant

→ Nana, Germinal

→ Enkavir, Esrar ve Füze

→ Gözünük, Yolları, Sinekler

→ 30 Günde Devri Alem

Emile Zola

→ Charles Baudelaire

→ Jean Paul Sartre

→ Jules Verne

→ Cehennemde Bir Mevsim

→ İyi Şarkı

→ Eski Tamlar

→ Genç Orman, Charnes

Arthur Rimbaud

→ Paul Verlaine

→ Stephon Mallarme

→ Paul Valery

→ La Bruyere → Karikatürler

→ Alphonse Daudet

→ Jack

→ Pazarlığı Hikayeleri

→ Moliere

→ Scapin'in Dolapları

→ Kocakör mektebi

İspanyol Edebiyatı:

→ Don Kışot

• Cervantes

İngiliz Edebiyatı:

→ Hamlet

→ Oliver Twist

→ Ulysses

→ Kaybolmuş Cennet

→ Denemeler

→ Nihilizm

• Shakespeare

→ Charles Dickens

→ James Joyce

→ John Milton

→ Bacon

→ Agathe Christie

→ Hayvan Cifliği

→ Kara Kız, Bekar Evleri

→ Jacob'in Odası, Perde Arkası

→ Robinson Crusoe

→ Daniel Defoe

George Orwell

→ Bernard Shaw

→ Virginia Woolf

→ William Shakespeare

William Shakespeare = Kral Lear, Venedik Taciri, Yalnızlıklar Komedyası, Romeo ve Juliet

Hamlet, Macbeth, Bir Yaz Gecesi Rüyası, Othello

Jonathan Swift = Gulliver'in Gezileri

İtalyan Edebiyatı:

→ ilahî komedyâ → beccameron → Cullan Orlando → Kurtarılmış Kudüs
• Dante , Boccaccio , Ariosto , Tasso

Rus Edebiyatı:

→ dâvâlar → dâvâlar → dâvâlar → dâvâlar → dâvâlar → dâvâlar
→ dâvâlar → dâvâlar → dâvâlar → dâvâlar → dâvâlar → dâvâlar
• Puşkin → Nikolai Gogol → Dostoyevski , Tolstoy
→ Babalar ve oğullar → Çocukluk → Fâtârizmin Rus edebiyatındaki en önemli temsilcisi.
İvan Turpenyev , maksim Gorki , mayakovski

→ Skolastik düşüncenin çıktığı orta çağ başlıyor } Edebiyat fazla gelişmemiş.
→ Her şeyi din belirliyor.

→ orta çağ bitiminde "Hümanizm" dönemine giriliyor.
Ayatınanma Çağı (Rönesans, Reform)

AKIMLAR

(Kuralcılık)

Klasisizm:

→ Edebiyatın orta çağ'dan sonra yeniden yavaşladığı yer.

→ 17. yy'da Fransa'da doğmuştur.

→ Tiyatroda trajedi ve komedi türleri ortaya çıkmıştır.

→ Eski Yunan ve Latin edebiyatları örnek alınmıştır.

→ Akıl ve saflığı ön plandadır.

77

→ Aşırı kuralcıdır. Eserleri kurallara göre oluşturulur.

→ Tiyatroda 3 Birlik kuralı (yer - zaman - olay)
→ 5 perdede sınırlı tutulacak

→ Doğa önemsenmemiş. İnsan doğası ön plandadır.

→ "Sanat sanat içindir" anlayışı vardır.

→ Konuları Yunan tarihi ve mitolojiden alınmıştır.

→ Soyul bir dil, seçkin üslup vardır.

→ Konramonları tanrı, kral, soylu kişilerdir.

→ Tipler ön plandadır. (insanların evrensel özelliklerini benimsemişler.)
Genel özellik

→ Eserlerinde kişiliklerini gizlemişler.

→ Tiyatro alanında gelişmiştir.

→ komedi türünde → Leclia, Horace

→ şarışınat

→ "karakterler"

• Moliere , Corneille , La Fontaine , Fenelon , Boileau , Descartes , La Bruyere

→ şair evlenmesi

Almet Vefik Paşa , Direktör Ali Bey

Racine

→ Andromaque, Phaidra

• Şinasi

(coşumculuk)

Romantizm: 18.yy sonu 19.yy başlarında önce İngiltere ve Almanya'da görülmüş. Esas geliştiği yer Fransa'dır.

- Klasisizme tepki olarak doğmuşlar. → Kuracı olmasına kızmışlar, duygular geri planda olduğu için karşı çıkmışlar.
- Kurucusu "**Victor Hugo**" kabul edilir. → "**Cromwell**" adlı oyun önemli.
- "**Sanat toplum içindir**" anlayışı var. → Tiyatroda "**dram**" türü ortaya çıkarılmış.
- Duygu ve hayal ön plandadır. → Şiirde tezata yer verilir.
- Dış dünya önemsenmiş. Tasvir, betimleme yapılmış. → Pek işlevsel değildir. Eserin başında biraz yapılır.
- Eserlerde kişiliklerini gizleyememişler taraf tutmuşlardır.
- İyi-kötü, ak-kara çatışması var. iyiler hep iyi, kötüler hep kötü (sıfık derecesinde).
- Karakterler vardır.

@hayalleregidenyolum

- konuları hristiyanlık mucizeleri, millî tarih...
- Dine dönüş var.

→ Sairane düşünceler
Lamartine

Alexander Dumas
Pere

• Victor Hugo, J.J. Rousseau, Goethe, Schiller, Alfred de Musset, Shakespeare

• Namık Kemal, Ahmet Mithat Efendi, Abdülhak Hâmit Tarhan, Şemsettin Sâmî, Recaizade Mahmut Ekrem (şîr)

(gerçekçilik)

Realizm:

78

- 19.yy'da Romantizme tepki olarak Fransa'da ortaya çıkmış.
- Pozitivizm gelişiyor. → Gustave Flaubert'in "**Madam Bovary**" yapıtı, ilk realist eser.
- Gözlem önemlidir. Gerçekçi biçimde yazarlar. → Sosyalist realistler de var.
- Standal "**Roman**, dışarıda pezdiren aynadır".
- İnsanların iyi de kötü de tarafları olabilir, 2 tarafı da ele alacaklar demişler.
- Tasvirler işlevsel hale getiriliyor. → Kişiliklerini gizlemişler.
- "**Sanat sanat içindir**" anlayışı vardır. → Roman ve hikaye önemli türleridir.
- Doştoyevski, Tolstoy, Balzac, Standal, Anton Çehov, Jack London, Dickens
- Türk edebiyatındaki ilk realist roman Recaizade Mahmut Ekrem'in "**Araba Sevdası**" romanıdır.
- Sami Paşazade Sezai, Halit Ziya Uşaklıgil, Mehmet Rauf, Refik Halit Karay, Halide Edip Adivar, Yakup Kadri Karaosmanoğlu

(Kati Gerçekçilik)

(Doğalcılık)

Natüralizm: Realizmi yorumlayarak daha üst seviyeye çıkarmış.

• deneysel roman

→ "Deneysel roman" da denir.

→ kurucusu Fransız yazar Emile Zola'dır.

→ "Determinizm" etkisi vardır.

→ kanıtama amacı vardır.

→ neden-sonuç ilişkisi

→ Bir insanın hayatını şekillendiren 2 şey vardır;

→ Soya çekim

→ ~~Gen~~ Çevre

→ Hep kötümser olarak anlatılır. → En tiksinc durumları bile anlatılır.

→ "Sanat toplum içindir." anlayışı vardır.

• John Steinbeck, Guy de Maupassant, Emile Zola, Alphonse Daudet

• Nâzım Nazım, Hüseyin Rahmi Gürpınar

Parnasizm:

→ "Parnas" dergisi etrafında toplanmışlar.

→ Şiir akımıdır.

→ Realizmin şiire yansması.

→ Dış görünüşü şiirleştiriyorlar.

→ Biri güzelliğine önem veriyor.

→ "Sanat sanat içindir." anlayışı vardır.

→ Dış gerçekliği, doğayı şiirle ifade etmişler.

→ Dil açık ve yalındır.

→ Yapraklar kışkırtıcı yansıtmazlar.

→ Sıcak, uyak, ritim önemlidir.

→ Sone nazım biçimini saygın olarak kullanmışlar.

→ "Düşünce" ön plandadır.

→ Romantizme tepkiler.

(Şiirde nesnellik ve bilimsellik aramışlar.)

→ Konuları, Eski Yunan ve Latin mitolojisi

[Bu yönden kiasısizme benziyor.]

→ Plastik güzellik, resim sanatı kelimeleri

→ Küçük insanlar

• Gautier, Banville, Prudhomme, Corpee

• Edebiyatımıza akımı ilk getiren "Şenep Şahabettin", en başarılı uygulayıcısı "Tevfik Fikret"

Sembolizm: Parnasizme tepki olarak doğmuş.

→ Tekrardan duygu, hayal ön plana çıkmaya başlamış.

• Cumhuriyet döneminde

"Saf şiir" anlayışını etkilemiş.

→ Dış dünyanın insanlar üzerindeki etkisini ifade etmişler.

• "Sanat sanat içindir"

anlayışı vardır.

→ **Müzik**: sanatın sözcüğüdür.

→ müzikalite olmazsa olmaz. (kafiye, redif, aliterasyon)

→ Anlam kapallılığı vardır.

→ Gerçekten kaçış, hayale sığınma, aşkın kızılığı, durgun göller

konuları işlenir.

→ Anlaşımın yerine hissedilmek önemli.

• Baudelaire, Mallarmé, Verlaine, Valéry, Rimbaud

→ Edebiyatımıza getiren Şenep Şahabettin'dir.

Empresyonizm (İzlenimcilik): Sembolizme benzer.

- Dış dünyanın kendilerinde yarattığı izlenimleri anlatırlar.
- "Sanat sanat içindir" anlayışı. Eser, yazarın kişiliğine dair izler taşıır.

Fütürizm (Gelecekçilik):

- Modern yaşamın sanata yansımalarıdır. (Fabrikalaşmak, makina sesleri...)

- Sanatın her türüne makineyi, hızı ve dinamizmi sokmak istemişler. (Korkusuzluk, tehlike tutkusu, ortaklık, baskıdır yeni şiirin öğeleri olmuş.)

Rus Fütürizmi, İtalyan Fütürizmi

- Mayakovski
- Sosyalizm'den beslenir
- Marinetti
- Faşizm'den beslenir

@hayalleregidenyolum

- Türk edebiyatında "Nazım Hikmet" en önemli temsilcisidir.
- "Makinolaşmak istiyorum" şiiri

Dadaizm (Kuralsızlık): I. Dünya savaşı' nın getirdiği yıkıcı ortamda dış kırılıpına uğrayan aydın ve sanatçıların başkaldırısı olarak doğmuş. (Teknolojinin gelmesi, 2. dünya savaşı, soyayışma...) → Çoğu başkaldırıdır.

- "Tristan Tzara" kurmuştur. → Akla karşı çıkmışlar.
- Şiirdeki tüm kurallara karşı çıkmışlar.
- (Garipçilere benzetebiliriz)

Dada → tamta at

Surrealizm (Gerçeküstüçülük): Bilinçaltının sanata uygulanması görüşünü benimsemişler.

- Akıl ve mantığı karşıdılar. → Rüya, hipnoz, soyutlama tekniğinden yararlanmışlar.

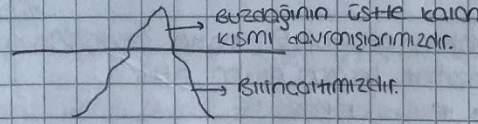
Sigmund Freud = insan belli bir yaşa kadar olursa olur.

Ericson = insanları eğiterek değiştirebiliriz.

- Sigmund Freud' un psikanaliz görüşünün sanata yansımalarıdır.

- Bilinçaltı, onklor kelime. → Baskılanan bilinçaltının sanata yansımalarıdır.

Freud'a göre

Bilinçaltında hissedilenler yukarı çıkamayınca baskı oluyor.

- Otomatik yazı tekniği vardır. → O an aklına ne gelirse yazmak.

- Andre Breton, Paul Eluard kurmuş.

- Türk edebiyatında Garipçiler ve 2. Yeniciler üzerinde etkili olmuştur.
- Noktalama işaretlerini kullanmamışlar.

Ekspresyonizm (Dışavurumculuk): insanın en gizli yönlerini açığa vurur.

- imge, çağrışım ağıdır. → Kafka'nın "Dönüşüm" romanı.
- Toplumca kabul edilen biçim ve geleneklere baskıdır. niteliği taşıır.
- insanın iç gerçeğini esas alır. • T.S. Eliot, Berthold Brecht

Kübizm: Fransa'da ortaya çıkan bir resim akımıdır.

- Söylenmemiş, görülmemiş gerçeğin peşindedirler. → Noktacı resimleri kullanılmaz.
- Pablo Picasso, dış dünyayı geometrik şekillere ifade etmiş. • Apollinaire, M. Jacop

Epizansiyalizm (Varoluşçuluk): "Jean Paul Sartre" kurucusudur.

- 2. dünya savaş yıllarında
- insanın kendini var etme sürecini anlatır.
- insan baş bir levhadır. Sonra onu doldurur.
- "Bunalmış edebiyatı" olarak da bilinir. → Ayakkabına taş girer de onunla yürürsün.
- Jean Paul Sartre, Andre Gide, Nietzsche, Albert Camus, Franz Kafka

@hayalleregidenyolum

Batı Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı

TANZİMAT EDEBİYATI

Tanzim = düzenleme

Batı Etkisinde Gelişen?

Tanzimat
Servet-i Fânun
Fecri Âh
Millî Edebiyat

- Hazırlık Dönemi
- Tanzimat 1. dönem → esas dönem
- Tanzimat 2. dönem → tanzimat ve servet-i fânun arası geçiş dönemi

81

→ Osmanlı'nın 16. yy'ı parıktı. Sonra gelişmeye başlıyor. Toplum düzeni bozuluyor. Bir şeyler eksik diye düşünüyorlar. İlk yeniliği orada başlatmışlar. Osmanlı yarıncı batıya çevirmiş.

2. mahmut'un oğlu Abdülmedit tahta geçiyor. En batıcı padişah. → Fransa'da okumuş.
→ Tanzimat Fermanı'nı ilan etti.

→ Mustafa Reşit Paşa 3 Kasım 1839'da Fermanı okuyor. Gülhane Parkında. (Gülhane Hattı Hümayun) → pazar günü okunmuş.
→ Paşa giderken ailesiyle helal alıyor.

(1839-1860).

→ ilk çeviri, Yusuf Kamil Paşa'nın Fenerari'dan çevirdiği "Telemak" eseridir.

Tanzimat Dönemi Hazırlık =

- Tercüme Odaları → Batı dillerindeki eserleri çevirirler
- Encüman-i Daniş (Danışma Topluluğu) → okutulacak kitapların seçildiği, incelendiği bölüm.
- Encüman-i Şuara → Divan edeb. tekrar canlandırmak, korumak istemişler.

• Akif Paşa

Sadullah Paşa

Ethem Paşa önemli yazarlardır.

"Adem Rasidesi"
(Yokluk Rasidesi)

↳ "19. asır"

manzumesi var.

↳ eşitlik kavramlarını
an plana çıkarmış.

@hayalleregidenyolum

Tanzimat Edebiyatı 1. Dönem (1860-1876)

- 1860'da ilk ^{gazete} gazete olan "Tercüman-ı Ahval" gazetesini Apâh Efendi ve Şinasi çıkarıyor. → Gazete çıkınca Tanzimat başlıyor.
↳ Şinasi mukaddime yazıyor.

- 1876'da Meclis-i Mebusan kapatılınca 1. Tanzimat dönemi bitiyor.

• Şinasi, Ziya Paşa, Namık Kemal dönemin önemli şairlerindendir.

- Pek çok edebi tür, edebiyatımıza girdi. → Batıdaki birçok edebi tür.
(Roman, hikaye, tiyatro, makale, eleştiri...)

- ↳ Tanzimat sanatçıları her türde eser vermişlerdir.
↳ Heves, ilgi vardı.
↳ Biri olmazsa diğeri olur diye düşüneyorlardı.

- "Sanat toplum içindir" anlayışı vardı.

- Dilde sadeleşme gerçekleşmemiş.
↳ Zengin aile çocukları onlar Namık Kemal çocukken divan edeb. dersleri almış.

- Edebiyatımıza "vatan, millet, hak, adalet, eşitlik" gibi kavramlar geldi.

- İlk erasmus yapan Şinasi, Fransa'ya girip, kültürünü alıp edebiyata yansıtır.

- Politik duruşları vardı. Aynı zamanda devlet adamlarıydılar.

- ↳ Klasisizm, Romantizm akımları etkili olmuş.

2. hissedilmiş.
- çeviri
- tiyatro

- roman
- şiir → etkisi çoktur.

- Şinasi, Namık Kemal, Ahmet Mithat Efendi, Ziya Paşa
↳ Ahmet Vefik Paşa, Semsettin Sami, Direktör Ali Bey

82

→ İlk eleştiri kitabı Namık Kemal'in "Tanhî-i Harabat" eseridir.

→ Sinasi "Tercüman-ı Ahval mukaddimesi" yazıyor ilk makedir.

GAZETE : Tanzimat 1. dönem sanatçıları, büyük önem vermişler.

- Halka direk ulaşabiliyor.
- Halkın bilgi alması sağlanabiliyor.
- Eserlerini halka ulaştırabiliyorlar → "Tefrika etmek"
- 1860'da ilk özel gazete "Tercüman-ı Ahval" çıkarılıyor. → Sinasi ve Ağâh Efendi
- İlk resmi gazete "Takvim-i Vekayi"
- "Ceride-i Havadis" yarı resmi gazetedir.
→ İngiliz William Churchill çıkarıyor. Gazete satmıyor, para az, devlet destek veriyor.
→ Bu yüzden yarı resmi gazetedir.
- "Tasvir-i Efkâr" → Sinasi tek başına çıkarıyor.
Fransa'ya gidince Namık Kemal'e devrediyor.
- "Ayine-i Vatan" ilk resmi gazetedir.
- "Muhbir" → Ali Suavi çıkarmış.
- "Hürriyet" Avrupa'da çıkan ilk Türk gazetesidir. Namık Kemal ve Ziya Paşa Londra'da kurmuş.
- "İbret" → Ahmet Mithat Efendi çıkarmış. → Namık Kemal düşünce yazılarını paylaştırmış.
- "Diyojen" ilk mizah dergisidir. Teodor Kosop çıkarmıştır.
- "Devir ve Bedir" gazetelerini Ahmet Mithat Efendi çıkarmıştır.
- "Tercüman-ı Hakikat" → Ahmet Mithat Efendi çıkarıyor.
- "Terakki" ilk Türkçe kadın gazetesidir. → "Hümayyis" ilk çocuk gazetesidir.
→ Haftada bir kez ilave olarak mizah nüshası da vardır.

ŞİİR : Biçim eski, içerik yeni

Divan şiirindeki özellikler devam ediyor

Aynı nazım şekillerini kullanmışlar (gazel, kaside)
→ beyit
→ aruz ölçüsü

→ Tema : hürriyet, millet, adalet, eşitlik, eleştiri

- "Bütün güzelliği önemlidir" → Bir şeyler anlatma derdi var.
- "Kulak için kafiye" anlayışı vardır.
- Başlık konmaya başlanmış. → Somut anlayış gelmiş.
- Romantizm etkisi vardır. → Kafiye kuralları esnetiliyor.
→ Kaside'nin bölümleri kaldırılıyor.

ROMAN: Edebiyatımıza Tanzimat ile girdi.

→ İlk kez girdiği için çok başarılı olmasını bekleyemeyiz.
→ Zirveye çıktığı dönem Cumhuriyet'tir. Roman'ın emekleme aşaması Tanzimat'tır.

→ Teknik açıdan kusurludur.

→ Yazarlar, araya girip bilgi veriyorlar.
(karakterlerini gizleyemiyorlar.)

→ Gereksizce uzun betimlemeler (gereksiz doğa betimlemeleri)

→ Aşırı tesadüfler

→ Özellikle Ahmet Mithat Efendi
→ kusurlu olmasında romantizm akımının da etkisi var

(karakter)
→ Caniyelik kurumunun eleştirisi yapılıyor.

→ Evlilikte gençlere söz hakkı verilmemesi.

→ Yanlış batıllaşma (Alaturka) → Geleneğe bağlı tipler.

(Alafranga) → Batılığa özenen, kendini batılı sanan tipler

→ İyi-kötü, ak-kara çatışması var.

hep iyi hep kötü

(romantizm etkisiyle)

→ olayların sonunda herkes ölüyor.

84

→ ilk yerli roman Semsettin Sami'nin "Taaşuk-ı Talat ve Fitnat"

→ ilk edebi roman Namık Kemal'in "İntihab"

@hayalleregidenyolum

→ ilk çeviri roman Yusuf Kamil Paşa'nın Fenerian'dan çevirdiği "Telemak"

→ ilk tarihi roman Namık Kemal'in "Cezmi"

HİKAYE: İlk hikaye örneği Ahmet Mithat Efendi'nin "Levâif-i Rivayat" adlı yapıtıdır.

→ Batılı anlamda ilk hikaye örneği Sami Paşazade Sezai'nin "Küçük Seyler"

TIYATRO: Batılı tarzda tiyatro eserleri, yazılı metne dayanır. Sahnede oynanır.

→ Batılı anlamda yazılan ilk tiyatro Şinasi'nin "Şair Evlenmesi"

→ Sahnelenen ilk oyun Namık Kemal'in "Vatan yahut Silistre"

→ Namık Kemal, tiyatroya en çok önem veren kişidir.

Türk edeb. ilk trajedi yazarı "Ali Hacılar Bey"dır. "Sergüzeşt-i Renviz" bu türün ilk örneğidir.

Tanzimat 1. Dönem Sanatçıları

(İbrahim)

Şinasi = Batılı anlamdaki Türk edebiyatının kurucusudur.

→ İlklerin şairidir.
→ Kiosisizm akımından etkilenmiştir.

→ Devlet bursuyla yurt dışına gönderilen ilk öğrenci.

→ Ağâh Efendi ile ilk özel gazete olan "Tercüman-ı Ahval"i çıkarmışlar.

→ Şiire yeni kavramlar getirmiş. (vatan, hürriyet, adalet, eşitlik...)

→ Roman ve öykü türünde yazmamış.

→ Halk kültürüne yönelmiş. İlk folklor çalışmasını yapmış.

→ Noktalama işaretlerini kullanan ilk yazardır.

→ Edebiyatımızda yazılan ilk tiyatro oyunu "Şair Evlenmesi"ni yazdı.

→ Gazetenin öneminden bahsediyor.

→ Türk edebiyatındaki ilk makale örneği olan "Tercüman-ı Ahval" mukaddimesi ni yazmış.

→ Dilde sadeleşme hareketinin öncüsü olmuştur. Önemli aşama kaydetmiş.

→ Tek başına "Tasvir-i Efkâr" gazetesini çıkarmış.

→ La Fontaine'den fıkrlar çevirmiş.

→ İlk şiir çevirileri yapmış. (Tercüme-i menzume)

→ Adını "şinasi" olarak yazmış.

• Müntehabat-ı Eş'ar → kendi şiirlerini toplamış.

• Durub-u Emsal-i Osmaniye → Atasözlerini toplamış. [folklor ile ilgili ilk çalışmadır.]

• Şair Evlenmesi → Tek perdelik töre komedisi

→ Müştak Bey Kumru'dan hoşlanıyor
→ İsteme olunca ablasını kovalıyorlar.
→ Düzensin diye imama rüşvet veriyorlar.
→ Sonra nikah düzeltiliyor, Müştak Bey, Kumru ile evleniyor.

@hayalleregidenyolum

Namik Kemal = "Vatan şairi" olarak bilinir.
İlk kullanan kişidir.

85

→ Eserlerinde vatan, millet, hürriyet gibi kavramlar kullanmış.

→ Eserlerinde topluma faydalı olma amacı vardır.

→ Romantizm'den etkilenmiş.

→ "Osmanlılık" ideolojisini savunmuş. → "Encümen-i Şuara" topluluğunda yer almış.

→ "Lisan-ı Osmani Edebiyatı Hakkında Bazı Mühazat-ı Samildir" makalesinde edebiyatla, dil ile ilgili görüşlerini ortaya koymuş.
(ne utanmaz köpekleriz)

• Hürriyet kasidesi → kaside'nin hükümlerini es geçmiş.

• Voleyla

• Vatan Sarkısı

→ Ziya Paşa ile Londra'da "Hürriyet" gazetesi çıkarıyorlar.
→ "İbret" gazetesi çıkarmış.
→ Şinasi'nin çıkardığı "Tasvir-i Efkâr"ı andan devralıp devam ettirmiş.

Namık Kemal "Vatan Yahut Silistre" eserini yazınca mağosa'ya sürgün ediliyor.
Celalettin Horzemsah eseriyile de Victor Hugo'ya özeniyor.

→ En sevdiği tür tiyatrodur. "Tiyatro eğlencelerin en faydalısıdır"
→ sahnelenen ilk tiyatro

• Vatan Yahut Silistre → Zekiye ve İsmail Bey'in aşkı
↳ Askere gidiyor, Beni seven arkadaşın peşini diyor

• Kara Bela → Zekiye de erkek kılıfına girerek askere gidiyor
↳ Sonra evleniyorlar

• 20 Yıllık Çocuk → Şefika, Atıf

• Akif Bey

• Celalettin Horzemsah

• Günihal
(Raz-ı Dil)

"Remn müdafanamesi"
İslamiyet kitabı

Romanları

→ İlk edebi roman

→ İlk tarihi roman

Adil Giray, Perihan, Şenriyar

• İntibah → Ali Bey, Manpeyker, Dilaşuk
(Sergüzeşti Ali Bey)

• Cezmi → Kırım Hanı'nın olayları

→ Ali Bey'in babası ölüyor, para kalıyor. Yiyorlar parayı Manpeyker Ali Bey'in parasını yemek için ona yaklaşıyor. Ali Bey'in annesi bunu anlıyor Eve çarpiye alıyor. İsmi Dilaşuk. Bir ara Ali Bey ile Manpeyker'in arası bozuluyor. Ali Bey, Dilaşuk'a gönlünü kaptırıyor. Manpeyker hırs yapıyor. Dilaşuk hamama girince, Manpeyker de gidiyor. Neresinde ne var iyice gözlemliyor. Bazı erkeklerle para verip "Dilaşuk'un suratında su var" dedirtiyor. Kötü yola düşmüş izlenimi versin diye. Sonra Ali Bey Dilaşuk'u dövüyor. Annesi ölüyor. Dilaşuk'u yolluyorlar. Manpeyker kendi evine hizmetçi olarak alıyor. Sonra Ali Bey'i öldürme planı yapıyor. Bunu Dilaşuk öğreniyor. Hemen Ali Bey'e anlatıyor. Onlar da polisleri aratıyor. Suç üstü yakalamak için plan yapıyorlar. Dilaşuk, Ali Bey'in montunu giyiyor. Manpeyker Ali Bey zannedip, Dilaşuk'u öldürüyor. Ali Bey'de Manpeyker'i öldürüyor. Sonra hapse düşüyor.

Ziya Paşa = (İkilemde kalma)

→ Eski ile yeni arasında kalıyor.

→ "Şiir ve İnsa" makalesini yazmış.

↳ Aruz ile yazıyoruz ama heceyle yazsak daha güzel olur, diyor.

→ Namık Kemal "Bir öyle bir boylesin" demiş.

(Batılı anlamda ilk eleştiri)

→ "Harabat" isimli antolojisini yazmış.

↳ Halk şiir nasıl şiir yani? Osa olsa eşek anımsatır, diyor.

→ "Tahrib-i Harabat"ı yazıp Ziya Paşa'yı eleştirmiş.

→ "Takip" eserinde de ikinci cildini eleştirmiş. (Takib-i Harabat)

→ Toplumcu bir adamdır.

↳ Terkibibent ve Terkibent türlerinin en önemli şairlerindendir.

→ Atasözü gibi de yazmış.

"Eşeğe altın semer vurmuyor, eşek yine eşektir"

• Zafername → Hiciv örneği
→ Saadettin Ali Paşa'yı övermiş gibi yapıp gömüyor.

• Rüya → Ali Paşa'yı hedef alan siyasi bir eleştiridir. 1002 yazı türünde
→ karşıt görüşte yazılmış.

• Defter-i Amal → Çocukluk anılarını yazmış.
→ Batılı anlamda ilk anı örneği sayılır.

• Eş'ar-ı Ziya → Şiirleri toplanmış.

• Veraset mektupları

• Emile → J.J. Rousseau'dan seviridir.

(ilk rapora örneği)

86

@hayalleregidenyolum

→ Türk edebiyatında onun kadar eser veren yoktur. Bu nedenle "yazı makinesi" olarak tanınır.

(Hacı-i emel) denmiş. Kendi döneminde

Ahmet Mithat Efendi = Tanzimat döneminin halk arasında en sevilen adamıdır.

→ Diğerleri zengin aile çocuğu, ama Ahmet Mithat Efendi en dipten çıkmış. Çok fakirlermiş. Kendi emeğiyle yükselmiş. Para kazanınca da mütevazı davranmış.

87

→ "Halk için roman" anlayışıyla yazmış. → Romantizm akımının etkisinde kalmış.

→ Romanları, araya girip bilgi verdiği için teknik açıdan kusurludur.

→ Okurda sonbet eder gibi yazmış. → Örneğin ayakbaşı sözcüğü geçti. Su marka kaliteli, zurdan almayan gibi açıklamalar yapmış.

→ Ben edebi sayılabilecek hiçbir eser yazmadım. Çünkü benim eserlerimi yazdığım sıralarda edebiyattan anlamayanlar, toplumumuzun büyük çoğunluğunu teşkil ediyordu. Benim emelim de fazla eser vererek çoğunluğa hitap etmek, onları aydınlatıp derdlerine tercüman olmaktı. Zaten edebiyat yapmaya ne vaktim ne de kalemin müsaitti. Bence o dönemde edebi eser vermek, karnini doyurmanın bir kimseye meyve ikram etmek kadar görüp bir hareketti.

→ İlk polisiye roman olan "Esrar-ı Cinayet" i yazmış.

→ "Paşazade" ve "Kırık Ambar" dergilerini çıkarmış.

→ Tercüman-ı Hakikat, Devir ve Bedir gazetelerini çıkarmış.

→ Yetimhanelere, gençlere, herkese yardım etmiş. → Kurban derilerini toplayalım bağışlayalım diyor. Dinciler karşı çıkıyor, gazeteyi basıyor. Ahmet Mithat dinden hadisler de vererek bunun normal olduğunu ispatlıyor, sonra kabul görüyor.

Romanları;

• Fetretun Bey ve Rakım Efendi

• Hasan Mevlânâ

• Hüseyin Feriân

• Dünyaya İkinci Gelış

• Yeniceriler

• Gürû Kızı

• Paris'te Bir Türk

• Dürdâne Hanım

• Henüz on yedi yaşında

• Yeryüzünde Bir Melek

• Müşâhadat

• Yön Türk

• Avrupa'da Bir Cevlon → Gezi yazısı

Öyküleri;

→ Edebiyatımızdaki ilk öykü örneği

• Letâif-i Rivayât

• Kissadan Hisse

• Cengi → Tiyatro

• Siyavus → Tiyatro

• Çerkez Özdenler → Tiyatro

Semsettin Sami = (GS'nin kurucusu Ali Samiyen'in babasıdır.)

→ Önemli bir dilçidir. Dil üzerine çalışmalar yapmış.

• Besa Rahut Ahde Vefa → Oyun

→ "Örnek Abideleri", "Kutadgu Bilig" üzerinde araştırmalar yapmış.

→ Edebiyatımızdaki ilk roman

• Taaşuk-ı Talat ve Fitnat → Roman

@hayalleregidenyolum

• Kamus-ı Türkî

• Kamus-ı Arabî

• Kamus-ı Fransêvî → Sözlük

• Kamusu'l A'âm → Ansiklopedi

• Sefiller, Robinson Crusoe → Çeviri

Fransadaki imparatorun beyaz arabasından yapıyor. Herkes imp. sonunda, imparator "napıyorsun değiştir arabayı" diyor. Ahmet Vefik "sz de osmanlı kayıp yapıyorsunuz" demiş. onlar kayıp değiştirmiş, Ahmet Vefik de arabayı siyaha boyamış.

Ahmet Vefik Paşa = Türkçülük, milliyetçilik ideolojisinin öncü sanatçılarından.

→ Yurt dışında eğitimler yapmış, türkçülüğü savunmuş. → Kiosisizm okumini benimsemiş.

→ Bursa'da valilik yapmış.

→ Tiyatro'ya çok önem vermiş. Bursa'ya tiyatro binası yaptırmış.

Anadolu Türkçesine ait
ilk sözlük

• Lence-i osmani → sözlük

• Secere-i Türk → Tarih

• Fezleke-i osmani, Hikmet-i Tarih

• Bilgi kadınlar
• Zoraki Tabip
• Kocalar mektebi
• Kadınlar
• Tartıffe

} tiyatro

(müdür)

Direktör Ali Bey = Tiyatroyu çok sevmiş. Tanzimat tiyatrosuna büyük emeği geçmiştir.

→ Moliere'den uyarlamalar yapmış. Örnek aldığı Ahmet Vefik Paşa'dan daha sade yazmış.

→ Mizahi yönü kuvvetlidir.

→ Teodor Kasap'ın çıkardığı ilk mizah dergisi olan "Diyajen" de mizah yazıları yazmış.

• Ayyar Hamza

Seveze Berber

• Kokona Yotıyor → Tiyatro

• Seyahat Jurnalı → Gezi yazısı

→ Batılı anlamda ilk günlük

• Lence-tü' l Hakayik

→ Türk edebiyatındaki ilk mizahi
sözlük (barbar kıldır? Barutlu bulmaca kişi)

Tanzimat 2. Dönem Sanatçıları

→ gazetelere sarılır...

→ II. Abdülhamit'in padişah olduğu dönem, sanatçılar için baskı yılıdır. "İstibdat dönemi" olarak bilinir.

→ II. Abdülhamit, osmanlı-Rus savaşını bahane edip meclis-i mebusan'ı kapattı.

→ Tanzimat ile Servet-i Fünun arasında köprü görevi görür.

→ Sanatçılar bireyselliğe yönelmişler. → "Sanat sanat içindir" anlayışı vardır.

→ Recaizade Mahmut ve Abdülhak Hamit dönemin önemli sanatçılarıdır.

→ Dilde sadeleşme amacını terkemişler.

@hayalleregidenyolum

→ Divan edebiyatının birimsel özellikleri terk edilmeye başlanıyor.

→ Şiirlerde aruz ölçüsü kullanılmaya devam ediliyor.

→ Gazete önemini kaybediyor. (Baskı dönemi yüzünden)

88

→ Tiyatrolar okunmak için yazılmış.

→ Romanlarda biraz düzeme vardır.

→ Romanlarda realizm, naturalizm etkisi vardır.

→ Şiirlerde romantizm etkisi görülür.

→ Öğretmen

"Kudremadan birkaç şair" eseriyle Fuzulî, Nefî, Râkî gibi eski şairlerin yaşamlarını ele almış.

Recaizade Mahmut Ekrem = döneminde ustat olarak tanınır.

→ Edebiyat kuramcısı "teorisyen" olarak yeniliklere öncülük etmiştir.

→ Servet-i Fünun'un oluşmasını sağlamıştır. → Muallim Naci'nin de etkisi var.

→ Divan edebiyatını, eskiyi savunan Muallim Naci ile tartışmış. Muallim Naci'nin "göz için uyak" anlayışına karşı "kulak için uyak" anlayışını benimsemiş.

"Tahm-i Edebiyat" kitabı çıkarıyor. Muallim'i yazmıyor. İkisi de aynı okula öğretmenler. Sonra birbirlerine düşüyorlar. Genç bir şair dergiye şiir gönderiyor. Recaizade beğeniyor, Muallim fıttırıyor. Bunda göz için kafile yok diyor. Recaizade kulak için de olabilir diyor. Birbirleriyle tartışıyorlar. Muallim Naci farklı gazetelerde sürekli Recaizade'ye şiddetmiş. Recaizade yıpırıyor.

→ Recaizade yeninin, Muallim Divan'ın lideri olarak görülmüş.

→ "Zerratten şumusa kadar güzel olan her şey şiirin konusu olabilir"

→ 3 çocuğunu kaybetmiş. Nijat oğlunun ölümünden çok kötü etkileniyor.

• Araba Sevdası → ilk realist roman
→ Bihruz Bey, Feriye

→ "An Nijad" şiirini yazıyor.

Şiirleri:

@hayalleregidenyolum

• Nağme-i Seher

• Yadigâr-ı Sebâb

• Zemzeme

• Nijad Ekrem

Öyküleri:

• Munsin Bey

• Semsa

• Tahm-i Edebiyat → ders kitabı

• Tokdir-i Erman → eleştiri

Tiyatroları:

• Afife Anjelik

• Vuslat

• Çok Bilen Çok Yanılır - Atala

• Yahya Kemal, döş ve batıyı başarıyla sentezlemiş.

Muallim Naci = (Ömer)

→ Eski şiirin temsilcisi olmasına rağmen batılı şiir tarzında başarılı örnekler yazmış.

→ Hem batılı hem doğuyu karıştırmış. (Neoklasizm)

→ Gelenekçi şiir anlayışının temsilcisi sayılır. Aruz ölçüsünü kullanmış.

→ Recaizade'nin zemzeme'sine karşılık Dememe yazmış.

→ "Köylü kızların şarkısı" şiiri köyden söz eden ilk şiirdir.

• Sembüle

• Ateşpare

• Şerâre

• Fürûzan

→ şiir kitapları

• Dememe → eleştiri

• Ömer'in Çocukluğu → Anı

• Lügat-ı Naci → sözlük

• İstihmat-ı Edebiyye → ders kitabı

Naturalizmin izleri görülür.

→ Batıya dönük bir yazar

Nobizade NOZİM =

• Karabibik

→ köy yaşamını anlatan ilk roman

• Zehra

→ ilk tezi psikolojik

• Yadigarlarım

• Haspa

• Zavalı kız

• Sir Hatıra

• Sevda

• Heves Ettim → şiir

90

Samî Paşazade Sezai =

→ Roman ve öykülerinde realizm akımının etkisindedir. Romançılıpımıza realizme yönelttiği kişidir.

• Küçük Seyler → Hikaye

→ Batılı anlamda yazılmış ilk başarılı hikayedir.

• Serpü Zest → Roman

→ kâlelî eleştirmiş.

Hikaye, anı, söyleşi gibi yazıları "Cela" adlı eserinde yer alır.

• Sir → tiyatro

Türk romanının romantizme geçiş.

@hayalleregidenyolum

→ Cariye olan Dilber'i İstanbul'da bir aileye satıyorlar.

Fransa'dan gelen konağın oğlu Celal, resimlerinde Dilber'i model olarak kullanıyor. Celal, Dilber'e aşık oluyor. Celal'in annesi bunu farkedince Dilber'i bir Mısırlıya satıyor. Konakta Dilber'i seven Haremşisi Cevher Dilber'e aşık, onu kurtarmak ister. Cevher, bir gece Dilber'i kurtarmak için odadan çıkarken merdivenden düşer ve ölüyor. Dilber de esirlikten kurtulmak için kendini Nil nehrinden atıyor.

Abdülhak Hamit Tarhan =

→ Tanzimat 1. dönemden beri Divan'ı yıkılmaya çalışıyordu. Abdülhak Hamit Divan şiirini yıkmış.

→ Yeni şiir teknikleri getirmiş.

→ Aruz ölçüsünü bir türlü bırakamıyorlar.

"Anıjambon" tekniği

→ cümleyi farklı dizelelere yayma anlayışı

→ Aynı şiir içinde birden çok aruz ölçüsü kullanmış.

→ Şiir ve tiyatro türleriyle ön plandadır.

→ Romantizm etkisindedir.

→ "Şair-i Âzam" ve "Tezâtir Sairi" unvanları vardır.

→ ılgıneleyici bir

şiiridir. başlıdır. (Büyük şair)

→ ılgı-katışı

→ dengsizlik ve karışıklık, şiirleri ve kişiliğinin başlıca özellikleridir.

→ Abdülmâlik Hamit, elçilik yapmış, yurtdışında çok yaşamış. Para bitince, sıkıntıya düşünce "Sair-i Azam" şiirini yazmış.

→ "Validem" şiiri, ilk kafiyesiz şiirdir.

→ 21 tane tiyatro eseri yazmış. Sahnelenmek için değil, okunmak için.

ahayallere giden yolum

→ Kimisini nazım, kimisini nesir, kimisini nazım-nesir karışık yazmış.
(şiir)
hece veya aruzla

91

→ Tiyatrolarında egzotik konuları işlemiş.

→ yabancı dilleri okuyan

→ Şiire metafizik ve serbest düşünceyi getirmiştir.

→ Eşi Fatma Hanım'ın ölümü üzerine yazdığı şiir niteliğindeki "makber" adlı uzun şiiri, Türk şiirinde metafizik düşünmenin başlangıcı sayılır.

→ Sonra farklı kadınlarla evlenmiş. Hatta birgün Atatürk ile yemek masasında bir kadına "kadına bak, kesin yabancıdır" şeklinde ithamlarda bulununca Atatürk kızmış. Ama birbirlerini hep sevip saygı duymuşlar.

• Sahra → ilk pastoral şiir • Validem → ilk kafiyesiz şiir • Makber • Ölü • Hacı • Bâîrden Bir Ses

• Divaneliklerim yahut Belde • Garam → şiirleri

tiyatroları:

→ mensur
• Macera-yı Asik

→ mensur
• Sabr u Sebat

→ mensur
• İçli Kız

→ nazım-nesir karışık
• Düster-i Hindu

→ aruzla
• Sardanapa

→ heceyle yazılmış
• Nesteren ilk tiyatro

• Eşber → aruzla yazdığı ilk tiyatro

• Finten

Ali Suavi

→ "Muhbir" gazetesini çıkarmış.

→ Sarıklı intihacı olarak tanınmış.

Ahmet Cevdet Paşa

→ ilk medeni hukuk konusu olan "Mecelle" yi yazmıştır.

• Kıss-ı Enbiya

→ Fatma Aliye'nin babasıdır.

Fatma Aliye

→ ilk kadın romancıdır.

Besir Fuat

→ Pozitivizm'i savunur.

→ ilk kez bilimin ve nesnel eleştirinin örneklerini veren kişidir.

Servet-i Fünun Edebiyatı (1896-1901)

- "Edebiyat-ı Cedide" de denir.
(-yeni dönem) → tanzimattan sonraki dönemlere denir.
- Kısa bir süre olmasına rağmen önemli bir dönemdir.
- Recaizade, Ahmet İhsan Tokgöz'e "Bizim çok iyi çocuklar var, bilim dergisinde yazsınlar" diyor. (servet-i fünun dergisi)
- Tefik Fikret, derginin edebiyat kısmını idare eden hale gelmiş. Sonra da topluluk kurulmuş.
- Hüseyin Cahit Yalçın "Edebiyat ve Hukuk" makalesinde yazdığı "fakat bir gün geldi ki 1789 idaresiyle Fransa'da tahrîk teessüs etti" cümlesi, Fransız ihtilalini anıstırıyor gerekçesiyle dergi II. Abdülmecid tarafından kapatıldı.
- Tefik Fikret dergiyi bırakıyor, dergi dağılıyor. → kulak için kafiye
- Servet-i Fünun edebiyatının oluşumunda "Recaizade Mahmut Ekrem" etkili olmuştur.
→ Abdülhak Hamit de servet-i fünuncular üzerinde etkilidir.
- Servet-i Fünun, eski-yeni tartışmalarının yeni edebiyat lehine sonuçlandırıldığına kanıttır.
- O dönem "baskı, istibdat" dönemi olduğu için siyasal ve toplumsal konulardan uzak durmuşlar. Bireyci anlayışa sahiptirler.
- "sanat sanat içindir" anlayışını benimsemişler.
- Sanatçıları, direkt batı kültürüyle yetiştirmişler. → Tanzimatçılar batıyı sonradan öğrenmişti.
(orta tahrîk dönemi) → estiyile bağlarını koparmaları kolaydır.
- Baskıcı rejimde büyüdükleri için bireyci, içe kapanık, melankolik bir kuşaktır. → (orada çiftlik evi kurmak)
- Servet-i Fünun sanatçılarının hayali vardı, yeni zelande'ya gitmek istiyorlardı. Buna fırsat olmayınca manisa'nın bir köyüne gitmişler.
- Tefik Fikret bu hayali gerçekleştirirdi. Sayılır. Bir ev tutuyor, orada yaşıyor.
- Ahmet Mithat Efendi bu topluluğa önce "siz gericisiniz" diyor. Sonra "Teslim-i Hakikat" eserini yazıyor. "Ben pençleri eleştirdim ama edebiyata katkıları büyük" diyor.

→ Yüksek zümreye hitap ediyorlar. "Salon Edebiyatı" da denir.

- Dili iyice kapalılaştırdılar.
- En çok, dili açtırdıkları için eleştiri aldılar.
- Alışılmamış bağdaştırmalar kullanmışlar.

ahayallere giden yolum

• Sembolizm • Parnasizm • Realizm • Natüralizm okumlarından etkilendiler.

→ Şiirde, Tevfik Fikret ve Cenap Şahabettin
→ romanda, Halit Ziya Uşaklıgil ve Mehmet Rauf ön plandadır.

→ Türk edebiyatında, batılı anlamda ilk başarılı romanlar yazılmış. → Dil açar.
→ Halit Ziya'nın mai ve Siyah, Aşk-ı Memnu → realizm etkisi var.

→ Hayat kırıklığı, İstanbul'un sekin semtleri, yasak aşk... konuları işlenmiş.

→ Divan edebiyatı şiiri gelenekini kaldıran Abdülhak Hamit Tarhan'dır.
→ Divan şiirini gömenleri Servet-i Fânîcilerdir. Divan'ın nazım şekilleri bırakılıyor.

→ Nazım, nesre yaklaştırılmış.
→ Tevfik Fikret "serbest müstezat" nazım şeklini üretmiş.
→ Sone, Terzima, Triyale, Balat gibi batılı nazım şekilleri kullanılmaya başlanmış.

→ Parnasizm ve Sembolizm şiirde etkisini gösterir. → Tevfik Fikret "Her şey şiirin konusu olabilir" dedi.

→ "kulak için kafiye" anlayışıyla yazmışlar.

→ Gazetecilik bitmiştir. Dergiler çıkmamış → ilk mensur şiirler yazılmış.

Tevfik Fikret: Türk şiirinin batılı bir görünüm kazanmasını sağlayan en önemli şair.
→ Batılı düşüncelere sahip → şiir alanında başarılıdır.

Nazım nesre yaklaştıranlar: Tevfik Fikret, Mehmet Akif Ersoy, Nazım Hikmet

→ Aruzu Türkçeye başarıyla uyarlamış. → Parnasizm'den etkilenip yazmış.
→ Başarılı bir ressamdır.

→ Mehmet Akif ile aralarında siyasi anlamda tartışma olmuş.
→ Evine kendi çizmiş.
→ Yapımında kendisi de çalışmış.
→ Evine Asiyan adını vermiş.
(kuş yuvası)

→ ortak yönleri
• nazımı nesre yaklaştırmışlar.
• toplumcu şiirler yazmışlar.
• Aruzla yazmışlar.
→ Tevfik İrak, Mehmet İslamcıdır.

→ Tevfik, "Tarih-i kadim" şiirini yazıyor. Mehmet Akif tepki gösteriyor. O ara Tevfik Galatasaray lisesinden Robert koleji'ne gidiyor çalışmak için. Mehmet Akif bunu bahane edip ona Zonguç diyor.
→ Liseside can çalan kişi.

→ Sonra Tevfik "Tarih-i kadime Zeyn" şiirini yazıyor. Mehmet ile Molla Sırat diye hitap ediyor.
(ev)

→ Tevfik Fikret, iyi eğitim alması için oğlu Haluk'u yurtdışına göndermiş. O gırtlık papaz olmuş.

→ Serbest nazım ve sone kullanmış.

→ Sembolizm ve parnasizm'den etkilenmiş.

→ Hece ölçüsüyle de yazmış.

→ Tevfik Fikret, bireysel şiirler yazmış. Toplumcu sert üslupla kendi görüşlerini ifade ettiği şiirleri de var.

→ "Sis" şiirinde İstanbul'u kötülemiş.

→ II. Meşrutiyet ilan ediliyor. "Doksan Beşe Doğru" şiirini yazıyor.

İttihat ve Terakki'yi yönetime geçtiklerinden, eleştiriyor.

→ Portre şiir yazma geleneğini geliştirmiş. "Aveugle-i Tasvir" şiirinde 12 sanatçımızın tasvir ve tanıtımını yapmıştır. Parnasizm etkisi vardır.

• Mustafa Kemal için önemli biridir.

"Tevfik Fikret'i, ileride benim yaptıklarımı anlayacak olan kuşak anlayacak"

(Kırık söz)
• Rubab-ı Şikeste → ilk şiir kitabıdır. Aşk, kahramanlık, aile... konularını işlemiş.

• Rubab'ın Cevabı → toplumcu şiirlerini toplamış.

• Doksan Beşe Doğru

• Bir Lanza-i Taahhur

• Han-ı Yapma

→ İstanbul'u eleştiriyor.

• Sis

• Rücu

→ Sis'te söylediklerinden geri dönüyor.

• Şermin

• Haluk'un Defteri

→ oğlu Haluk'a öğüt olsun diye gençlere seslenmiş.

• Balıkçılar

• Hasa Çocuk

• Ramazan Sadakası

94

manzum şiirleri

@hayalleregidenyolum

Cenap Şahabettin: Asıl mesleği doktorluktur.

→ İyi eğitim almak için Fransa'ya gidiyor. Orada edebiyat çevrelerinde takılıyor.

→ Edebiyatımızda sembolizm ve parnasizm akımını uygulayan ilk yazarımızdır.

→ "Edebiyatta güzellikten başka gaye aramam"

→ "Sanat sanat içindir" anlayışını benimsemiş.

→ Bireysel konularda yazmış.

→ Dili açıktır.

→ Aruz ölçüsü kullanmış.

→ Anlam kapallılığı ve müzikaliteyi ön planda tutmuş.

→ Duyulmayan tanımlar ve sözcükleri kullanmış. (Altın kar, Siyah koku...) (Yasemin renkli sabbler (derf-i zerren), (Sabb-i semenfân))

→ Servet-i Fünuncular, dilleri ağır diye eleştirmişler.

→ Düz yazıları şiirlerine göre sadelerdir.

• Elhan-ı Şita

→ kar tonlarının doğasını anlatmış.

• Yakazat-ı Leyliye (gece uyanıklıkları)

• Tamam (gençlik şiirleri)

• Evrak-ı Leyal → ölümlük sonra, eserleri bir kitapta toplanmış.

• Avrupa Mektupları

• Suriye Mektupları

• Hac Yolunda

• Afak-ı Irak

• Yalan

• Köbe

• Evrak-ı Eyyam → düğün yazı

• Tinyaki Sözler

→ özgeçmişini toplamış.

• Nesr-i Harp

• Nesr-i Sulh

Halit Ziya Uşaklıgil : Romanıcılığın aşama kaydetmesini sağlamış, belli bir çizgiye taşımış.

→ Modern Türk romanın kurucusudur.

→ Öfuz Aday "Tutunamayanlar"ı yazarken, Halit Ziya'nın "Kırık Hayatlar" romanından etkilenmiş.

→ Mai ve Siyah, Aşk-ı Memnu batı tekniğine uygun, başarılı ilk romanlardır.

→ Realizm'den etkilenmiş.

→ Ruh çözümlerini başarıyla anlatmış.

→ Hayıf pencere çatışması

→ Yasak Aşk

→ Zengin Korkak çevresi

→ Romanlarında ağır bir dil kullanmış.

→ Hikayelerinde sade bir dille İstanbul'ı canlı yaşamı anlatmış.

→ Görüntü düzyazı ama şiirsel bir tat var.

→ Edebiyatımızdaki ilk mensur şiiri "Mezardan Sesler" yazmış.

- Mai ve Siyah
- Aşk-ı Memnu
- Kırık Hayatlar
- Nemide
- Sefiile
- Ferdi ve Sürekâsı
- Bir Ölümlük Defteri

Roman

- Sargun Demet
- Kadın Pencesi

Hikaye

- Bir Acı Hikaye
- Kırık Yıl
- Saray ve Ötesi

Anı

• Hâbus

• Fore

• Fûrûzan

Tiyatro

@hayalleregidenyolum

Menmet Rauf : Eserlerinde Halit Ziya'nın etkisi görülür.

→ Dili, Halit Ziya'ya göre hafiftir.

→ Psikolojik tahlilleri fazladır.

→ Otobiyografik özellikler gösterdiği için başarılıdır.

• Siyah İnciler → mensur şiir

• Eylül → ilk psikolojik roman

• Haras → KURBANUS SÖZÜSÜNİ ANLATIR.

• Ferda-yl Garam

• Genç Kız Krali

• Karantil ve Rosemin

• Son Yıldız

Roman

• Son Emel

• Asikane

• İhtizâr

Oyuncu

- Pence
- Sansar
- Cidal

(kadın) (erkek)

Eylül → Suat, Süreyya, Necip

→ Suat ile Süreyya evleniyor. Suat müziği seviyor. Süreyya balık tutmayı seviyor. Sonra ilişkileri monotonlaşıyor. Yazılıp (yazılı) giderim diyor Süreyya. Sen müzik yaparsın ben balık tutarım. Eğlencelerine renk katmak için dostları Necip'i de çağırırlar. Necip, ince ruhlu müziksever bir adam. Süreyya Necip'e balıkla giderim diyor. Necip gitmiyor. Suat ve Necip evde kalıyorlar. Arkadaş oluyorlar, sarıttan konuşuyorlar. İkisi de asık oluyor ama Hıraf edemiyorlar. Necip "en iyisi ben giderim" diyor. Giderken Suat'ın eldiveninin tekniğini alıyor ve İstanbul'a dönüyor. Sayıklamaya başlıyor, hastalanıyor. Suat eldiveninin tekniğini olmadığını fark ediyor ve Necip'i ziyarete gidiyor. Eldivenin diğer tekniğini de ona veriyor. Süreyya halâ balıkta.

Eylül ayı oluyor. Suat ve Süreyya İstanbul'a dönüyor. Suat evdeyken yorgun çıkıyor. Necip hemen onlara gidiyor. Suat'ı kurtarmak için eve giriyor, ikisi de yorulmuş oluyor.

Ahmet Hikmet Maftahoglu : • Haristan ve Gailistan öykü • Söğüt Hanım → Roman
↳ Milli edebiyata kaymış. • Çobanlar

Hüseyin Cahit Yalçın : Servet-i Fünunculara yapılan eleştirilere cevaplarını vermiş.
↳ kitabında eleştirilere verdiği cevapları toplamış.

• Kavgalarım → eleştiri

• Nicin Aldatılmış
• Hayat-ı Hakikiye sahifeleri → şiir

→ "Edebiyat ve Hukuk" makalesini yazması, derginin kapanmasına neden olmuştur.

• Naciye

• Hayal içinde

) Roman

→ Realizm'den etkilenmiş.

→ vatan, hürriyet

Süleyman Nazif : Servet-i Fünun döneminde Namık Kemal ekolünü sürdürmüştür.

→ "Kara Bir Gün" makalesini yazıyor, İngilizler İstanbul'u işgal etti diye. Sonra Malta'ya sürülmüş.

↳ "toplum için sanat" anlayışını benimsemiştir.

Firak-ı Irak

• Gizli Fidanlar

• Batarya ile Ateş

• Malta geceleri

) şiir

• Çal Çaban Çal → makale

Hüseyin Suat Yalçın :

Saffeti Ziya :

• Gave Destanı → şiir

• Salon Köşelerinde → Roman

↳ sosyete yaşamı anlatmış

↳ Espirili bir dil yapısı vardır.

↳ Lirik ve şiirler yazmış.

@hayalleregidenyolum

Ali Ekrem Bolayır :

Faik Ali Özansoy : Süleyman Nazif'in kardeşi.

↳ Abdülhak Hamit'i taklit etmiş.

↳ "İkinci Hamit" olarak tanınır.

↳ Namık Kemal'in öğrencisi.

• Vasiyet → şiir

• Elhan-ı Vatan → şiir

• Fani Teselliler

• Temasıl

↳ Türk-Yunan

savaşını işlemiş.

→ Servet-i Fünun'daki genel anlayışın dışındadır.

Servet-i Fünun dönemi Bağımsız Sanatçıları

Hüseyin Rahmi Gürpınar : Tanzimat dönemindeki Ahmet Mithat Efendi'nin yolundan gitmiş.

↳ halk için yazıyordu.

→ sade ve mizahi bir dille yazmış.

→ sıradan insanları işlemiş.

→ Araya girip bilgi de vermiş.

→ "Sokaklı edebiyata taşıyan yazar" olarak tanınır.

→ yanlış batılılaşma, eski-yeni çatışması, ruh hastalıkları, hırsızlar, İstanbul'un iç mahallelerini yaşamak gibi konuları işlemiş.

→ Romanları "töre romanı" özelliği gösterir.

↳ insanların toplumsal

davranışlarını anlayış şekliyle anlatmak

⇒ kadın psikolojisinden iyi anlamış. Halallarıyla büyümüş. Hic evlenmemiş. Örgü örmek hobisiymiş. kedileri çok severmiş.

→ Realizm ve natüralizm etkisi görülür

- Sık
- Hadisün Şerifi
- Şipseverdi
- Mürebbiye
- Kuyruklu Yıldızın Altında Bir İzdivaç
- Guliyabani
- Ben Deli miyim
- Hakk'a Sırdık
- Kaynanom Nasıl Kudurdu
- İffet
- Metres

Roman

→ Bolca roman yazmış.

- Kadınlar Vazisi
- Melek Sonmıştım Seytanı
- Eti Senin Kemiği Benim
- Namusa Acılık meselesi
- Katli Buse
- Kadın Erkekiesince
- Hazan Bülbülü
- Gulbahar Hanım

Öykü

Tiyatro

Kuyruklu Yıldızın Altında Bir İzdivaç

→ 1910'da Halley kuyruklu yıldızı dünyaya çarpacak denmiş. İstanbul halkı arasında konuşulmuş. Panik oluşmuş. İrfan Sarıp, batı ilimlerini öğrenmiş bilgin biriydi. Halkı canlı görüyordu. Bircün bir kadın görüyor, pesinden gidiyor. Tanışma teklif ediyor. Kadın istemiyor ve rezil ediyor. İrfan Sarıp, kadınlara düşman oluyor. "Canlı işte bir de beni küçümseyor" diyor. Kadınları yıldız hakkında korkutmaya başlıyor. Sonra bir kadın, yıldız hakkında soru sorduğu bir mektup yazıyor Ali Sarıp'a. Yürüyor ona. İrfan da soruya romantik cevaplar yazarak ona yürüyor. Ve kadına görüşme teklif ediyor. Kadın "evleneceğiz ama, yüzüme kuyruklu yıldızın çarpacağı zaman göreceksin diyor. Tam yıldızın çarpacağı gece birbirlerini görüyorlar ve evleniyorlar.

Mürebbiye → kadın öğretmenlere denir.

Denri Efendi, torunları Fransızca öğrensin diye matmazel Anje'yi konağa alıyor. Matmazel Sem'i, Sadri'yi ve Denri Efendi'yi baston çıkarır.

→ (Natüralizmi başanlı şekilde işlemiş.)

@hayalleregidenyolum

Ahmet Rasim : Türk edebiyatında Fıkra türünün ilk önemli ustasıdır.

→ İstanbul'daki günlük yaşamı sade bir dille ele almış.

→ Romanlarına "cep roman" demiş.

→ teknik açıdan kötüydü.

• Ciddi Mizan

• Muharrir Bu Ya

• Şehir Mektupları

• Eşkâr-ı Zaman

• Gülüştür Ablağları

• Romazan Sonbetleri → sonbet

Fıkra

• Falaka → Anı

• İlk Sevgi

• Askeraplı

• Tercübesiz Aşk

Roman

→ Abdülmecit döneminin İstanbul'unu anlatmış.

(7 meşaleciler de beş hececiyi eleştirip bir şey yapamamış.)

Tansin Nahit = "Adalar sözi" olarak tanınmıştır.

• Ruhi Bıkay'da eserinde şiirlerini toplamış

Emin Bülent Serdaroğlu → GS takımının ilk kaptanı
Victor Hugo'nun "mavi gözlü Yunan çocuğu" şiirine karşılık "kin" şiirini yazmış.

Fecri Atı Edebiyatı (1909-1912)

→ Servet-i Fünun döneminde Abaülhamid'in baskı rejiminden dolayı 8 yıl beklemişler.
(istibdat dönemi)

→ İttihat ve Terakki yönetime geçip 2. meşrutiyet ilan edilince rahatlıyorlar.

→ 20 Mart 1909'da Hıralı matbaasına duyuruyorlar, "topluluk kuruyoruz" diye
Ahmet Haşim, Refik Halit Karay, Yakup Kadri, Mehmet Fuat Köprülü, Faik Ali...
diyan geliyor.

→ Ahmet Haşim "İsmimiz sine-i emel olsun" diyor.
kabul ediliyor Faik Ali "Fecri Atı" olsun diyor ve ismi oluyor.
(geleceğin şairi)

→ Fecri Atı dergisi çıkarılmıyordur. Sonra zaten Servet-i Fünun dergisi var, orada
yazalım diyorlar.

→ Bildirilerini de "Fecri Atı Encümeni-i Edebi" olarak yayınlıyorlar.
→ Bildiri yayımlayan ilk edebi topluluk.

→ Servet-i Fünun'a tepki olarak ortaya çıkmışlar, onları yeteri kadar Batı yanısı
olamamakla suçlamışlar.

→ Servet-i Fünun'dan öteye gidememişler.

@hayalleregidenyolum

↓

- Genç yeteneklerin çıkmasını sağlayacağız.
- Kendi eserlerimizin olduğu kütüphane kuracağız.
- Batılı eserleri çevireceyiz.
- Konferans ve paneller düzenleyeceğiz.

→ İdeallerinin gerçekleşmesi için, topluluğun kısa sürmesinde etkenler.

→ "Sanat şahsi ve muntazam" anlayışları vardı.
→ kişisel ve saygıdeğer

→ 1911'de Selanik'te Ali Canip Yöntem, Ömer Seyfettin ve Ziya Gökalp "Genç kalemler"
dergisi çıkarıyor.

→ Milli edebiyat gümüş gümüş geliyor.
→ Çoğu oraya geçiyor.

"Kıyâ veznî"
demiş.

Ahmet Haşim = sessiz sarıncı. cirkiniyinden yakınmış.

→ şiirle ilgili düşüncelerini "Piyale" adlı şiir kitabının önsözünde (şiir hakkında bazı malhozalar)
açıklamış.

→ şiirde anlam oramak, bulgulu eti için vurmadır.

→ "şiir anlatılmak için değil, hissedilmek içindir."

• Göz saatleri) şiir (heykel hastanesi)
• Piyale (merdiven) • Bize Göre (deneme)

• Frankfurt Seyahatnamesi → Gezi

✓ Türk edebiyatındaki
batılı anlatıma başarılı
ilk denemeler

→ Heceyi kâğıtsemiş.
→ "Arap Haşim"

(şiir hakkında bazı malhozalar)
Empresyonizm

→ Sembolizm'den etkilenmiş.
→ Sof şiirin temellerini atmış

→ Kızıl, pân baharı, sararmış
yapraklar, hayale sipinme

→ şiirlerinde aruz ölçüsü
kullanmış.

T.C. kuruluyor. Sonrası cumhuriyet dönemi oluyor.

Milli Edebiyat (1911-1923)

→ Seranik'te "genc kalemler" dergisi çıkıyor.

→ Batıda milliyetçilik vardı. Bizim aydınlarımız da keşfediyor.
(dünyada)

→ Türk-Yunan ve Balkan savaşları milliyetçiliği tetiklemiş.

→ Ahmet Vefik Paşa gibi tanzimat'ta milliyetçiliğin öncüleri de vardır.

→ İdeolojinin edebiyata yansımalarıdır.

Osmanlı'yı
kurtarmak
için

- Osmanlılık : Namık Kemal, tanzimatçıları
- İslamcılık (ümmeçilik) : Mehmet Akif Ersoy
- Batıcılık : Tefik Fikret
- Turancılık (Türkçülük) : Ziya Gökalp

→ Başarılı olmadı. TR-Yunan ve Balkan savaşları nedeniyle.

→ Başarısız oldu. Arap ulusları bağımsızlık istiyordu.

→ Halka batı değerleri kabul ettiremezsin.

→ Batı zaten kabul etmiyordu.

Mustafa Kemal, bu 2 akımdan etkilenip T.C.'yi kurmuştur.

99

@hayalleregidenyolum

- Çocuk Bahçesi
- Türk Derneği
- Türk Yurdu
- Halka Döşü
- Türk Sözü
- Yeni Mecmuası
- Derhan

milli edebiyatı destekleyen dergiler

→ Ömer Seyfettin, Ali Canip Yöntem ve Ziya Gökalp "Genc Kalemler" dergisini çıkarmışlardır.

→ ve milli edebiyat başlamıştır.

→ Ömer Seyfettin bu dergide "Yeni Lisan" makalesini yayınlıyor.

- Arapça Farsça tamlamalar terk edilmeli.
- Arapça Farsça sözcüklerin Türkçesini kullanalım.
- Arapça Farsça sözcükleri, Türkçe okunuşuna göre yazalım.
- Halkın diline yaklaşıp Arapça Farsça sözcükler kullanılabilir.
- konuşma dili ile yazı dili arasındaki fark ortadan kalksın.
- İstanbul Türkçesi kabul edilsin.

→ Atatürk, Ömer Seyfettin'in düşüncelerini kurumsallaştırmış.
→ TDK kurulmuş.

→ Türkçülüğü savunan dergiler çıkmış.
→ Dergi önem kazanmış.

→ Tiyatro tekrar canlanmış. "Dargıbedayi" kurulmuş.

Müşirzade Celal de ön plana çıkmış.

"İstanbul Şehir Tiyatroları" adını almış.

→ Yerli oyuncular, tiyatro sanatçıları yetişmeye başlamış.

→ "Münir Erteğül", modern hale getirmiş.

Roman ve hikaye ;

- Olaylar İstanbul dışına çıkmaya başladı.
- Dil sadedir.
- Anadolu'da yaşam, savaşların yıkımları, günlük yaşam, aydın-halk çatışması, imam-öğretmen çatışması, doğu-batı karşıtlığı, kısırlar arası çatışma gibi konular işlenmiş.
- Realizm den etkilenilmiş
- olay tarzı hikayeler yazılmış.

Şiir ;

- ulusal kaynaklara yönelme
- memleket sevgisi
- Hece ölçüsü
- sade dil

ahayallere giden yolum

- kuru bir memleket sevgisi vardır.
- Anadolu'ya gitmeden benim için Anadolu diye yazılmış.
- orda bir köy var uzakta şb
o köy bizim köyümüzdür şb
↳ E git o zaman şg

100

- Cenap Şenabettin, Servet-i Fünun çizgisinde devam etmiştir.
 - ↳ aruzî
 - ↳ ağır bir dile
- Mehmet Akif Ersoy, halkın yaşamışından hareketle manzumeler yazmış.
- Ahmet Haşim ve Yahya Kemal saf şiir anlayışında devam etmişlerdir.

Sembolizm'in etkisinde

Beş Hececiler (HEYFO)

Faruk Nafiz Çamlıbel, Enis Beşikçioğlu, Yusuf Ziya Ortaç,
Orhan Seyfi Orhon

- Hepsisi, önce aruz ölçüsünü kullanmış.
 - sonra ;
 - ↳ Hece ölçüsü
 - ↳ sade dil
 - ↳ memleket sevgisi
 - ↳ rahmetanlık, yığıltık
- Başarılı olamamışlar.
 - ↳ 7 meşaleciler, 5 hececileri eleştirmişti.
 - Şiir bir memleketçi anlayıştan ileri gidememişler.
 - ↳ Anadolu'yu görmeden onun hakkında şiirler yazmışlardır
 - ↳ samimiyetsiz

Faruk Nafiz Camilibel :

→ "Kıskanç" şiiri bestelenmiş.

→ Şiire aruz ile başlayıp heceye geçmiştir.

→ Mizahi özellikleri vardır.

→ "Camdeviren" ve "Deli Ozen" takma adlarıyla

"Akabab" dergisinde mizahi şiirlerini yazmış.

• Han Duvarları

• Sanat

• Sarkin Sultanları

• Gönülden Gönüle

• Coban Cismesi

• Dinle Neysen

• Bir ömür Bayle Geçti

Şiir

memleketçi şiirin

bildirisi niteliğindedir. Batılı tarza atarlanıyorlar.

(Siz vâs, biz ellik oynuyoruz) :g

• Yayıla kartalı

• Canavar

• Özyurt

• Akin

tiyatro

• Yıldız Yağmuru → Roman

Orhan Seyfi Orhon :

→ "veda" şiiri bestelenmiş.

101

• Peri Kızı ile Coban Hikayesi } manzum şiir

• Fırtına ve Kar

• Gönülden Sesler

• Çocuk Adam → Roman

• Kulaktan Kulapa → Düz yazı (fıkra)

• Düğün Gecesi → mizah/ticiv hikayesi

Halit Fahri Ozansoy :

→ "Aruz Veda" şiirini yazmış, sonra heceye geçmiştir.

• Cenk Duyguları

• Büya

• Balkonca Saatler

• Gölün Horobeler

Şiir

• Sönen kanciller

• Baykuş

tiyatro

Enis Beşikçioğlu : Türk denizcilik tarihinin zaferlerini eserlerinde işlemiş.

• Gemiciler

• Eski korsan hikayeleri

• Varidat-ı Süleyman

• Miras

• Güneşin Ölümü

Şiir

→ Tasavvufa yönelirken sonra o şiirlerini bu kitapta topluyor.

Orhan Seyfi Orhan ile beraber okormışlar.

Yusuf Ziya Ortac : "Akababa" adlı mizah dergisinin kurucusudur.

→ "Binnoz" adlı oyunlu edebiyatımızda hece ölçüsüyle yazmış ilk başarılı manzum piyestir.

- Akından Akına
- Çenk ufukları
- Aşklar yolu

} Şiir

- Göz ucuyla Avrupa
- Bizim Yokuş

} Gezi yazısı

- Kırkağ Dükkanı → Roman
- Portreler → Anı
- Geşik → Fıkra

@hayalleregidenyolum

Nev Yunanilik (Havza Edebiyatı) :

→ Eski Yunan edebiyatı örnek alınmış.

→ Yahya Kemal ve Yakup Kadri bu anlayışı benimsemişlerdir.

→ Şiirimizdeki asıl temsilcisi : Salih Zeki Aktay'dır.

Nayiler :

→ Ney olan kişiye "nayı" denir.

→ Tasavvufi şiirler yazılmamışlar.

→ Halit Fahri, Orhan Seyfi desteklemiş.

→ Asıl belirleyicileri : Yahya Kemal ve Şahabettin Süreymon'dır.

102

Milli Edebiyat Dönemi Sanatçıları

Mehmet Emin Yurdakul = Türk Yunan savaşı sırasında "Cenpe Giderken" şiirini yazmış. (Ben bir Türküm, benim, çinsim uludur.)

→ "Türk Sairi" ve "Milli Sair" unvanlarını kazanmış.

→ O dönem şiirleri de heceyle Türkçe şiirler yazmaya özenmiş.

→ Türkçülük düşüncesini benimsemiş.

→ Halkçılık, ulusçuluk

- Türk Sazı
- Ey Türk uyan
- Tan Sesi
- Zafer Yolunda
- Aydın Kızları

} Şiir

Ali Canip Yöntem = Edebiyat tarını üzerine uğraşmıştır. Ders kitapları, eleştiriler yazmış.

→ Şiirlerini "Geciciğim Yol" adlı kitapta toplamış.

→ Cenap Şahabettin ile edebiyat üzerine tartışmış.

→ "Milli edebiyat meselesi ve Cenap Bey'le münakaşalarım" makalesini yazmış.

Ömer Seyfettin = Hikaye türünü meslek edinen ilk sanatçı.

→ "Maupassant tarzı" öykünün en önemli temsilcisidir.

→ Realizm'in etkisindedir.

- Falaka
- Saşını Vermeyen Sanat
- Pembe İncili Kaftan
- Yüksek Okullar
- Beyaz Kale
- Primo Türk Çocuğu
- Gizli Mabet
- Kızıl Elma Neresi

Hikaye

103

- Çocukluk anıları
 - Türk tarihinin parlak sayfaları
 - Balkan savaşları
- gibi konuları işlemiş.

- Ashab-ı Keyfimiz
- Efruz Bey
- Yalnız Efe

Roman

Ömer Seyfettin'in
"Ön Kişit"v deniyor.

Ziya Gökalp = Türkçülük düşüncesini ideoloji haline getirmiş.

→ "ilk Türk sosyoloğu" denir.

→ Atatürk, Ziya Gökalp ve Tevfik Fikret'leri etkilenmiş.

- Kızıl Elma
- Altın Işık
- Yeni Hayat

Şiir

- Matra Mektupları
- Türklesmek İslamlaşmak Muasırlaşmak
- Türkçülüğün Esasları → Deneme

Düz
Yazı

Yusuf Akkura = Kırım Türklerinden

@hayalleregidenyolum

→ TDK'nın ilk başkanı.

• 3 Tarz-ı Siyaset → makale

→ Tıccacılık, Osmanlılık, batıcılık

Mehmet Fuat Köprülü = Türk edebiyat tarihini batılı ölçülere göre inceleyen ilk kişidir.

- Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar
- Türk Edebiyatı Tarihi
- Türk Saz Sairi

Araştırma - inceleme

Hamdullah Suphi Tanrıöver = Hitabet ve nutuklarıyla tanınan bir sanatçıdır.

→ "milli hatip" olarak bilinir.

→ Hitabetlerini "Doğ Yolu" kitabında toplamış.

• Günebakan → makale

→ Mehmet Akif Ersoy'u istiklal marşı
yazma konusunda ikna etmiş.
→ Mecliste de ilk Hamdullah okunmuş.

ilk oyunu "köprüler"

Musahipzade Celal = Yerli tiyatroyun oluşmasında katkıları önemlidir.
↳ daha çok, Osmanlı tarihini anlatır.

- İstanbul Efendisi
- Lale Devri
- Aynaroz Kadisi
- Fermanlı Bell Hazretleri
- Macun Hakkası

} tiyatro

104

İbnürrafik Ahmet Nuri = Fransızca'dan uyarlamalar yapmış.
↳ Tiyatromuza birçok oyun kazandırmış.

- Ceza Kanunu
- Kadın Tertibi
- ŞOGG ŞOGGNE Yetene

} Tiyatro

@hayalleregidenyolum

Ebubekir Hızır Tepayran =

- Küçük Paşa → Edebiyatımızdaki ilk başarılı köy romanı
- Eski Seyler → öykü

Ahmet Hikmet Müftüoğlu = Edebiyata Servet-i Fânun ile başlamış, daha sonra Milli edebiyatı benimsemiş.

- Gönül Hanım → Roman → Turancılık (Türkçülük) düşüncesini işlemiş.

diğer başlıca (sadece erkekler)

- Horistan ve Gülistan → öykü
- Çaşıyanlar → öykü (sadece kadınlar)

→ iki öykü birleşince mutlu olunuyor

Rıza Tevfik Bölükbaşı = felsefe'ye meraklıdır.

↳ Felsefenin ders olmasını sağlıyor. → TR'deki ilk felsefe öğretmenisi.

- Serab-ı Ömrüm → şiir → tasavvufa yöneldiği şiirlerini toplamış → "ucun kusur ucun" → Türkçü yazmış.

Refik Halit Karay = - itinak ve Terakki'yi eleştiriyor. → Anadolu'ya sürgün
- kurtuluş savaşını eleştiriyor. → Suriye'ye sürgün ediliyor.

→ mizahi yönü güçlüdür. "Aydede" mizah dergisini çıkarmış
"Kırpi" takma adıyla tanınır.

→ Türk öykücülüğünü gerçek anlamda Anadolu'ya yönlendirmiş → Anadolu'yu görüp yazmış.

yurt dışında gördüklerini
→ "Gurbet Hikayeleri" (öykü)

↳ "memleket Hikayeleri" (öykü)

- İstanbul'un iç yüzü
- Yezid'in kızı
- Cete
- Sürgün
- Bugünün saraylısı
- İki Bin Yıllık Sevgilisi
- Anamtar
- Dişi örümcek

} Roman

- Kırpi'nin Dedikleri
- Guguklu Saat

} Hikay / Mizah

@hayalleregidenyolum

Halide Edip Adıvar = Edebiyatımızdaki ilk başarılı kadın romancıdır.

→ İngilizce dil ve edebiyatı profesörüdür. → Romanlarında dili savruk ve düzenlidir.

↳ Sinekli Bakkal, Soytarının Kızı olarak İngilizce yazmış

- Handan → tamamı mekayıpın olusur
- Sinekli Bakkal → doğu-batı
- Ateşten Gömlek → Töre Roman
- Vurun Karpeye
- Yeni Turan
- Zeyno'nun Oğlu
- Sonsuz Panayır
- Karp Ağrısı
- Yol Pahası Cıvayırı
- Seviye Talip
- Raika'nın Annesi

Roman

- Mor Salkımlı Ev → Anı
- Türk'ün Ateşle İmtihanı
- Kemal Çobanları → Tiyatro
- Maskeler ve Rüya
- Harap Mabettler → Hikaye
- Doğu Çıkan Kurt

105

Nejzen Tefik = Hicivleriyle tanınmıştır. → Kaba, küfürü bir üslubu vardır.

"Be Hey Dürzü" şiirini yazmış.

- Azab-ı Mukaddes → Şiir
- Hic

Yakup Kadri Karaosmanoğlu = Romanları, nehir roman özelliği gösterir.

↳ toplumun başından geçenlerin kronolojik olarak aktarılması

→ "Kadro" dergisini çıkarmış.

↳ Tanzimat'tan başlayıp Cumhuriyet'e kadarki süreci gözlemleyebiliriz.

Romanları;

- Kırık Koca → Tanzimatla başlayan batılılaşmanın, Naim Efendi ile 3 kuşakın çatışmasını anlatır.
- Hüküm Gecesi → 2. Meşrutiyet sonrası itihak ve Terakki'deki siyasi gelişmeler
- Sodom ve Gomora → İstanbul'un işgal sırasında yazılmış toplumsal yaşamı, kişileri, onları cakahtıkları anlatır.
- Yaban → Edebiyatımızdaki ilk tezi roman → aydın-halk çatışmasını gözler önüne serer.
↳ Ahmet Cevat Anadolu'da bir köye gidiyor, köyü dışlıyor.
- Ankara → Cumhuriyet'in ilk yılları, Kurtuluş Savaşı coşkusu (Selma Hanım)
↳ Panorama 1 Panorama 2 devamıdır.
- Hep O Sarı → Münire'nin ağızından yazmış. Abdülmazid dönemi yaşamını
- Nur Baba → Tarikatıdaki bozuklukları eleştirmiştir.
- Bir Sürgün → II. Abdülhamit'e karşı Paris'e kaçan Jön Türkleri anlatır.

- Bir Serenam → Öykü
- Rahmet

- Anamın Kitabı
- Zoraki Diplomat
- Politikada 47 Yıl

Anı

- Erenlerin Başından → Mensur
- Okun Uğur → Şiir

(Evet Baba okuydum.))
Diploma alamadı diye babasına
mektup yazmıştı.

Yahya Kemal Beyatlı = Batılı ve eski şiir anlayışını sentezlemiş.

"Neoklasik" denir.

"İstanbul Şairi" olarak tanınmış.

İstanbul asıptır.

→ Fransa'da eğitim görmüş.

→ Türkçülüğü savunmuş.

• Monac Türküsü
• Akıncılar

→ şiirlerinde kahramanlık
konusunu işlemiş.

→ "OK" şiiri dışındaki tüm şiirlerini aruz ölçüsüyle yazmış.

→ Nazmî nesre yaklaştırmaya karşı çıkmış.

→ Parnasizm ve Sembolizm'den etkilenmiş

→ İstanbul güzeliğini
anıttığı eserlerinde

106

• Sessiz Gemi

• Süleymaniye'de Bayram

• Açık Deniz

} Şiir

• Kendi Gök Kubbemiz

• Eski Şiirin Rüzasıyla

• Rubailer

} şiirlerini
kitaplaştırmış.

• Aziz İstanbul

• Epil Dağlar

} Deneme

@hayalleregidenyolum

Mehmet Akif Ersoy = → Toplumcu şiirler yazmış.

→ Nazmî nesre yaklaştırmış.

→ Aruzu Türkçeye başarıyla uyarlamış.

→ "Çanakkale Şehitlerine, İstiklal Marşı, Bülbül" lirik-epik özellik gösteren
önemli şiirleridir.

• Seyfi Baba

• Küfe

• Monalle kahvesi

• Meyhane

• Hasta

• Köşe İmam

} manzum
nükaye

• Safahat → tüm şiirlerini toplamış.

→ Safahat

• Süleymaniye kürsüsünde

• Hakkın Sesleri

• Fatih kürsüsünde

• Hatıralar

• Asım

• Gâşeler

KLASİZM

- Corneille
- Moliere
- La Bruyere
- La Fontaine
- Racine
- Montaigne
- Fenelon
- Descartes

ROMANTİZM

- Schiller
- Victor Hugo
- Goethe
- Lamartine
- Musset
- Puşkin
- Lord Byron
- J.J. Rousseau
- A. Dumas Pere
- Shakespeare
- Voltaire

REALİZM

- Flaubert
- Balzac
- Dostoyevski
- Gogol - Jack London
- Stendhal
- Defoe - Mark Twain
- Çehov - Gorki
- Turgenyev
- Tolstoy
- Dickens

NATURALİZM

- Emile Zola
- Maupassant
- Daudet
- Steinbeck
- Hauptmann
- Hemingway

PARNASİZM

- Gautier
- Bonville
- Prudhomme
- Coppee
- Lisle
- Heredia

SEMBOLİZM

- Baudelaire
- Mallarme
- Valery
- Verlaine
- Rimbaud
- Schopenhauer

FÜTÜRİZM

- Mayakovski
- Marinetti

DADAİZM

- Tristan Tzara

SÜRREALİZM

- Andre Breton
- Paul Eluard

EKSPRESYONİZM

- Bertolt Brecht
- T.S. Eliot

KÜBİZM

- Apollinaire
- Max Jacob

EGZİSTANSİYALİZM

- Jean Paul Sartre
- Andre Gide
- Albert Camus

@hayalleregidenyolum

Klasizm

- Ahmet Vefik Paşa
- Şinasi
- Direktör Ali Bey

Realizm

- Sami Paşazade Sezai
- Mehmet Rauf
- Nabizade Nazım
- Yakup Kadri Karaosmanoğlu
- Sait Faik Abasıyanık
- Tarık Buğra
- Kemal Tahir
- Ömer Seyfettin
- Peyami Safa

Romantizm

- Namık Kemal
- Abdülhak Hamit Tarhan
- Recaizade Mahmut Ekrem
- Ahmet Mithat Efendi
- Semsettin Sami

Naturalizm

- Hüseyin Rahmi Gürpınar
- Besir Fuat
- Nabizade Nazım

- Refik Halit Karay
- Mehmet Akif Ersoy
- Memduh Şevket Esendal
- Halit Ziya Uşaklıgil
- Halide Edip Adıvar

Parnasizm

- Yahya Kemal Beyatlı
- Tevfik Fikret

Sembolizm

- Ahmet Haşim
- Cenap Şahabettin

Aruzda başlayıp hece ile devam etmişler.

BES HECECİLER (HEYOF)

Halit Fahri Ozansoy

- Surlara bakan gözler → Şiir
- Balkonda Saatler → Şiir
- Edebiyatçılar Geçiyor → Anı
- Rüya → Şiir
- Cenk Duyguları → Şiir
- Surlara Giden Köprü → Roman
- Şöhen Kanatları → Oyun/Tiyatro
- Gölsteriler Harabeleri → Şiir

"Orhan Seyfi Orhan" ile Akbaba dergisini çıkarmış.

Yusuf Ziya Ortaç

- Korkak Dükkan → Roman
- Bizim Yokuş → Gezi/Anı
- Asıklar Yolu → Şiir
- Göz ucuya Avrupa → Gezi/Anı
- Göç - Bir Selvi Gâyesi
- Akından Akına → Şiir
- Portreler → Anı
- Beşik → Fıkra
- Binna2 → Oyun
- Cenk Ufukları → Şiir

İlk şiir sekizinde mazmun oyun

Foruk Nafiz Camlıbel

- Şorkin Sultanları → Şiir
- Kahraman → Oyun
- Han Duvarları → Şiir
- Gönülden Gönüle → Şiir
- Coban Cesmesi → Şiir
- Dinle Neyden → Şiir
- Akin → Oyun
- Yıldız Yağmuru → Roman
- Suda Halkalar → Şiir
- Yayla Kortalı → Oyun
- Canavar → Oyun
- Bir Ömür Böyle Geçti → Şiir
- Özyurt → Oyun

"Akbaba" ve "Karikatür" dergilerinde çayvanlarıyla yazmış (Akıllı Ozan, kalender)
→ memleketçi edebiyatın temsilcisi
→ Gençler Kemal Gözler ile 10. yıl marşını yazmış.

→ "Sonat" şiiriyle memleket edebiyatının sembolü haline gelmiş.

Enis Benic Koryürek

- Varidat - Süleyman
- Gemicilerden / Miras
- Güneşin Ölümü

Şiir

Orhan Seyfi Orhan

- Kulaktan Kulağa → Düşünce
- Çocuk Adam → Roman
- Peri Kızı ve Coban Hikayesi → Şiir
- Düşün Gecesi → Mizah/Hiciv hikayesi
- Fırtına ve Kar
- Gönülden Sesler
- Beyaz Bir Kuştu → Şiir
- Kervan → Şiir

Garip dışında yeniliği sürdürenler

Salih Bırsel

- Hacıvatın Korisi
- Dünya İşleri
- Kendimle Konuşmalar
- Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu
- PAF ve PUF
- Dört Köşeli Üçgen
- Nezeleli Karga → Günlük
- Kurutulmuş Felsefe Bahçesi
- Boğazıcı Singsir Mingsir

@hayalleregidenyolum

Kurtuluş Savaşı'nı ele alan romanlar

- Halide Edip Adivar → Vurun Kahpeye
→ Ateşten Gömlek
- Aka Gündüz → Dikmen Yıldızı
- Yakup Kadri → Yaban, Ankara, Sodom ve Gomore
- Mehmet Rauf → Halas
- Ahmet Hamdi Tanpınar → Sahnenin Dışındakiler
- Peyami Safa → Sözde Kızlar, Biz insanlar
- Mithat Cemal Kuntay → Üç İstanbul
- Kemal Tahir → Yorgun Savaşçı, Esir Şehrin İnsanları, Esir Şehrin Mahpusu
- Samim Kocagöz → Kalpaklılar, Doludizgin
- Tanık Buğra → Küçük Ağa, Küçük Ağa, Ankara'da
- Talip Apaydın → Toz Dumanı İçinde, Vatan Dediler, Köylüler
- İlhan Tarus → Vatan Tutkusu, Var Olmak, Hükümet Meydanı
- Atilla İlhan → Kurtlar Sofrası, Sirttan Payı
- Hasan İzzettin Dinamo → Kutsal İsyan
- İlhan Selçuk → Yüzbaşı Selahattin'in Romanı

@hayalleregidenyolum

Yanlış Batılılaşma, toplumsal değişme
doğu-batı çatışmasını işleyen eserler

- Peyami Safa → Fatih Harbiye, Sözde Kızlar
- Yakup Kadri → Kıralık Konak, Sodom ve Gomore
- Reşat Nuri → Yaprak Dökümü, Eski Hastalık, Miskinler Teknesi
- Halide Edip → Sinekli Bakkal
- Ahmet Hamdi Tanpınar → Huzur, Saatleri Ayarlama Enstitüsü
- Polisiye Romanlar → "Server Bedi" takma adıyla
- Peyami Safa → "Cingöz Recai" serisi
- Ahmet Ümit → Kar Kokusu, Bob-i Esrar, Patasana
- Pinar Kür → Bir cinayet romanı
- Osman Aysu → Sınır Ötesi, Gece Baskını, Kayıp